Stjernen

Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige

Juli 1986
Årgang 135
Nummer 4

Stjernen

Juli 1986
135. årgang
Nummer 4

Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Helliges officielle tidsskrift med artikler fra *Ensign, New Era* og *Friend*.

Bag sløret (s. 54)

Indhold

Børnestjernen

På omslaget: *Udsigt over Salt Lake City, 1985.* Akvarel af Al Rounds.

Stjernen

Redaktør: Jørgen Ljungstrøm,
Medredaktør: Tom A. Jensen

Redaktionens adresse:
Translation Division
Vodroffsvej 7,
DK-1900 København V.
Tlf. (01) 31 50 83

Distribution:
Nordisk Distributions Center
Smedevangen 9
DK-3540 Lynge

Abonnement:
8 numre Dkr. 72,– (inkl. moms og porto)
Betaling over giro 3120988 til
Nordisk Distributions Center,
Smedevangen 9, DK-3540 Lynge.
United States and Canada: $ 10.00 (surface mail).

Udkommer 8 gange om året

Printed by Friedrichsdorf Printing Centre
Federal Republic of Germany

ISBN 0900-2545

PB MA 0460 DA

Maleri af Jeffrey H. Craven (fotograferet af Michael M. McConkie).

PROFETERNE TALER

Brigham Young taler om missionering

Vor himmelske Fader, Jesus vor ældre Broder og verdens Frelser, samt alle Himle kalder dette folk til at berede sig på at frelse jordens nationer, foruden de millioner der sov hen uden at høre evangeliet.

De, der går ud i Herrens navn og stoler på ham af hele deres hjerte, vil aldrig mangle visdom til at besvare noget spørgsmål som de bliver stillet, eller til at give noget som helst råd der ville kræves for at føre folk ind på livets og frelsens vej, og de vil heller aldrig blive gjort til skamme . . . Gå ud i Herrens navn, stol på Herrens navn, hold jer til Herren, bed inderligt og uophørligt til Herren, uden at tage hensyn til verden. Du vil få en masse at se i verden – du vil have den foran dig hele tiden – men hvis du lever så du kan have Helligånden hos dig . . . kan du med det samme se forskel på menneskelig visdom og Guds visdom.

Intet menneske har nogen sinde forkyndt evangeliet uden at Helligåndens gave og kraft er blevet udgydt fra Himlen. Uden denne kraft vil der intet lys være i forkyndelsen.

Sandhedens ånd kan gøre mere for at bringe folk til lys og kundskab end flotte ord.

Guds tjenere skal forkynde sandheden og kun sandheden for verden, så verden kan blive helliggjort ved sandheden.

Hvis du skulle prise Gud i al evighed og kun bragte én sjæl til ham . . . hvor stor ville da ikke din glæde blive i Himlene! Lad os da frelse mange, og vores glæde vil stå i forhold til det antal sjæle vi frelser. ☐

Fra *Discourses of Brigham Young*, samlet af John A. Widtsoe (3. udgave, Deseret Book Co, Salt Lake City, 1941).

Mæt jer med skriftens ord

Præsident Gordon B. Hinckley
Førsterådgiver i Det øverste Præsidentskab

Jeg elsker vore skrifter. Jeg elsker disse skønne bøger, hvor verden kan læse Herrens ord, som han personligt har givet eller som er kommet gennem profeterne, til vejledning for Faderens sønner og døtre. Jeg elsker at læse i skrifterne og jeg forsøger at gøre det konsekvent og regelmæssigt. Jeg elsker at citere fra dem, for det giver vægt og autoritet bag ordene. Jeg vil ikke påstå at jeg er skriftlærd. Jeg for mit vedkommende læser ikke i skriften for at blive lærd. Jeg gør det snarere i min kærlighed til Herrens og hans profeters ord. Jeg elsker Herrens barmhjertighed og kærlighed og jeg kan ligefrem se en rød tråd gennem alle vore standardværker, når jeg læser om barmhjertighed og tilgivelse. Først læser jeg om Esajas' indbydelse: „'Kom, lad os gå i rette med hinanden,' siger Herren, ,er eders synder som skarlagen, de skal blive hvide som sne; er de end røde som purpur, de skal dog blive som uld'" (Es. 1:18). Jeg finder noget lignende i den historie som jeg synes er den smukkeste og mest rørende der nogen sinde er fortalt – nemlig lignelsen om den fortabte søn. Den står i Lukas kapitel 15. Denne lignelse er en forunderlig belæring til alle forældre om barmhjertighed, og en endnu mere forunderlig belæring om vor Faders barmhjertighed mod sine sønner og døtre.

Vi møder også gentagne gange gennem hele Mormons Bog den samme tilgivelsens og barmhjertighedens ånd. Nephi erklærede for eksempel at Herren „indbyder alle til at komme til sig og få del i hans godhed, og han nægter ikke nogen at komme til sig. sort eller hvid, træl eller fri, mand eller kvinde, og han ihukommer folkene, thi alle er lige for Gud, både jøde og ikke-jøde" (2 Nephi 26:33).

Jeg for mit vedkommende læser i skriften på grund af min kærlighed til Herrens og hans profeters ord.

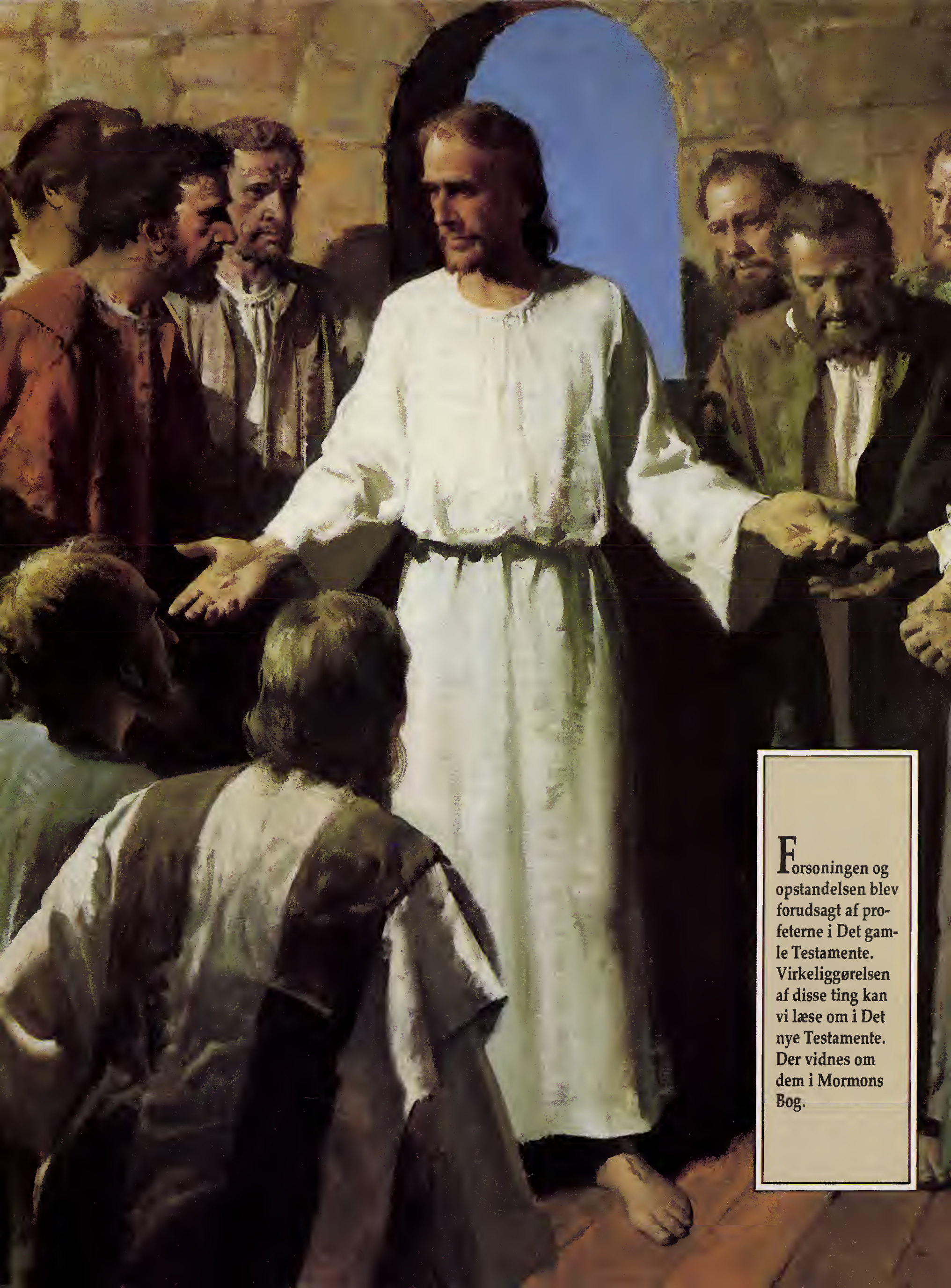
Den samme kærlighedens og barmhjertighedens tråd løber gennem vor tids åbenbaringer. I Lære og Pagter læser vi: „Se, den, der omvender sig fra sine synder, ham er de forladt, og jeg, Herren, kommer dem ikke mere i hu" (L&P 58:42). Hvis vi bare, når vi har fået tilgivelse, også helt kunne glemme de overtrædelser der begås mod os!

Jeg elsker Herrens barmhjertighed, således som han selv og hans profeter erklærer den. Det er interessant og værdifuldt at gennemgå de mange henvisninger til emnerne tilgivelse, kærlighed og barmhjertighed som vi kan finde i alle bibelordbøger og bibel-emnefortegnelser. Jeg elsker Herrens pagter som han taler om til sit folk – Abrahams, Isaks og Jakobs folk – som han indgik pagt med om at han ville være deres Gud og at de skulle være hans folk.

Denne pagtstråd løber gennem hele Mormons Bog. Pagten blev bekræftet i denne uddeling da Herren åbenbarede profeten Joseph Smith forordet til den bog som blev til Lære og Pagter. Da Herren nævnte formålene med evangeliets genoprettelse sagde han at formålet blandt andet var at „min evige pagt (måtte) oprettes" (L&P 1:22).

Vi er et pagtsfolk. Vi har oprettet en kontrakt med Gud, vor evige Fader. Vi har påtaget os hans elskede Søns navn og lovet at holde hans bud. Han har indgået pagt med os om at vi skulle være hans sønner og døtre, at han skulle være vores hyrde og at vi skulle have Helligånden hos os. Jeg elsker at læse disse store og evige løfter, som de fremgår af vore skrifter. Jeg elsker at læse om min Forløsers forsoning. Den blev forudsagt af profeterne i Mormons Bog. Den blev en realitet på grund af Guds søns uforlignelige liv, død og opstandelse, som det står i Bibelens fire evangelier. Forfatterne til brevene har vidnet derom. Der blev vidnet om det i dette land, og det blev optegnet i Mormons Bog. Det er gentagne gange blevet bekræftet i vor tids åbenbaringer, som vi kan læse i det som profeten Joseph Smith og hans efterfølgere har fået åbenbaret. Når jeg læser disse hellige bøger forundres jeg over den almægtige Guds og hans elskede Søns, Herren Jesu Kristi majestæt og herlighed. Alle forfattere til disse testamenter lovsynger og priser Gud vor Fader og vor Forløser. Skrifterne vidner om Faderen og Sønnen – om deres majestæt og undergerninger. Gennem skrifterne inviteres vi alle til Faderen og Sønnen, og opfordres til at finde fred og styrke i foreningen mellem Gud og mennesket. Det er for mig kernen i disse storslåede bøger om lys og sandhed – og logikken i disse står stadig tydeligere for os, når vi anvender det værktøj som vi har til rådighed.

„Se, mine hænder og fødder" – malet af Harry Anderson

Forsoningen og opstandelsen blev forudsagt af profeterne i Det gamle Testamente. Virkeliggørelsen af disse ting kan vi læse om i Det nye Testamente. Der vidnes om dem i Mormons Bog.

Providence Lithograph Company

Lignelsen om den fortabte søn er en forunderlig belæring til alle forældre om barmhjertighed, og en endnu mere forunderlig belæring om vor Faders barmhjertighed mod sine sønner og døtre.

LÆRE OG PAGTER, 1.

37. Ransag disse befalinger, thi de er sande og troværdige, og de profetier og forjættelser, som de indeholder, skal alle gå i opfyldelse.
38. Hvad jeg, Herren, har talt, har jeg talt, og jeg undskylder mig ikke; og [16]selv om himlen og jorden forgår, skal mit ord dog ikke forgå, men skal gå i opfyldelse, enten ved min egen røst eller mine tjeneres, thi det er det samme.
39. Thi se og giv agt! Herren er Gud, og Ånden bærer vidnesbyrd, og vidnesbyrdet er sandt, og sandheden består i al evighed. Amen.

Jeg elsker Bibelen. Jeg elsker det ophøjede sprog i den, dybden og højden i dens ord, og den styrke og ynde som den giver udtryk for.

Jeg fryder mig over ånden og sproget i Mormons Bog. Nephis ord tilfredsstiller min sjæl, når jeg læser dem. Han skrev for lang tid siden: „Og på disse (plader) skriver jeg det, der rører sig i min sjæl . . . thi min sjæl fryder sig over skrifterne, og mit hjerte overvejer dem, og jeg nedskriver dem til mine børns lærdom og nytte" (2 Nephi 4:15).

Jeg elsker teksten i vor tids åbenbaring: „Ransag disse befalinger, thi de er sande og troværdige, og de profetier og forjættelser, som de indeholder, skal alle gå i opfyldelse.

Hvad jeg Herren, har talt, har jeg talt, og jeg undskylder mig ikke; og selv om himlen og jorden forgår, skal mit ord dog ikke forgå, men skal gå i opfyldelse, enten ved min egen røst eller mine tjeneres, thi det er det samme.

Thi se og giv agt! Herren er Gud, og Ånden bærer vidnesbyrd, og vidnesbyrdet er sandt, og sandheden består i al evighed. Amen" (L&P 1:37–39).

Jeg har læst disse fantastiske bøger om og om igen. Når jeg overvejer det jeg læser får jeg, gennem Helligåndens

2 NEPHI, 26.

32. Og atter, Gud Herren har befalet, at menneskene ikke skulle slå ihjel, at de ikke skulle lyve, at de ikke skulle stjæle, at de ikke skulle tage Herren, deres Guds navn forfængeligt, at de ikke skulle bære nag, at de ikke skulle trættes indbyrdes, at de ikke skulle bedrive hor, og at de ikke skulle gøre nogen af disse ting; den, der gør dem, skal omkomme.
33. Thi ingen af disse synder kommer fra Herren, thi han gør det, som er godt blandt menneskene, og han gør intet, uden at det står *tydeligt for dem; og han indbyder alle til at komme til sig og få del i hans godhed, og han nægter ikke nogen at komme til sig, sort eller hvid, træl eller fri, mand eller kvinde, og han ihukommer folkene, thi alle er lige for Gud, både jøde og ikke-jøde.

kraft, et vidnesbyrd om deres sandhed og guddommelighed.

Jeg interesserer mig ikke særligt for at læse kommentarer som er skrevet for at forklare det jeg læser i skrifterne. Jeg vil hellere forblive i selve kilden, smage det rene vand som udspringer fra sandhedens kilde – Guds ord, således som han gav dem og som de står i de bøger vi antager som hellig skrift. Når vi læser skrifterne kan vi få Åndens bekræftelse på at det vi læser kommer fra Gud, så han kan oplyse, velsigne og glæde sine børn. Jeg opfordrer kraftigt vort folk overalt til at læse mere i skrifterne – til at studere dem allesammen og bringe harmoni i deres forståelse, så de kan anvende dem som forskrifter i deres livsførelse. Må Herren velsigne enhver af os, så vi må mætte os med hans hellige ord og hente den styrke, fred og kundskab „som overgår al forstand" (Fil. 4:7), således som han har lovet det. ☐

Ideer til hjemmelærere

Nogle punkter som kunne understreges:
Hvis du synes kan du fremlægge nogle af følgende punkter under dine hjemmelærerbesøg:

1. Generalautoriteterne anmoder os om at læse og studere standardværkerne – Bibelen, Mormons Bog, Lære og Pagter samt Den kostelige Perle.
2. Kærlighedens, barmhjertighedens og tilgivelsens ånd går som en rød tråd gennem alle standardværkerne, både i de fordums og i vor tids skrifter.
3. Skrifterne vidner om Faderen og Sønnen, om deres majestæt og kærlighed, og om velsignelsen ved Frelserens forsoning for enhver af os.
4. I skrifterne kan vi alle finde fred og styrke.

Hjælp til samtale

1. Fortæl hvad du personligt mener er værdien ved at læse skrifterne, og hvad det betyder i dit liv. Bed familiens medlemmer gøre det samme.
2. Er der skriftsteder eller citater i denne artikel som familien kunne læse højt og tale om?
3. Ville samtalen blive bedre hvis du taler med husets overhoved før besøget? Har du et budskab fra kvorumslederen eller biskoppen om at studere i skrifterne?

Åndelighed: Ikke blot en følelse

Mary Ellen Edmunds

Jeg kan huske at en søndagsskolelærer engang fortalte mig at jeg ikke var særlig åndelig. Når jeg nu ser tilbage, så tror jeg at hun måske var bekymret fordi jeg havde svært ved at sidde stille under en hel lektie. Dengang vidste jeg ikke hvad hun mente. Men det lød ikke som nogen kompliment, så jeg gik hjem og tænkte nærmere over det. Jeg tænkte på om åndelighed måske var noget med at sidde stille, især om søndagen. Jeg *ønskede* at være åndelig, men jeg måtte jo først vide hvad det var.

Lige siden dengang har jeg hele tiden forsøgt at forstå hvad åndelighed er og at blive et mere åndeligt menneske. En dag læste jeg at ældste Bruce R. McConkie havde sagt at „der findes intet talent der er større end åndelighed" (*The Mortal Messiah*, s. 234. Deseret Book, Co., Salt Lake City, 1982). Tanken om at åndelighed var en evne eller et talent satte min søgen i perspektiv. Der er formodentlig intet mirakuløst ved at blive åndelig. Det er nærmere noget vi udvikler, ligesom vi udvikler andre talenter – gennem ihærdigt arbejde, vanskelige beslutninger, kritiske valg, udholdenhed i svære tider, gentagne forsøg, uden nogen sinde at give op.

Det vigtigste for mig er at åndelighed er noget der skal *gøres*. Derved bliver det vanskeligt for mig, fordi jeg meget hellere vil sidde behageligt og *tænke* på det eller tale om det eller læse om det i en bog. Men åndelighed er noget Gud beder os om – indbyder os til – hvorpå vi reagerer, *gør noget*. Det betyder at vi gør noget uden at vente på en detaljeret forklaring.

Åndelighed er at holde løfter

Hvordan kan *gerninger* have noget at gøre med åndelighed? Vi *gør* noget for at vise vor himmelske Fader at vi virkelig mener hvad vi siger. At vi mente det da vi indgik dåbspagten med ham (se Mosiah 18:8–11). At vi mener det når vi får det privilegium at komme i et helligt tempel og indgå flere pagter. At vi mener det når vi i vore bønner, vore stunder alene med Gud, beder om hans hjælp og giver yderligere løfter.

En aften hvor mine forældre ikke var hjemme tog jeg telefonen. Det var en af mine små søstre som græd voldsomt. „Kom og hent mig," bønfaldt hun. Hun ringede fra et selskab hos en af sine venner, hvor hendes venner var begyndt at bande. Uden at nogen i hendes familie vidste af det, havde hun lovet vor himmelske Fader at hun aldrig ville bande. Åndelighed betyder at vi lever op til det vi har lovet vor himmelske Fader.

Åndelighed er at dele med dem der trænger

Et andet begreb, som stod klart for mig, var det som forhenværende andenrådgiver i Det præsiderende Biskopråd har talt om: „Det har altid været naturligt for Kristi sande disciple, at de, når de nåede til en højere grad af åndelighed, da at sørge for de nødlidende" (*Den danske Stjerne*, okt. 1978, s. 139).

Hvem *er* nødlidende? Hvis vi taler om timelige behov, så er det nemt at se hvem der er fattig. Jeg har set mange i Afrika, Asien og andre steder som man nemt kunne se var „fattige". Der er mange som er sultne og ingen mad har. Som er tørstige og ikke har noget vand. Som er syge men ingen medicin har.

En dag så jeg nogle kvinder sidde på hug ved floden og vaske deres tøj, og jeg så mig selv stå og putte tøj i en vaskemaskine. Og så kom jeg til at tænke på hvad jeg mon brugte alt den tid til, som jeg har til overs. Jeg besøgte engang et ægtepar i en flygtningelejr i Thailand. Deres børn legede i nærheden. En lille pige kom til at vælte en pose med ris. Forældrene samlede

omhyggeligt hvert eneste riskorn op og lagde det tilbage i posen. Jeg tænkte på alt det mad jeg havde smidt væk i mit liv. Jeg glemmer heller aldrig dengang jeg var i Indonesien og blev klar over at jeg brugte flere penge på en måned end nogle af de mennesker dér tjente på et helt år.

Åndelighed er det modsatte af verdslighed og selviskhed. Når man er verdslig er man mere interesseret i denne verdens affærer, stress og „ting" end i det der er vigtigere.

Når vi er verdslige kan vi faktisk risikere at bidrage til uforeneligheden i verden. Åndelighed er en bevidst afstandtagen fra selvoptagethed. Det er bevidsthed om at Gud skabte jorden så „der er nok, ja, i overflod" (se L&P 104:13–18) og at jeg har nok, ja så meget at jeg kan spare og uddele.

Når vi som et folk til stadighed finder mere at dele ud af, vil vi nå høje mål og blive et samfund hvor der ingen fattige er. „Og Herren kaldte sit folk ZION, fordi de var af ét hjerte og ét sind og levede i retfærdighed, og der fandtes ingen fattige blandt dem" (Moses 7:18).

Men der er mange andre måder at være i nød. Der er mange som sørger uden at finde trøst. De er ensomme og finder ingen kærlighed. Nogle føler sig uønskede og får ingen mulighed for at dele med andre. Enhver der har et udækket behov er i nød. Vi er alle i nød! Og dem der har noget at dele ud af er rige. Vi er alle rige! Vi har alle noget vi kan dele med andre, noget som kan lette byrden eller være en hjælp for en der kæmper i det stille.

Åndelighed øger følsomheden

Engang var en af mine veninder syg. Hun var alene hjemme da det ringede på døren. Hun havde ikke lyst til at stå op – men det blev ved med at ringe. Så kom hun i tanke om at det kunne være hendes besøgslærerinder. Hun vidste at de havde sat sig som mål at udføre deres besøg 100%. Det var sidst på måneden og de havde endnu ikke besøgt hende.

Da hun så at det faktisk var hendes besøgslærerinder fattede hun håb. Hun havde en masse arbejde som skulle gøres rundt omkring i sin lejlighed. Hun tænkte at de måske kunne se hvor syg hun var og tilbyde at hjælpe. Da de så hende og spurgte hvordan hun havde det øgedes hendes håb. „Jeg har været så syg," sagde hun. „Nå ja," svarede de, „så vil vi bare give dig en hurtig lektie, så du kan komme i seng igen."

Et af karaktertrækkene ved mennesker der har nået et højere åndeligt stade er at de viser godhed, ømhed og aktiv interesse for andre.

De gav hende lektien, gik og fik et „kryds" for deres besøg. Min veninde gik i seng igen, og græd. Hun tænkte på de gange hvor hun også selv var gået glip af muligheden for at hjælpe, fordi hun ikke var så opmærksom som hun kunne have været.

Hvor ofte gør vi bare en god gerning af pligt, fremfor at nå dertil hvor vi hjælper af kærlighed. Jeg har ofte spekuleret på hvad der ville ske hvis vi først og fremmest foretog vore besøg som besøgslærerinder og hjemmelærere for at hjælpe folk med at dække deres behov. Jeg er bange for at det meste blot bliver gjort tilfældigt, uden at vi tænker videre over det.

Åndelighed er at forandre sig – nu

Åndelighed er at anvende sit gudgivne talent til at kende forskel på rigtigt og forkert – og at vælge det rette uden at udsætte det. Det betyder at vi ikke dag efter dag bruger de samme undskyldninger, tilsidesætter de samme ting. Jeg har altid syntes at det er vidunderligt at vi mister vores fred i sindet når vi gør noget forkert. Lad os bede til at vi aldrig vil give Helligånden årsag til at holde op med at *trættes* med os. Forestil jer at vi hver i sær har en lille skarp indretning indvendig. Når vi gør noget forkert begynder den at snurre, og dens skarpe kanter får det til at gøre ondt. Når vi holder op med at handle eller tænke forkert, så holder den op med at snurre rundt og vi får det bedre. Men hvis vi hele tiden gør noget vi ikke burde, så slides de skarpe kanter og vi føler eller lægger ikke længere så meget mærke til smerten. Hvis vi udsætter at ændre os, når vi først har opdaget at det er nødvendigt, så mister vi noget af vores åndelighed.

Åndelighed er retskaffenhed

Det siges at der engang var en som spurgte den store italienske billedhugger, Michelangelo, hvordan han kunne skabe sine forunderlige statuer af almindelig granit. Det siges at billedhuggeren svarede at han bare huggede, indtil alt det der ikke hørte til statuen var væk. At være åndelig betyder at man fornemmer hvem man virkelig er og derpå bliver dette menneske.

I den sidste ende bliver åndeligheden en så integreret del af vort jeg at vi kan følge vort hjertes sande ønsker, uden at gøre noget forkert. Nephi, Helamans søn, nåede det punkt hvor der ikke længere var konflikt mellem det han ønskede og det der var rigtigt. Herren lovede ham: „Jeg vil velsigne dig til evig tid; og jeg vil gøre dig mægtig i ord og gerning, i tro og i gerninger, så at alt skal ske efter dit ord, *thi du skal ikke bede om det, der strider mod min vilje.*" (Helaman 10:5. Fremhævelse tilføjet).

Den form for åndelighed kræver at vi bevidst fjerner os fra alt hvad der er uvenligt, uhelligt, urent og ukristeligt. Det kræver at vi slipper af med vrede og hævnfølelser. Og det bringer fred i hjerte og sjæl. Det får os til at se det gode vi kan gøre, uden at vi ustandselig skal bedes om det, mases til det eller mindes om det.

Åndelighed er glæde

Når jeg møder mennesker der ser ud til at have udviklet stor åndelighed, lægger jeg mærke til at de har forskellige egenskaber til fælles. Det er blandt andet evnen til at kommunikere på en meningsfuld og personlig måde med Gud og de nyder at meditere og overveje. Noget andet er at de er muntre, optimistiske og ukuelige. De der er

Illustreret af Dilleen Marsh

åndelige ser også ud til at være taknemmelige – ikke blot for de åbenbare velsignelser, men også for ubemærkede glæder i livet. De ser ud til at være oprigtigt glade når andre har heldet med sig eller bliver rost. De adlyder med en følelse af forklaring og fornemmelse af fremgang, ikke fordi de føler sig forpligtet, af frygt eller i håb om en vis ære. Og de synes lige så meget interesseret i at *være* – i deres sjæls tilstand – som de er i at *gøre*.

Måske er det karaktertræk jeg nyder mest, hos dem som ser ud til at være nået et højere åndeligt stade, at de viser godhed, ømhed og aktiv interesse for andre. De ser ikke ud som om de har brug for ret megen anerkendelse for ægte kristne tjenestegerninger. Og de ser ud til at kunne hjælp andre uden at gøre dem afhængige eller få dem til at føle sig i gæld. De har en måde hvorpå de ophøjer dem de hjælper (se L&P 104:15–16).

De siger: „Her er vi, Herre. Send os. Send os ud hvor som helst i verden hvor vi kan være til hjælp. Send os ind til vores nabo med et nybagt brød. Send os ud for at lytte til en træt og besværet i nabolaget. Send os hen at besøge en ensom ven. Send os ind i værelset ved siden af for at opløfte en der er ulykkelig. Hjælp os til at være i harmoni med Ånden, så vi kan reagere på alle de store og små tilskyndelser vi får. Hjælp os til at overgå os selv, i dette kald hvis du har brug for mig", til at finde ud af at hjælpe og gøre det, før der bliver desperat brug for det og det bliver umuligt at hjælpe.

Gud forlanger det samme af enhver af os: Det hele. Belønningen er den samme: større selvtillid og fred. Jeg glemmer aldrig en høj nigerianer som til et vidnesbyrdmøde dybt rørt sagde: „Jeg er overbevist om at jeg er en af Guds sønner!" Jeg kan også godt lide at tænke på hvordan Enos mon følte det da han vidste at han havde fået tilgivelse for sine synder og hans tro på Kristus blev belønnet: „Derfor havde min sjæl ro" (Enos 1:17).

Må vi opløfte og nære kærlighed, styrke og smile. Må vi aflægge besøg og dele, synge og tjene, lige til vor sjæl er fyldt med glæde til overflod. Så kan vi, ligesom Enos, glæde os til at møde Gud, for så kan vi „med glæde se hans åsyn" (Enos 1:27). ☐

Mary Ellen Edmunds der er medlem af Mapletons femte ward i Utah, er lederassistent ved Missionary Training Center i Provo, Utah.

Illustreret af Larry Winborg

Ægteskabs-myter

Noget der ikke er sandt

Steve F. Gilliland

En søndag eftermiddag, mens jeg var biskop, kom en meget desillusioneret søster ind for at tale med mig. Hun var netop flyttet til wardet sammen med sine mange børn. Hun fortalte mig at hun under sin opvækst ofte havde lært at hvis hun var trofast og søgte åndelig vejledning i skrifterne, så ville hun finde „den eneste ene, evige ægtefælle", og at en tempelvielse og en retfærdig levevis ville garantere hende et vellykket ægteskab. Hun havde forsøgt at følge dette råd, men efter mange års tilsyneladende lykkeligt ægteskab havde hendes mand vraget hende til fordel for en anden kvinde, hvorpå hun stod alene tilbage med en masse børn og uden økonomisk støtte.

„Hvorfor gik det galt?" spurgte hun. „Holder Gud ikke sine løfter?"

Da jeg havde sat mig ind i hendes smerte og forvirring, forsikrede jeg hende om Guds kærlighed, og sagde at problemet hverken havde noget med Gud eller hende at gøre, men med hendes tidligere mand – og med de mennesker som havde fået hende til at tro noget, der ikke er sandt.

Det er rigtigt at undersøgelserne viser at der er en lavere procent af skilsmisser blandt dem der er viet i templet. Men skønt en tempelvielse ser ud til at være en betydelig hjælp til at holde parterne sammen, så er det ingen garanti for et evigt ægteskabsbånd.

Evangeliet taler ingen steder om „den eneste ene". Men der står noget om hvordan man kan opbygge et fornuftigt ægteskab. Du kan få åbenbaring om hvem der *muligvis* kan blive dig en god ægtefælle. Men den pågældende har sin handlefrihed og kan vælge at afvise sin mulighed. Han er frit stillet til at bryde pagterne enten ved at begå grovheder eller lade forholdet dø.

Den eneste måde at opnå et vellykket ægteskab på er ved at både mand og hustru uselvisk samarbejder for at gøre det vellykket. De som sætter sig i lænestolen og venter at Herren gør et ægteskab vellykket, vil formodentlig blive skuffede. De som arbejder ihærdigt, men har en ægtefælle der ikke vil samarbejde, får Herrens vejledning og støtte. Hvis de bliver ved med at leve retfærdigt så vil intet blive dem nægtet i evighederne. Den desillusionerede søster er blot et af mange eksempler på myter som folk har om ægteskab. Lad os se på nogle andre.

„Min ægtefælle forandrer sig når vi først er gift."

Folk forandrer sig virkelig. Men den bedste forudsigelse af hvordan din ægtefælle bliver engang i fremtiden, får du ved at se på ham som han er lige nu. De som gifter sig i den hensigt fuldstændig at forandre et menneskes personlighed eller omvende ham eller hende, vil sædvanligvis komme ud for alvorlige skuffelser.

„Det bliver bedre når vi først . . ."

Der vil komme midlertidige kriser som man skal igennem, tidspunkter med stress og som kræver tålmodighed og opofrelse.

Men det vi ofte betragter som en midlertidig krise er i virkeligheden et led i den livstil vi har valgt. En mand der udsætter at tilbringe nogen tid sammen med sin hustru og sine børn til han har mindre travlt, vil måske aldrig få tid til det. Hvis man udsætter at udvikle et godt familieforhold kan det betyde at man mister familien.

Jeg kender mange mænd og kvinder der har ofret en enestående karriere og endda muligheder i kirken for at bevare et meningsfyldt familieforhold. De har ikke fortrudt deres beslutning.

„Hvis han (eller hun) bare vil forandre sig, så bliver alting godt."

Heri ligger underforståeT at „*jeg* bestemt ikke gør noget forkert". Den eneste vi kan forandre er faktisk os selv. Frelseren har sagt at vi ikke kan begynde at fjerne splinten i en andens øje før vi har fjernet bjælken i vort eget (se Matt. 7:3–5). Det er måske ikke så nemt at se bjælken – vore egne svagheder – men hvis vi finder dem og udrydder dem i vort eget liv har vi gjort mere for at styrke vort ægteskab end hvis vi dvæler ved vor ægtefælles fejl.

„Hvis han virkelig elskede mig ville han vide hvad jeg føler."

Jeg kender en kvinde som var sur over nogle af hendes mands renlighedsvaner. Da hun omsider fortalte ham det blev hun overrasket over hvordan det lettede ham. Han kunne ikke forstå hvorfor hun var blevet så kølig overfor ham og troede at hun slet ikke elskede ham længere. Kærlighed fjerner ikke automatisk meningsforskelle og muligheden for at misforstå hinanden, men den skaber et grundlag for at man kan udveksle meninger uden frygt for at blive afvist eller udnyttet.

„Min måde at gøre tingene på er den eneste rigtige."

Det er nemt at tro at vores syn på tingene er den rigtigste og at når man først har ændret sin ægtefælles synspunkt, så vil problemet være løst. Det er faktisk således at enhver stillingtagen er „rigtig" i de fleste konflikter, alt efter ens synspunkt. Det er en udfordring at lade være med at overbevise hinanden om at den anden tager fejl, men at forstå sin ægtefælles synspunkt. Når jeg kender min hustrus synspunkt kan jeg bedre forklare hende mit. Man kan ikke være helt enige altid, men hvis man lytter og prøver at forstå, viser man omsorg og interesse. De fleste mennesker er faktisk mere tilbøjelige til at lytte til en der viser interesse end til en som „har ret".

„Hvis vi elsker hinanden og har Herrens ånd vil der ikke komme større uoverensstemmelser."

Det er naturligt at der opstår meningsforskelle når man omgås ærligt med hinanden. Hemmeligheden ved enighed i ægteskabet er ikke at undgå konflikter, men at forpligte sig overfor noget der er større end én selv – sit ægteskab, sin familie, Frelseren. Min hustru og jeg har til tider nogle stærke meningsforskelle, men vi føler os mere for-

pligtet overfor vort ægteskab end overfor at vinde i en meningsforskel. På grund af denne forpligtelse bringer vore meningsforskelle os ofte hinanden nærmere. Vi når ikke altid til fuld enighed, men det hjælper os til at forstå og kende hinanden på et dybere plan og til at koncentrere os om vore fælles mål. Frelseren sagde at „den, der har en trættekær ånd, er ikke af mig" (3 Nephi 11:29). Den trættekære „ved" at han har ret. Han lytter ikke. Han har for travlt med at forsvare sin egoisme og bevise at hans ægtefælle gør forkert i ikke at overveje sine følelser og tanker. I kan godt have uoverensstemmelser uden at trættes, hvis I er opmærksomme på den andens følelser og tanker, og ved at være „snar til at høre, sen til at tale, sen til vrede" (Jakobs Brev 1:19).

„Jeg bør føle varme og kærlighed for min ægtefælle hele tiden ellers elsker jeg ikke ham eller hende."

Somme tider sidestiller vi den umiddelbare forelskelse vi føler når vi er forlovede med ægte kærlighed. Og når der så opstår konflikter i ægteskabet tror vi at vi har taget fejl. De fleste lykkeligt gifte har løst vanskeligheder med hinanden – de har måske oven i købet haft kortere perioder hvor de faktisk ikke kunne lide hinanden. Men til trods for sådanne følelser har de levet op til deres forpligtelse overfor deres ægteskab. I stedet for at bekymre sig om de negative følelser har de koncentreret sig om at opføre sig kærligt, hvilket i den sidste ende har resulteret i en dybere kærlighed end de nogen sinde havde drømt om var mulig.

„Jeg skal altid være åben og ærlig i alt hvad jeg tænker og føler, uanset hvor meget det vil såre."

Ærlighed og tillid er væsentligt for ægteskabet, men det kan være skadeligt at give udtryk for dybt kritiske meninger som har deres rod i følelsesmæssigt mishag. Hvad er formålet med at fortælle om sådanne følelser? Hvis du vil forsøge at „få ham til at betale for det han har gjort" eller at „vise hende/ham hvor dum hun/gan faktisk er", så kan du ødelægge forholdet mellem jer. Det vil måske lette dig at give udtryk for dine følelser, men i det lange løb kan det give dig dårligere følelser.

Hvis du på den anden side giver udtryk for dine følelser af omsorg for din ægtefælle og ønsker at opbygge et godt forhold, så er *dine* følelser blot den ene side af sagen. Din ægtefælles følelser og reaktion er nok så vigtig, også for dig. Den omsorgsfulde ægtefælle nøjes ikke med at meddele sig, men vil lige så vel spørge og lytte.

Tidspunktet er også vigtigt når man skal udveksle følelser. Hvis min hustru har haft en dårlig dag, er udmattet og mismodig når jeg kommer hjem, så er kritik det sidste hun har brug for. Senere på aftenen, når *jeg har hjulpet hende* med at gøre orden og lægge de små i seng, kan hun bedre tage mine bekymringer.

Husk at der er noget det er bedre at tie stille med. Jeg tænker tilbage på de mange gange hvor jeg har været fristet til at fare op overfor min hustru over bagateller som i øjeblikket syntes som kæmpeproblemer. Jeg er taknemmelig for de gange hvor jeg bed mig i læben og tav. Men jeg er også taknemmelig for de smertelige øjeblikke hvor jeg tog chancen og fortalte om nogle vigtige, negative følelser på en så tydelig og blid måde som jeg kunne. Det er ikke nemt at se forskel på hvad der er småting og hvad der har betydning. Jeg har fundet ud af at hvis en irritation varer ved og ser ud til at gnave på forholdet, så skal den ud.

„Hvis jeg har det elendigt, så kan jeg ikke gøre for hvordan jeg behandler andre."

En mand kom sur hjem fra arbejde, kritiserede sin hustru mens han sad i en god stol og så tv, og hun kæmpede for at få børnene i seng, hvorpå han forventede at hun viste ham intim kærlighed bagefter. Da hun fortalte ham om sine besværligheder undskyldte han sig med: „Jeg har haft en dårlig dag på arbejdet."

En dårlig dag eller elendige følelser er ingen undskyldning for at optræde hårdt og uvenligt. Vor Frelser er et eksempel for os. Hans liv var fyldt med „dårlige dage". Folk forsøgte at fange ham i ord. De accepterede ham når han gav dem mad og forlod ham når de syntes at hans lære var for hård. De tog til sidst hans liv. Alligevel benyttede han aldrig sådanne oplevelser som undskyldning for at ringeagte eller såre andre.

Forkerte antagelser kan skade for ikke at sige ødelægge et ægteskab. Det er vigtigt at ægtepar ser på deres opfattelse af et ægteskab i evangeliets sande lys, så de kan afvise myterne og udvikle et kærligt forhold som varer i al evighed. □

Steve Gilliland, der er leder for institutprogrammet på Long Beach State University, er far til otte.

Lad os tale om det

Når du, alene eller sammen med din ægtefælle, har læst „Ægteskabsmyter: Noget der ikke er sandt", får du måske lyst til at drøfte følgende spørgsmål og tanker:

1. I denne artikel omtales ti falske antagelser om ægteskabet. Hvilke andre kunne du nævne?

2. Hvilke af dem syntes at have påvirket dit forhold til din mand eller hustru?

3. Hvordan kan meningsforskelle blive bånd der binder jer sammen fremfor at danne forhindringer i ægteskabsforholdet?

4. Vælg en „myte" som forekommer i dit forhold til din ægtefælle og tal om hvordan du kan erstatte den med et sundt perspektiv og kærlighed.

Et bedre jeg – ET BEDRE ÆGTESKAB

Udvikling af følelsesmæssig retskaffenhed

Victor L. Brown jun.

Ægteskab er beregnet til at holde i al evighed. Det er indstiftet af Gud for at knytte to mennesker sammen til en enhed. Men intet ægteskab er fritaget for problemer. De rummer hver især deres særlige skuffelser og gnidninger.

Vi ønsker naturligvis at vort eget ægteskab skal blive vellykket, så derfor læser vi bøger og undersøger teorier om ægteskabsforhold – bøger om ægteskabelig kommunikation, fysisk tilfredsstillelse, børneopdragelse og familieaktiviteter. Alligevel har jeg i mit arbejde med ægtepar lagt mærke til at det er nødvendigt at forberede sig personligt *før* et forhold mellem ægtefæller kan fungere effektivt. Denne personlige forberedelse resulterer i hvad jeg vil kalde *følelsesmæssig retskaffenhed.*

Følelsesmæssig retskaffenhed er en personlig opnåelse af en fysisk styrke, selvdiciplin og modenhed, som forbliver konstant uanset hvad andre siger eller gør. Det betyder blandt andet at man har styr på sine følelser og er ærligt opmærksom på dem – om det så er behageligt eller ej. Når vi har nået at blive følelsesmæssigt retskafne vil vi være stabile, konsekvente og fleksible. Vi vil ikke handle på baggrund af vores ægtefælles handlinger. Vi er følelsesmæssigt fleksible indeni os selv, dejligere at leve sammen med og nemmere at kommunikere med. Vi har bragt orden i vore følelsers „hus", og er dermed parate til at kommunikere effektivt med andre.

I mit arbejde med mennesker har jeg lagt mærke til at der er fem principper som fremmer denne følelsesmæssige retskaffenhed. Personerne i de følgende eksempler (deres navne og særlige omstændigheder er ændret) udviklede retskaffenhed for sig selv, uafhængigt af deres ægtefæller. De lærte at påtage sig ansvaret for deres egen opførsel og bestræbte sig på at gøre deres handlinger mere kristuslignende. Mens jeg iagttog at de udviklede deres personlige evne, kunne jeg se at stærke ægteskaber blev stærkere – de svage blev styrket, og de der var ved at kæntre blev endog reddet.

Princip: Vi må have selvagtelse

Det er nødvendigt for et ægteskab at ægtefællerne har selvsikkerhed og tillid til deres evner, og at de har sat sig en kurs i livet. Alligevel hører vi ofte at vi, til skade for os selv, dømmer os selv for hårdt, ved at sammenligne os med andre. Alt for ofte lader vi verdslige standarder udfordre vor selvagtelse. Det sker for eksempel ofte at fornemmelsen af vor egen værdi undermineres af en kultur hvor man lægger større vægt på at vinde end at deltage, på velstand end fremgang, på berømmelse fremfor ære og på status fremfor tjenestegerninger.

Vi er allesammen Guds børn, med vore særlige egenskaber, talenter og evner. Vor værdi er medfødt. Selv om andre kan hjælpe os til at se vore gudgivne talenter, så kan de ikke give os selvagtelse eller fornemmelse for vor egen værdi. Den skal vi selv opelske. Vi må

Illustreret af Robert Noyce

Ella kunne se at hendes selvfordømmende indstilling ødelagde hendes vidnesbyrd og hendes ægteskab. Hun besluttede sig til at overvinde én svaghed og udvikle én stærk side ad gangen.

Blairs mor havde været utroligt dominerende og derfor afviste han hendes mindste forsøg på at indtage en førende holdning. Da det lykkedes ham at tilgive sin mor lettede det et stort pres som var ved at underminere hans ægteskab.

lære at se vore gode egenskaber og arbejde på at overvinde vore svagheder, uden hele tiden at kritisere os selv.

Jeg husker en kvinde, som jeg vil kalde Ella, der som barn blev kritiseret voldsomt af sine forældre og jævnaldrende. Da hun senere, som voksen, kom til hjælpeforeningens lektier, blev hun mismodig fordi hun sammenlignede sig selv med de andre søstre. Hun var sikker på at de alle var mere intelligente end hun, bedre til at organisere sig og stærkere i evangeliet end hun. Hendes mand begyndte at undgå hende når hun havde været i hjælpeforeningen, fordi hun blev ubehagelig.

Til sidst kunne Ella indse at hendes selvfordømmelse ødelagde hendes vidnesbyrd og hendes ægteskab. Hun besluttede sig til at forandre sig. Hun opstillede en liste over sine særlige egenskaber – over sine stærke og svage sider. I begyndelsen havde hun svært ved at acceptere sine stærke sider, og hun var alt for hurtig til at acceptere sine svagheder som permanente og uforanderlige. Men ved hjælp af sin liste kunne hun beslutte sig til at overvinde én svaghed og udvikle én stærk side ad gangen.

Hun opdagede, ved at vurdere sig selv, at en af hendes svagheder var at hun var for hurtigt til at tale, uden først at tænke på om det hun sagde kunne såre andre. Da hun blev klar over hvordan hun kunne såre andre med sine bemærkninger, øvede hun sig i at tænke sig om før hun talte. Da hun til sidst undgik at såre andre med sine tankeløse bemærkninger, fik hun en ny følelse af selvbeherskelse. Hun blev også dygtigere til at føre hus, hvilket gav hende særlige beviser på at man kan nå et mål der er vigtigt for én selv og samtidig en hjælp for andre.

En væsentlig del af udviklingen af selvagtelse sker under tjenestegerninger. Hvis man er besat af en tvangstanke om sin egen fuldkommenhed kan det blive en følelsesmæssig svaghed. Men hvis man bevidst og fornuftigt arbejder på at forbedre og afpudse et talent, i sine anstrengelser for at tjene Gud og sine medmennesker, vil man begynde at få gode følelser for sig selv.

Da Ella havde overvundet et par af sine svagheder og forædlet nogle af sine stærke sider, begyndte hun at tro på at hun var noget værd. Hun forventede ikke at andre skulle bekræfte det eller rose hende for hendes indsats. Det var hendes inderste, personlige anstrengelser, hvor hun arbejdede på at leve i henhold til Guds bud. Hendes selvagtelse betød virkelig at hun have gode følelser for *sig selv.* Og efterhånden som hendes selvagtelse voksede fik hun et bedre ægteskab. Hendes mand begyndte at slappe af og nyde hendes åbenbart mere behagelige synspunkter og opførsel. Derpå begyndte han også at ransage og forbedre sig – med gode resultater.

Princip: Vi må læge vore følelsesmæssige sår selv

Mange af os slæber rundt på gamle skavanker – følelsesmæssige sår som vi har fået tidligere i vort forhold til andre. Følelsesmæssige sår kommer af forskellige årsager – et ustabilt barndomshjem, som måske oven i købet var voldeligt, utilfredsstillende forhold til jævnaldrende, mange flytninger, der har gjort os rodløse, eller fiasko i at opnå mål og drømme. Hvad årsagen end kan være, så tillader mange af os stadig sådanne åbne sår at gøre ondt.

Alt for ofte forventer vi at vores ægtefælle læger sårene for os. Det er hverken logisk eller praktisk. Det var netop hvad Blair gjorde. Hans mor var usædvanligt dominerende og samtidig endda også uvenlig. Blair, der var enebarn, følte uvilje over sin mors dominerende indflydelse, selv efter hun var død. Han afviste kraftigt sin hustru, så snart hun gav det mindste udtryk for at have en mening eller et fortrin. Han ønskede at føre al kontrol med økonomi, opdragelsen af deres tre børn, husførelsen, ferier, bønner og tilstedeværelsen i kirken, hvilket han også gjorde. Hans hustru forsøgte desperat at sige eller gøre noget som kunne tilfredsstille eller berolige ham, men intet så ud til at virke. Hun antog at det var hendes fejl og sank helt hen i fortvivlelse.

Blairs sår begyndte at læge da han kunne se at han reagerede overfor alle kvinder som om de var hans mor. Han udførte genealogisk arbejde og talte med slægtninge, for at lære noget mere om sin mor. Han lyttede medlidende til bånd, hvorpå der var indtalt beretninger og begyndte at betragte sin mor *som et menneske,* og ikke bare som en af hans forældre. Og han lærte at forstå hendes kamp for at få succes i det hun betragtede som sin rolle som hustru og mor. Til sidst lykkedes det ham at tilgive sin mor, og da Blair påtog sig selv at læge sine egne sår, lykkedes det ham at slippe af med en hel del af det pres som var til skade for hans ægteskab.

Princip: Vi kan kommunikere effektivt ved at udvise respekt og høflighed – ikke ved hjælp af indviklede teknikker

Når vi forsøger at sige lige netop de rigtige ord på den rigtige måde for at få det helt rigtige svar, så har vor kommunikation tendens til at blive et forsvar og planlagt, fremfor at være spontan og naturlig.

Dygtige interviewere og rådgivere ved at ægte kommunikation kun kan finde sted når folk viser oprigtig respekt og ønsker at høre hvad andre har at sige. De fleste mennesker reagerer godt på ærlighed og oprigtighed.

Men mange af os sætter os i samme situation som Ruben, der var stolt af at kunne anvende en kommunikationsteknik han havde lært på et sælgerkursus. Han vidste at hans hustru havde haft en ulykkelig barndom, og derfor forsøgte han oprigtigt at få hende til at tale så snart hun blev oprevet. Desværre skræmte Ruben sin hustru fremfor at opmuntre hende, fordi han nærmest handlede mekanisk og udforskende, og stolede mere på teknikken end på sin kærlighed til hende. Når hun blev anspændt pressede han hende endnu mere ved at anvende sin udforskende teknik, lige til der ikke var meget tilbage af den kærlige kommunikation.

Løsningen på problemet lå næsten udelukkende hos Ruben. Han lærte at vise så megen interesse for sin hustru at han kunne se at hun ofte havde mere brug for at blive respekteret end for at snakke. Da han lod sig vejlede af sin kærlighed til hende lærte han at lægge mærke til hvad hun kommunikerede uden ord. Hvis han stillede hende et spørgsmål og hun ikke svarede lige med det samme, så pressede han hende ikke til at svare. Han gik mere end en gang flere dage uden at forcere en sag, og nøjedes med at være høflig og betænksom overfor hende, idet han sagde „skal jeg?" og „tak skal du have". Mens han koncentrerede sig om at skabe respekt i stedet for at forsøge at få sin hustru til at fortælle om sine følelser, reagerede hun tillidsfuldt og de blev stadig bedre til at kommunikere.

I stedet for at stole på kommunikationsteknik lærte Ruben at interessere sig så meget for sin hustru at han kunne se at hun havde mere brug for at blive respekteret end for at snakke.

Princip: Vi bliver fuldkomne trin for trin, ved at forberede os, ved at praktisere og ved at følge Frelserens eksempel

Frelseren sagde: „Så vær da I fuldkomne, som jeres himmelske Fader er fuldkommen" (Matt. 5:48). Men det er svært at blive fuldkommen – det tager ofte hele livet eller mere at nå dertil. Nogle mennesker opgiver deres forsøg og giver sig i kast med umoralske fornøjelser. Nogle bestræber sig på at blive fuldkomne på et område hvor de har talent for det og bliver optaget af en karriere, intellektuel uddannelse, samfundstjeneste eller materialisme. Andre tror aldrig nogen sinde de kan blive fuldkomne, men fortsætter alligevel pligtopfyldende – og føler sig elendige. Atter andre indtager en streng holdning og arbejder efter lovens bogstav, ligesom deres filosofiske forfædre, farisæerne.

Men vi må ikke blive mismodige over Frelserens påbud til os om at blive fuldkomne. Gud elsker os virkelig. Vi er hans børn. Hans Søn kom til jorden for at ofre sig for vore synder, så vi kan nyde glæde og komme tilbage til vor Fader i Himlen. Den fuldkommengørelse som forventes af os er en livslang opgave der kræver tålmodighed, udvikling, overholdelse af budene og tillid til en kærlig Faders og Søns forløsende barmhjertighed.

Laurie lærte dette ved at forsøge at blive mere som Kristus i forholdet til sin mand. Hun kunne lide at have det ordentligt, men det betød ikke noget for hendes mand. Hun græd mange tårer mens hun ustandselig kritiserede sin mand for hans skødesløshed og fordi han ikke var særlig ordentlig. Men Laurie blev klar over at hendes følelser og måde at handle på ikke var i tråd med

Laurie indså at det ikke var i tråd med Frelserens eksempel at lange ud efter sin mand for hans uordentlighed. Hun besluttede sig i stedet at arbejde med sin egen indstilling.

Frelserens eksempel. I stedet for at fordømme ham besluttede hun sig til at arbejde på sin egen indstilling. Hun tænkte på hvordan Kristus ville have behandlet en sådan situation og planlagde hvordan hun ville reagere næste gang hendes mand irriterede hende. Med sin kristne indstilling opdagede hun at der ikke var plads til at finde fejl. Hun holdt op med at reagere ubehageligt. Selv om det tog uger før hendes mands roderi ikke længere generede hende, begyndte hun hver dag, mens hun ventede på at hendes mand skulle komme hjem, at lægge planer om at lytte til ham, at sætte sig roligt sammen med ham et øjeblik og hjælpe ham til at slappe af efter en anspændende dag.

Dette betød ikke at hun havde mindre behov for at have det ordentligt. Men efterhånden som hun lærte at behandle problemet muntert blev det mere naturligt for hende at gøre det. Selv om hun ønskede det aldrig så meget blev hendes mand aldrig særlig god til at holde orden. Men efter et stykke tid betød det ikke længere så meget, for hun opdagede at hendes evne til at styre sit temperament virkede enormt tilfredsstillende og betød langt mere end at hendes mands tøj lå fint i skuffer og skabe. Hun var faktisk nået et langt stykke ad vejen til at opnå følelsesmæssig retskaffenhed.

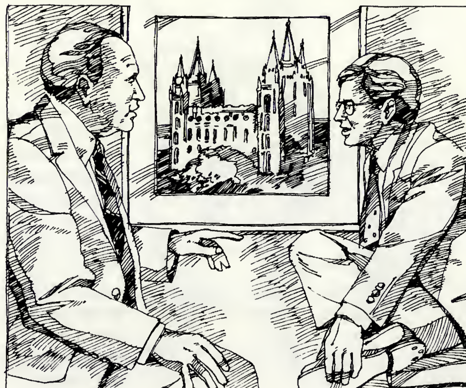
Princip: Guds pagter giver retningslinjer og belønninger for at blive følelsesmæssigt retskaffen

Præsident Joseph Fielding Smith har forklaret at vi ikke kan forhandle om vor himmelske Faders pagter. (*Answer to Gospel Questions*, samlet af Joseph Fielding Smith jun. 5. bind, 4:155–160. Deseret Book Co., Salt Lake City, 1957–66). Vor Fader i Himlen tilbyder os derimod de velsignelser, som er betingede af lydighed mod love. Han opstiller betingelserne og indgår pagt med os om at skænke os velsignelserne efterhånden som vi lever op til dem. Vi kan overholde eller bryde pagten, men vi kan ikke opstille betingelserne eller foreslå vor Skaber at ændre dem. Men somme tider optræder vi alligevel som om vi kunne ændre vor alvidende, kærlige Faders love.

Stephen ville gerne foreslå en ændring af vor himmelske Faders love. Han indrømmede overfor sin biskop at han og hans hustru ikke var lykkelige sammen længere og at de overvejede en skilsmisse. Da biskoppen havde sikret sig at der ikke var tale om overtrædelser der krævede en kirkelig irettesættelse, mindede han Stephen om hans pagter – om at han havde aflagt ed i templet på at han ikke alene var viet for evigheden, men at han også ville være en kristen ægtemand.

Stephen blev ikke glad over sin biskops reaktion. Stephen der udelukkende tænkte på sine egne ideer om moral og var helt opslugt af sit eget, forsøgte at fortælle biskoppen om sin hustrus fejl og hans behov for at være lykkelig. Men biskoppen udfordrede simpelthen Stephen til det næste år at leve op til sine pagter før han atter tænkte på skilsmisse.

Biskoppen kom ikke med mange råd. Han mindede bare Stephen om hans højtidelige edsaflæggelse overfor Gud. Tilskyndet af Ånden fortalte han ligeud, men venligt sin bror hvad der var rigtigt og forkert. Heldigvis var Stephen

Stephens biskop gav ham en udfordring til at behandle sin hustru som Kristus ville have gjort det. Da året var gået havde Stephen udviklet en påskønnelse for sin hustru som langt overgik hans forventninger.

tilstrækkelig retskaffen til at indse at han *havde* indgået en pagt med Herren – en pagt som han ikke kunne se ligegyldigt på.

Stephen levede op til sine pagter i et år og forsøgte at behandle sin hustru kristent. Han koncentrerede sig om at ære sit præstedømme, fremfor at bekymre sig om hvorvidt *hun* var tiltrækkende nok til at gøre ham lykkelig. Ved årets afslutning kunne Stephen fortælle sin biskop at hans påskønnelse og kærlighed til sin hustru nu var langt større end han havde ventet.

Stephens personlige lydighed førte til velsignelser i hans ægteskabelige forhold. Det var hverken bekvemt eller nemt for ham at omvende sig og underlægge sig så streng en selvdiciplin. Men han udviklede personlig retfærdighed og fik lægedom og fred, langt mere håndgribeligt, mere fuldkomment og med en langt større glæde end ved den såkaldte „lykke" han søgte. Og hans tålmodige hustru fik en kærlig ægtemand, som lærte at opbygge fremfor at kritisere hende.

Grundprincippet: Følg Frelseren

De fleste af disse eksempler handler om ret alvorlige problemer. Det er ikke alle ægteskaber der står på randen af et sammenbrud. Men mange alvorlige problemer kan forebygges eller løses hvis hver af parterne koncentrerer sig om at efterleve evangeliet før de forsøger at forandre deres ægtefælle.

Disse fem principper er ikke udtømmende, og ideel følelsesmæssig retskaffenhed betyder heller ikke at det ikke er nødvendigt at samarbejde i et ægteskab. Men erfaringen viser at der i solide, gode ægteskaber forefindes nogle af eller alle de fem principper som danner grundlag for effektivt samarbejde, effektiv kommunikation og fællesskab. Uden dem vil der ofte opstå kedelige misforståelser.

Hvor vigtige disse fem principper end er så er der er alligevel et som ligger til grund for dem alle. Frelserens livsførelse er det eneste sande, fuldkomne eksempel på følelsesmæssig retskaffenhed. De sidste dages hellige som jeg har set har opnået følelsesmæssig retskaffenhed har *nødvendigvis* studeret Jesu Kristi livsførelse og bestræbt sig på at efterligne den. Han levede i denne verden og oplevede menneskelige følelser. Han festede sammen med sine venner og slægtninge. Han blev fristet i ørkenen. Han drev i retfærdig harme de grådige mennesker ud af templet. Han græd af glæde over små børns renhed og af sorg over sine afdøde venner. Da han blev træt og udmattet af at undervise trak han sig tilbage for at hvile. Ved afslutningen af sit jordiske liv længtes han efter selskab, da han led usigelige smerter for andres synder. Han blev ondskabsfuldt mishandlet, men tilgav alligevel de soldater der dræbte ham.

Kristus viste sin uforanderlige retskaffenhed under sine jordiske oplevelser, selv da han ikke modtog åndelig trøst og råbte: „Hvorfor har du forladt mig?" (Matt. 27:46).

Hans fuldkommenhed bør ikke gøre os mismodige. Vi bør tværtimod blive opmuntret ved tanken om at han udmærket godt ved hvad vi må igennem. Lydighed mod hans love kan hjælpe os til at beherske vore følelser, og når vi gør det vil vi langt bedre kunne udtrykke og modtage kærlighed.

Frelserens livsførelse er det eneste sande, fuldkomne eksempel på følelsesmæssig retskaffenhed.

Lad os tale om det

Når du har læst „Et bedre jeg – et bedre ægteskab" får du måske lyst til at overveje følgende spørgsmål og tanker:

1. Kan du nævne nogle områder hvor du kan arbejde på at forbedre din selvagtelse?

2. Nævn nogle af dine følelsesmæssige sår. Hvordan kan du arbejde på at overvinde dem?

3. Hvad kan du gøre for at kommunikere mere effektivt med din ægtefælle?

4. Kan du komme i tanke om særlige situationer hvor du kunne gøre noget for at føle og praktisere kristen kærlighed til din ægtefælle?

En tidsalder med store kontraster: Fra Adam til Abraham

Kent P. Jackson

Der har ikke i verden været en tidsalder som denne. Det var en forbløffende tidsalder, en miraklernes tidsalder, en tidsalder med stor magt. Men måske var det mere end noget andet en tidsalder med store kontraster, hvor Guds og Satans riger var i tydelig strid med hinanden, og hvor man klart kunne se hvilken magt de hver især havde.

Tiden mellem Adams fald og Abrahams mission er, set i vore dages perspektiv, den mest mystiske i jordens historie. Selv om denne periode spænder over mere end 2000 år, hvor der skete utrolige begivenheder, så står der mindre i vore skrifter om den end om nogen anden periode. Bibelen har kun levnet 8 kapitler til denne tidsperiode (8 sider i moderne oversættelser), og tre af disse kapitler er genealogiske optegnelser, hvor der står hvem der blev født af hvem.

Men sidste dages hellige har dog nogle flere oplysninger. I profeten Joseph Smiths inspirerede udgave af den bibelske beretning, som vi kan læse i Mose Bog i Den kostelige Perle, står noget betydningsfuldt som kan give os ekstra forståelse for Enoks generation. Men selv dette giver os et ønske om at vide noget mere. Et andet standardværk er Mormons Bog, hvor vi har en kort beretning om Jared og hans familie. Den står i de første seks kapitler af Ethers Bog. Når vi læse Lære og Pagter får vi en vigtig forståelse også for denne tidsperiode.

Selv om de oplysninger vi får i vore skrifter ikke er fyldestgørende, så kan vi ikke desto mindre få et overblik over hvilke folk der levede i denne vigtige tidsperiode i den menneskelige historie, og hvilke begivenheder der fandt sted. Følgende kronologi er hentet fra de tilgængelige kilder i den hellige skrift:

1. Satans indtog i verden og udbredelsen af hans værk (1 Mos. 4; Moses 5).
2. Præstedømmelinien (1 Mos. 5; Moses 6; L&P 84:14–17; 107:40–55).
3. Enok og hans Zion (Moses 6–7).
4. Menneskenes ugudelighed før syndfloden (1 Mos 6; Moses 8).
5. Syndfloden (1 Mos. 7–8).
6. Noa og hans sønner (1 Mos. 9–10).
7. Babelstårnet (1 Moses 11:1–9).
8. Jarediterne (Ether 1–6).
9. Abrahams genealogi (1 Mos. 11:10–28).

Når vi læser beretningerne i 1 Mosebog, Mose Bog og Ethers Bog i sammenhæng kan vi se nogle karakteristiske kontraster i denne tidsperiode – den stadige kontrast mellem Gud, hans folk og deres gerninger, og Satan, og hans folk og deres gerninger.

Satans værk blandt menneskene

I enhver uddeling hvor Herren har grundfæstet sit rige, har hans modstanders rige lige så vel eksisteret. Satan har haft held til at skabe sorg og lidelser med sine falske efterligninger, mens Herren har ført den enkelte, som er trofast, til lykke og evigt liv. Således har det været lige fra begyndelsen af menneskehedens historie.

Det varede formodentlig ikke længe, efter at Adam og Evas børn var blevet voksne, før modstanderen begyndte at så syndens og vantroens sæd iblandt dem. I skriften kan vi læse at når Adam og Eva underviste deres børn i evangeliet kom Satan iblandt dem og „befalede dem og sagde: Tro det ikke, og de troede det ikke, og de elskede Satan mere end Gud. Og fra den tid af begyndte menneskene at blive kødelige, sanselige og djævelske" (Moses 5:13). Vi har et eksempel på Satans indflydelse i de hellige optegnelser: Kain indførte mord i denne verden, af begær efter sin brors ejendom og på Satans befaling.

Sørgeligt nok lærer skriften os at det ikke var et isoleret tilfælde i historien.

„Og således begyndte mørkets gerninger at tage overhånd blandt menneskenes sønner.

og Gud forbandede jorden med en svær forbandelse og blev vred på de ugudelige, på alle menneskenes sønner, som han havde skabt" (Moses 5:55–56).

Der er mange eksempler på hvordan ondskaben tog til på Enoks tid. Han så Satan og hans gerninger i et syn.

„Og han så Satan, og denne havde en stor lænke i hånden, og den indhyllede hele jordens overflade i mørke. Og Satan så op og lo, og hans engle frydede sig . . .

Og det skete, at himmelens Gud beskuede resten af folket, og han græd . . .

Herren sagde til Enok: Se disse dine brødre, de er mine egne hænders værk, og jeg gav dem deres kundskab den dag, jeg skabte dem; og i Edens Have

Tiden mellem Adams fald til Abrahams mission er, set i vore dages perspektiv, den mest mystiske i jordens historie.

gav jeg mennesket hans handlefrihed.

og til dine brødre har jeg sagt og ligeledes givet dem befaling om, at de skulle elske hverandre, og at de skulle vælge mig, deres fader; men se, de er uden hengivenhed, og de hader deres eget blod" (Moses 7:26, 28, 32–33).

Satan jublede og lo da han så menneskenes ugudelighed, mens Gud derimod betragtede sine børn med sorg og gråd.

På Noas tid blev menneskene så ugudelige at de, til trods for at Gud gentagne gange bad dem komme til ham, er beskrevet uden fortilfælde:

„Men Gud så, at menneskenes ondskab var taget til på jorden, og at hver mand var stor i sit hjertes tankers påfund, der bestandigt kun var onde" (Moses 8:22).

Disse mennesker var så ondskabsfulde at Gud ikke længere tillod at de besmittede jorden med deres tilstedeværelse eller at de bragte uskyldige ånder ind under sådanne ødelæggende forhold. Herren befalede derpå at alt levende skulle tilintetgøres ved en oversvømmelse, og kun nogle få skulle reddes, så Gud kunne genskabe sit værk og oprette sin pagt med menneskene.

Syndfloden var en barmhjertighedsgerning og ikke en hævnakt. Noas generation var så ugudelig at der måtte en stor udrensning til, for at de følgende generationer kunne få en chance for at leve efter højere principper. Det onde måtte udryddes, ligesom det også bliver nødvendigt før Kristi andet komme, enten gennem omvendelse eller tilintetgørelse.

Selv om de efterfølgende generationer aldrig er blevet beskrevet som lige så ugudelige som Noas generation, så fortsatte ugudeligheden på forskellig måde. Der var mange blandt Noas efterkommere der var mere onde end gode. De planlagde i deres hovmod at bygge en by med et tårn „hvis top når til himmelen". De sagde hovent: lad os „skabe os et navn" (1 Mos. 11:4). Gud straffede ikke den generation med en oversvømmelse, men han tilintetgjorde deres samfund ved at forvirre deres sprog. Det var på det tidspunkt at Herren førte jarediterne til et andet land (se Ether 1:33–43).

Zion blandt menneskene

Selv om det helt tydeligt fremgår af skrifterne at der var mange mennesker der var utrolig ugudelige i fordums tid, så fremgår det også af de hellige optegnelser at der samtidig var mennesker som var utroligt retfærdige. De generationer som frembragte mennesker på det aller laveste plan, frembragte også mænd og kvinder hvis natur var at adlyde og tjene Gud på en uforlignelig måde i den menneskelige historie. Det var i perioden mellem Adams og Abrahams tid at hele to samfund – Enoks og Melkisedeks – blev fundet værdige til at deres grupper blev borttaget fra jorden, for at de kunne undgå ødelæggelserne og nyde en ædlere atmosfæres velsignelser.

I 1 Mosebog har vi en optegnelse over præstedømmelinien og pagtsfolket, som videreførte evangeliet, lige fra Adam til Noas sønner. Vi får ikke meget mere at vide om dem end deres genealogi. Man kunne forestille sig at disse mennesker, som vi kalder patriarker, har fået åbenbaret store ting, men Herren har fundet det passende at vi intet skulle vide om deres historie. I de bibelske beretninger kan vi kun finde antydninger om den store patriark Enoks mission.

I sommeren 1830 begyndte profeten Joseph Smith at revidere kong Jakobs bibeludgave (King James' Version), under guddommelig vejledning. Resultatet, som vi kalder Joseph Smiths inspirerede udgave, har givet os en masse ny åbenbaring, som giver os betydelig større forståelse af Bibelen end vi havde tidligere. En af de mest fremtrædende, inspirerede ændringer, som profeten gjorde i bibelteksten, var at han tilførte den adskillige sider med helt nye oplysninger om perioden mellem Adams fald og Abrahams mission. De kom med i den første udgave af Den kostelige Perle (1851) og blev antaget som hellig skrift i 1880. De står nu i Moses 5–8.

I Moses står der at, til trods for den udbredte ugudelighed på den tid, gik Herrens arbejde fremad: „Og således begyndte evangeliet at blive prædiket fra begyndelsen, idet det blev forkyndt af hellige engle, udsendt fra Guds nærhed, og af hans egen røst og ved den Helligånds gave" (Moses 5:58).

Moses 6 og 8 er et supplement til patriarkernes genealogi, idet vi her får oplysninger, som vi ikke har i den tilsvarende beretning i 1 Mosebog 5. Det største bidrag i dette afsnit af bogen er dog de forholdsvis mange oplysninger vi har fået om den store profet Enok og hans folk. Hvor Enok kun omtales i 6 korte vers i 1 Mosebog (se 1 Mos. 5:18–19, 21–24), får vi i Joseph Smiths oversættelse en beretning om Enoks liv, mission og de åbenbaringer han fik, i hele 115 vers (se Moses 6:21, 25–8:2).

Beretningen om Enoks liv og mission står som en stærk kontrast til optegnelserne over de fleste af hans samtidige. Enok og hans folk oprettede Zion. De skabte et samfund der i den grad var i harmoni med Herrens vilje at det blev kaldt „Hellighedens Stad, ja, ZION" (Moses 7:19).

„Og Herren velsignede landet, og de blev velsignet på bjergene og på de høje steder og havde fremgang.

Og Herren kaldte sit folk ZION, fordi de var af ét hjerte og ét sind og levede i retfærdighed, og der fandtes ingen fattige blandt dem" (Moses 7:17–18).

Vi læser endvidere: „Og Enok og hele hans folk vandrede med Gud, og han boede midt i Zion. Og det skete, at Zion ikke var mere, thi Gud tog den op i sit eget skød. Og fra da af stammer det udtryk: *Zion er flygtet*" (Moses 7:69).

Zion og verden

Forherligelsen af Enok og hans by har gjort at denne by har dannet forbillede for alle helliges samfund. Vi kender kun ét tilfælde hvor det lykkedes at tilslutte sig Enoks folk, og det var Melkisedeks by. Men det er sket for flere personer, som har levet mellem Enoks og Noas tid, at de er blevet forvandlet, når Gud fandt dem værdige.

Maleri af Del Parson

Enoks og Zions folk blev fundet værdige til at blive borttaget fra jorden, for at de kunne undgå ødelæggelserne og nyde særlige velsignelser.

Disse åbenbaringer, som blev givet i kirkens første tid, kom også til at danne forbillede for de hellige i de sidste dage, når det under de rette profetiske og apostolske myndigheder lykkedes dem at oprette et Zion i overensstemmelse med Herrens befalinger. Joseph Smith sagde: „Zion er en sag, der har interesseret Guds folk i alle tidsaldre; det er et tema, som profeter, præster og konger har dvælet ved med særlig glæde og fryd" (*Profeten Joseph Smiths Lærdomme*, s. 278).

Selv om det lykkedes Enok og de hellige at etablere et fredeligt samfund på troens og retfærdighedens principper, så fortsatte de fleste mennesker i verden deres ugudelighed og høstede sorg og ødelæggelse. Menneskehedens historie mellem Adams og Abrahams tid viser følgerne af at adlyde Satan – nemlig krig og ulykker – og af at adlyde Gud – nemlig fred og glæde.

Vi lever under andre forhold i dag, men spørgsmålet om lydighed og ulydighed er det samme. Vi lever trods alt også i en tidsalder med store kontraster. □

Kent P. Jackson, som er far til fem, er tilforordnet professor i fordums skrifter ved Brigham Young University i Provo, Utah. Han har indtil for nylig virket i komiteen som arbejder med seniorklassens lektiehæfter i kirken.

En mors drøm

Vira H. Judge

Hold dig til jernstangen –
den er stærk, strålende og sand.
Jernstangen er Guds ord,
som fører os sikkert igennem.
(Hymns, nr. 186).

Mormons Bogs beretning om Lehis drøm bibragte Pedro og Nancy Cantos og deres børn deres to største velsignelser: Evangeliet og deres søns helbredelse.

Ægteparret Cantos femte barn. Pedrito, blev født på en klinik i Quevedo, højt oppe i Andesbjergene i nærheden af ækvator. Lige straks virkede drengen helt normal, men efter de to første dage var han endnu ikke kommet af med afføringen, og han skreg af smerter.

Hans skrækslagne forældre turde ikke vente til næste morgen med at tilkalde specialisthjælp, for de havde allerede mistet to børn, som pludseligt var døde. Deres tredie barn, Nancy Julema, var død i en alder af tre måneder af en ukendt sygdom. To år senere døde deres fjerde barn, den 1–årige Juan Carlos i sin mors arme af bronkitis og lungebetændelse på vejen til lægen i Guaquil, Ecuador. Den sønderknuste mor stod af bussen i den næste by, men hverken bus eller taxa ville køre hende hjem med sit døde barn. Til sidst lod hun som om barnet sov og tog på tommelfingeren hjem, noget af vejen i en benzinbil og resten af vejen i en privatvogn.

Pedro Cantos, der frygtede det værste, svøbte sin nyfødte søn ind i et tæppe, kyssede sin kone farvel og tog en taxa til Guayquill, som ligger 280 km borte. Mens afstanden mellem forældrene øgedes kilometer for kilometer, forenedes deres hjerter i en bøn for dette barns liv.

Da far og søn omsider nåede hospitalet stillede lægen hurtigt diagnosen. Problemet var en medfødt tarmforsnævring, og de opererede omgående og lagde et dræn ind i tyktarmen.

Tre dage efter var Pedrito udenfor fare. Hans far tog hjem til Quevedo, lånte nogle penge for at kunne betale for behandlingen i Guayaquil, og sendte sin kone tilbage til hospitalet, så hun kunne være sammen med deres syge barn.

Nancy Cantos og hendes lille søn blev i Guaquil i en hel måned – det var en sørgelig tid for familien. De blev ikke lovet meget håb om at Pedrito ville overleve, og de vidste ikke hvordan eller hvor de skulle skaffe flere penge fra til behandlingen.

Selvom Pedrito til sidst fik det så godt at han kunne komme hjem, blev han ved med at være syg og have feber. Han græd af smerter og kunne hverken sove eller spise. Forældrene tvangsfodrede ham for at holde ham i live.

Da han var tre måneder fik han et alvorligt hjerteanfald. Familien Cantos fik at vide at drengen var født med en alvorlig hjertefejl. Han kunne måske overleve hvis han gennemgik en hjerteoperation. Men uden operation kunne han umuligt leve længere end til han var 10 år.

Og han ville altid være syg.

En hjerteoperation! Men det ville koste tusindvis af kroner. Det var umuligt!

De bedrøvede forældre tog hjem med deres lille dreng. De kæmpede ustandseligt for at holde ham i live. Den ene dag kunne han have det en smule bedre, men den næste dag var det igen værre. De måtte tage til Gauyaquil med ham hver anden eller tredie uge for at få ham under lægebehandling – men det tog hårdt på deres betrængte økonomi.

I mellemtiden bad de konstant. Og de fik svaret i en drøm.

En nat da Pedrito var næsten 10 måneder drømte Nancy at hun så ud ad køkkenvinduet – i stedet for den sædvanlige række huse så hun en smuk, stor græsplæne der strakte sig så langt øjet rakte. Ude i det fjerne kunne hun se en mand grave i jorden. Hun gik hen til ham og spurgte: „Hvad laver du;"

„Jeg planter urter, som skal helbrede mennesker," svarede han.

Så fik Nancy øje på et usædvanligt træ i nærheden. „Hvad bruges det træ til?" spurgte hun.

„I dette træ findes det, som kan helbrede Pedrito for hans sygdom," svarede den fremmede.

„Sig mig hvad det er," bad hun ivrigt, „hvordan kan jeg få fat i noget medicin fra det træ til mit barn?"

Illustreret af Dilleen Marsh

Nancy fik øje på et usædvanligt træ i nærheden.
„Hvad bruges det træ til?" spurgte hun.
„I dette træ findes det, som kan helbrede Pedrito for hans sygdom,"
svarede den fremmede.

Men før den fremmede kunne svare så Nancy en mand i det fjerne, han stod ved vinduet til et hus og så på hende. Pludselig forlod han sammen med en anden mand, begge klædt i hvidt, huset og kom hen til hende.

Nancy gik rystende og bange ind i sit hus og slog låsen for døren. Men mændene gik hen til vinduesskodderne, kiggede ind på hende og spurgte: „Hvad er du bange for?"

„Jeg er bange, fordi, fordi jeg er alene hjemme med mit syge barn."

„Men ved du ikke at hverken låsede døre eller skodder for vinduerne kan holde os udenfor?" spurgte de venligt. „Vi er sendt fra Gud for at hjælpe dig, på grund af din tro og fordi du studerer Bibelen og søger Guds ord."

Pludselig var de inde i huset, og Nancy vågnede.

Drømmen blev ved med at stå levende i Nancys hoved, men hun fortalte ingen om den.

En uge senere kom to missionærer og bankede på familien Cantos dør. Samme aften gav de Nancy og Pedro og deres to ældste sønner, Cesar og Fernando, den første lektie.

Før ældsterne gik gav de familien en Mormons Bog, men først afmærkede de nogle skriftsteder som de havde talt om, nemlig om Kristi besøg i Amerika. De følte sig også inspireret til at understrege beretningen i Lehis drøm om livets træ – noget de aldrig før havde gjort.

Da Nancy senere læste om Lehis drøm blev hun meget overrasket. Den lignede hendes egen drøm. Hun vidste i sit hjerte at det var svaret på deres bønner.

Hun læste ivrigt dette stykke for sin mand og fortalte ham om sin drøm. Han troede også at det var svaret på deres bønner. „Hvis vi adlyder Guds bud og holder fast ved jernstangen, så vil vores lille dreng bliv rask," sagde han til sin kone.

Familien Cantos kunne næsten ikke vente til de skulle have den næste lektie.

En aften da ældsterne kom hjem til Cantos var Pedrito usædvanlig syg. Ældsterne følte sig tilskyndet til at fortælle om præstedømmets salvelser af syge. Familien bad inderligt om at Pedrito måtte blive salvet, eftersom han var så tynd at han næsten ikke var andet end skind og ben. Indtil da havde han ikke kunnet tåle andet end mælk. Han kunne hverken gå eller tale, og han sov næsten aldrig mere end en eller to timer ad gangen.

Ældsterne salvede barnet og forlod huset, med en stærk fornemmelse af at drengen ville blive rask.

Fra den tid fik Pedrito det stadig bedre. Familien Cantos blev døbt og velfærdsmissionærerne hjalp søster Cantos med at få Pedrito til at spise fast føde. Han begyndte at tage på i vægt og for første gang i sit liv sov han en hel nat igennem. Han lærte også at gå og tale. Det var ikke længere nødvendigt at foretage de lange og dyre rejser til Guayaquil.

Men pludselig blev Pedrito syg igen. Hans temperatur steg faretruende og hans forældre tog ham med til Guayaqil. Lægerne sagde at han måtte blive på hospitalet i mindst fem dage. De sagde også at dersom Pedrito skulle overleve var det nødvendigt at operere hans hjerte med det samme.

Men til alles overraskelse blev Pedrito så rask at han kunne forlade hospitalet den næste dag.

Hjemme i Quevedo hjalp velfærdsmissionærerne familien Cantos med at søge om hjælp til at betale operationen. Lægerne sagde til familien Cantos at de måtte rejse til De forenede Stater eller til Brazilien for at få foretaget operationen. Men et medlem i kirken, som havde et familiemedlem der netop havde gennemgået en lignende operation, sagde at der var en anden læge, en doktor Oswald Bonilla, som boede i nærheden af Quito.

Selv om dr. Bonilla var travlt optaget flere måneder fremover, lovede han at se på Pedrito i løbet af to uger. Der skete forskellige forviklinger som forhindrede dr Bonilla i at undersøge Pedrito lige straks. Søster Cantos måtte tage undervisning i at sy, for at tjene penge så hun kunne være med til at betale lægeregningerne. Efterhånden som den aftalte dag med dr. Bonilla nærmede sig opdagede hun at hendes afsluttende eksamen var berammet til den samme dag. Dr Bonilla udsatte venligt aftalen to uger. På det tidspunkt var det en busstrejke der forhindrede dem i at møde op. Men omsider stod de foran dr Bonilla – det var 6 uger senere.

Elektrokardiogrammer, røntgenbilleder og forskellige andre undersøgelser viste at Pedrito var for svag til at blive opereret. „Han vil først have kræfter nok om 8–9 måneder," sagde dr Bonilla til de bekymrede forældre. Lægen ordinerede en lang række alvorlige undersøgelser.

Tre dage senere, netop som Pedrito skulle ind til nye undersøgelser, stillede to unge mænd i hvide skjorter og mørkt tøj og sagde til dr Bonilla: „Må vi have lov at give barnet en velsignelse?" „I kan få fem minutter," sagde lægen, og forlod lokalet.

Senere samme dag fløjtede han af forbløffelse. Undersøgelsen viste en bemærkelsesværdig bedring i Pedritos tilstand. Dr Bonilla besluttede sig til at operere omgående.

„Det var værre end vi troede," sagde dr Bonilla til forældrene og ældsterne samt de søstre, som havde ventet sammen med dem i de fem angstfyldte timer operationen varede. „I må hellere blive ved med at bede, så skal Pedrito nok overleve."

Pedrito overlevede. Han kom sig hurtigt. Det varede ikke længe før han løb og legede som andre små drenge. Og Pedritos kamp for livet var medvirkende til andre mirakler. Dr Bonilla og hans assistent, dr Lopez blev påvirket af den tro og det mirakel som de havde set udøvet, da ældsterne salvede Pedrito. De besluttede sig til ikke at tage noget for operationen.

Mange i søster Cantos familie har accepteret evangeliet og flere i bror Cantos familie venter utålmodigt på at der skal komme missionærer til det område hvor de bor, så de også kan blive undervist i evangeliet. □

Vira H. Blake (Judge) er forfatter og medlem af St Georges 9. ward i Utah. Hun arbejder som frivillig i St George templet.

Resultaterne af Europakonkurrencen 1985

Kære læsere!

Det er med glæde at vi nu kan bekendtgøre hvem der blev vindere af Europakonkurrencen 1985. Navnene på vinderne følger herefter:

Undskyld at vi holdt jer i spænding så længe. Vi lovede at bringe vindernavnene i april, men vi ventede ikke at modtage så mange bidrag. Vi regnede faktisk med at dersom der kom 100 ville det være en succes. Men der kom 462! Det er grunden til den store forsinkelse, eftersom tekstbidragene måtte oversættes til engelsk, før de kunne gå videre til dommerkomiteen. Men nu, hvor alt dette er sagt, kan vi gratulere vinderne og takke alle som deltog i konkurrencen.

På lokalsiderne i dette nummer af Stjernen kan du læse om reglerne for konkurrencen i 1986. Læs dem omhyggeligt igennem - og vær så venlig at sætte dig til skrivemaskinen, gribe blyant eller fotografiapparat, og se at komme i gang. Hvis du ikke vandt sidste år, så prøv igen i år. Hvis du ikke var med sidste år, hvorfor så ikke give det en chance i år? Og denne gang er vi forberedt på ethvert bidrag der kommer.

Vi glæder os til at modtage dit bidrag. Næste års vindere vil blive bekendtgjort i Stjernen juni/juli 1987.

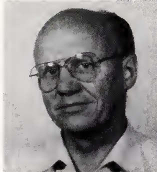
Stjernens redaktion

Personskildring

Vinder (500 DM): – Marja-Leena Kiviniemi, Tampere, Finland for ***„Den, som mister sit liv for min skyld"***

Personlig oplevelse

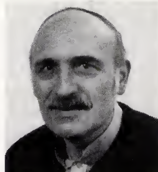
Vinder (400 DM): – Albert Richter, München for ***„Brev til min kone".*** *Ærespræmier: Elke Schulze, Dresden for* ***„Løfter opfyldes."*** *Paulette Kahne, Couthuin, Belgien for* ***„Mor, I din sidste time var du min bedste lærer"***

Noveller

Vinder (400 DM): – Berlinde Vergauwen, Waasmunster, Belgien for Anna. Ærespræmier: Pia Samuelsson, Ørebro, Sverige for ***Børnenes hjerter;*** *Ragna Hummel, Stockholm, Sverige for* ***Den lille prinssesse.***

Tegning

Vinder (300 DM): – Heinrich Lersch, Wien for ***Troens træ.*** *(S. 58)*

Foto

Førstepræmie (250 DM): – Armando Palumbo, Palermo. Andenpræmie (100 DM): Alberto Pilolli, Genua. Tredjepræmie (50 DM): – Claudio Bonaldo, Torino. *(S. 59)*

Vinderne af lokalkonkurrencerne nævnes på lokalsiderne, hvor I også kan se deres bidrag.

Europa-
konkurrence
1985

Vindere

„Den, som mister sit liv for min skyld, skal finde det"

Marja-Leena Kiviniemi

En dag to missionærer var ude at banke på døre i foråret 1960, kom de til en dør, som blev åbnet af en vred dame. Da ældsterne sagde at de kom fra en kirke sagde damen, at hun ikke ville høre på dem hvis de kom for at tale religion. Men den ene af missionærerne blev ved. Han satte sin fod i klemme i døren for at kunne fortælle at de kom fra Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige. Til missionærernes overraskelse blev døren åbnet, og denne første samtale førte til en historie som har berørt mange menneskers tilværelse i flere lande.

„Da missionærerne nævnede kirkens navn, kom jeg i tanke om en avisartikel jeg havde læst i 1946, da apostlen Ezra Taft Benson var på besøg i Finland for at indvie vort land til missionering. Jeg huskede den artikel på grund af kirkens lange og mærkelige navn, og jeg synes at det var et under at jeg kom i tanke om det lige i det øjeblik. Tænk bare på alle de avisartikler man læser i løbet af 14 år! Men jeg kan huske at jeg, da jeg læste navnet, tænkte at dersom der findes en sand kirke i verden, så må det være den. Derfor inviterede jeg missionærerne ind. De fortalte mig om Mormons Bog og jeg troede dem – på en så barnlig måde at jeg den næste dag spurgte mine kolleger om de nogensinde havde hørt, at man har fundet ud af hvor indianerne stammer fra, hvorpå jeg fortalte dem om Mormons Bog. De lo ad mig, og for første gang blev jeg klar over at der var ved at ske mig noget usædvanligt," mindes Anna-Liisa Rinne.

Efter et stykke tid flyttede denne lovende undersøger til Kuopio, hvor hun fortsat blev undervist. „Jeg bemærkede at missionærerne tænkte på samme måde som jeg, og det hele forekom mig så kendt. Jeg lyttede meget interesseret, indtil de sagde at de regnede med at kunne døbe mig. Så sagde jeg at jeg ikke havde i sinde at tilslutte mig nogen religiøs bevægelse. Indtil da havde jeg ikke haft megen selvtillid og jeg var bange for hvad andre mennesker ville sige. Desuden var det ikke anbefalelsesværdigt at være tilsluttet nogen religion indenfor min profession. Jeg ønskede ikke at være anderledes end de andre, så jeg sagde til missionærerne at de ikke skulle komme mere, og det gjorde de heller ikke. Men det hele arbejdede stadig i mig, lige til jeg en dag gik til et kirkemøde, og så begyndte missionærerne igen at komme. Da jeg holdt op med at drikke kaffe fik jeg et vidnesbyrd og vidste at kirken er sand, og så blev jeg medlem."

På det tidspunkt hvor Anna-Liisa Rinne tilsluttede sig kirken var hun børnelæge – fraskilt og alene med 4 børn. Tre af hendes børn blev døbt samtidig med hende, og de er alle stadig aktive sidste dages hellige. „Lige i begyndelsen da jeg blev undervist stod børnene og lo bag døren. Da jeg fik mit personlige vidnesbyrd om evangeliet, fik jeg dem til at love at de ville modtage en lektie. Jeg sagde til missionærerne at de måtte vær dygtige, for mine børn havde lovet kun at modtage én lektie. Ældsterne forberedte en meget fin lektie, som de gav ved hjælp af en flonelstavle, og bagefter lovede børnene at de også ville tilslutte sig kirken. Det er sandt, min yngste søn Heikki, sagde senere at han tilsluttede sig kirken, fordi hans mor sagde at han skulle," siger søster Rinne, og ler.

Anna-Liisa Rinnes datter, Kaarina Merenluoto husker at det betød en stor ændring i familielivet, da de havde tilsluttet sig kirken. „Derefter var det som om mor kom os meget nærmere, og hun kom oven i købet også til at se lidt yngre ud. Vi talte også mere sammen derhjemme, og der begyndte at komme gæster på besøg, hvor vi før havde levet et ret tilbagetrukket liv. Det skete ofte at hele grenen holdt møde hjemme hos os, fordi vi boede i en stor lejlighed, og vi fik mange venner. Vi søskende skændtes ikke længere så meget mere. Det er svært at forklare hvad der i virkeligheden skete, men hele atmosfæren i hjemmet blev ændret," fortælle Merenluoto. „Noget af det som jeg især husker, fra den tid hvor vi tilsluttede os kirken, er blandt andet vore familieferier sammen og tempelturene som min mor organiserede. Vi havde altid bøger med os når vi rejste, og dem læste vi højt af. Den tradition har jeg fortsat i min egen familie. På en af vore rejser læste vi ‚Huvila meren rannalla' (Huset ved søen), og så besøgte vi alle de steder der er nævnt i bogen."

Anna-Liisa Rinne blev hurtigt en fremstående skikkelse i Kuopio grenen. Hun var hjælpeforeningspræsidentinde dengang grenen byggede sin kirke og var desuden „tolk og telegrafbud for byggesupervisoren". „På det tidspunkt var jeg den eneste i grenen som havde kørekort, og derfor måtte jeg ordne indkøbene af de hårde hvidevarer. Jeg

måtte også sørge for frokost til byggefolkene, og somme tider skabte det kritiske situationer," fortæller søster Rinne. Der skete af og til noget, som ellers var uhørt i Kuopio. Hospitalets børnelæge blev kaldt ud til SDH-kirkens byggeplads.

Søster Anna-Kaarina Roto, tidligere medlem af Kuopio grenen, som nu selv er læge, husker den tid: „Ingen kunne lade være med at beundre søster Rinnes eksemplariske arbejdsindsats. Mens kirken blev bygget påtog hun sig alt muligt arbejde. Hun klatrede op ad de højeste stilladser. Senere – da kirken var færdig – skulle medlemmerne skiftes til at gøre rent i den. Ingen vovede at beklage sig over at det blev deres tur, når de så hvor samvittighedsfuldt søster Rinne fejede gulve, når det var hendes tur. Hun var et stort eksempel for medlemmerne."

Anna-Liisa havde en vidunderlig indflydelse på mange pigers tilværelse. „Jeg nød at arbejde med de unge, om ikke af andre grunde, så fordi mine egne piger også var unge dengang og tog del i alt muligt. Så begyndte vi at arrangere tempelrejser for de unge i Kuopio, og de åndelige oplevelser vi fik på disse ture var den største gevinst i de år. Mange af de unge var de eneste i deres familier og skole, som var medlemmer af kirken, og de havde en meget stor tro og et stærkt vidnesbyrd. En anden dejlig oplevelse var at de unge piger ofte kom til mig med deres problemer for at få råd. Så kunne jeg lytte til dem og derpå vejlede dem," siger søster Rinne.

En af disse unge piger, Raili Jouttenus, som nu er gift og hvis mand er biskop i Tampere ward, husker sin ungdomsleder med særlig varme: „Jeg tilbad nærmest søster Rinne som min lærer. Hun har haft en dyb og vidtrækkende indflydelse på mig. Jeg husker levende mange af hendes taler og belæringer, selv nu, 20 år efter. Hun var virkelig interesseret i os unge. Døren til hendes hjem stod altid åben, og hun gav sig tid til at lytte til vore spørgsmål, som til tider var ret dumme. I sin omgang med de unge fulgte søster Rinne Joseph Smiths idé: ‚Jeg lærer dem de rette principper og så styrer de sig selv.' Hun påtvang aldrig nogen noget, men hun var kærlig og opmuntrende. Hun viste at hun havde tillid til de unge, men hun gik aldrig på kompromis med de rette principper. Hvis noget var forkert sagde hun det lige ud," siger søster Jouttenus.

Søster Rinne har på mange måder i sit liv været missionær, selv om hun lige i begyndelsen nærmest gik ind for det modsatte. „Da jeg kom hjem efter at jeg var blevet døbt, tænkte jeg: ‚Jeg har godt nok gjort rigtigt i at tilslutte

mig kirken, men jeg vil aldrig fortælle nogen om den.' Men da Heikki var kommet hjem og havde skiftet tøj løb han rundt til alle naboerne og fortalte at de nu var mormoner," siger søster Rinne og smiler. Den første opgave søster Rinne havde, med hensyn til at missionere, fik hun da hun var flyttet til Jyväskylä, hvor hun i to omgange har virket som distriktsmissionær. „På det tidspunkt var der så mange der blev døbt i Jyväskylä at man kunne høre havets brøl. Herren sendte os bare de mennesker der var parat til at høre evangeliet," mindes søster Rinne.

En af Anna-Liisas missionærkammerater i distriktet var søster Karttu Harinen, som især husker den tid. „Søster Rinne var min første missionærkammerat, og jeg var så glad fordi jeg blev sat sammen med et så godt og stærkt medlem af kirken, mens jeg selv var stille og lidt genert. Jeg udviklede mig sammen med hende, og jeg fik mod til at fortsætte som distriktsmissionær mange år efter. Vores første undersøger blev døbt før vi havde arbejdet sammen i en måned. Vi havde bedt om vi måtte øve os i at give vore missionærlektier i en familie, hvor faderen ikke tilhørte kirken. Og som følge af vore ‚øvelser' lod faderen i den pågældende familie sig døbe," siger søster Harinen.

I 1974 blev Anna-Liisa Rinne pensioneret fra sit arbejde som læge og i januar 1975 rejste hun på 1 1/2 års sundhedsmission til Samoa. „Udover at jeg lærte at arbejde hårdt og at hjælpe mennesker i Samoa og se hvor lidt folk i virkeligheden kan klare sig med, så ændrede jeg også på en betydningsfuld måde mit syn på mig selv. Indtil da havde jeg betragtet mig selv som et betydningsfuldt menneske, men en missionær har en meget lav status i samfundets øjne – de betragtes som noget i retning af en selvbestaltet hær. Det var et betydningsfuldt fremskridt i min selvagtelse, at finde ud af min værdi for mig selv og lære at leve på mine personlige ressourcer, uden at blive betragtet som noget særligt," siger Anna Liisa Rinne.

Endnu før søster Rinne forlod Samoa fik hun en ny kaldelse, til en mission i Tonga. „En af de største oplevelser fra min tid i Tonga var at møde missionspræsident Tonga Toutai Paletu'a, som nu er tempelpræsident. Han udførte et eller to mirakler om dagen. Hans sikre tro og positive indstilling var et stort eksempel for os alle," mindes Anna-Liisa Rinne. Under sin mission på Stillehavsøerne fik søster Rinne mange mirakuløse vidnesbyrd om vor himmelske Faders nærhed.

„Da jeg kom til Tonga kendte jeg knap nok sproget. Så blev jeg sendt alene ud i en landsby. Jeg havde en nedskrevet tale på 10 minutter i min lomme. Da jeg kom til byen fik jeg at vide jeg ville få overdraget al tiden og kunne tale i en time. Jeg blev så rædselslagen ved tanken om denne opgave at den metalstol jeg sad på, klappede sammen og væltede, så meget rystede jeg. Mens jeg sad der i al min nervøsitet, hørte jeg tydeligt en stemme sige: ‚Ja, men jeg er her.' Al min frygt forsvandt og jeg talte i en hel time."

Da søster Rinne blev klar over situationen og problemerne på Stillehavsøerne ønskede hun fremfor alt at forbedre folkets levevilkår. „Herren har helt præcist åbenbaret sin kirke hvordan folk skal leve – hver familie skal have deres egen have. Så udviklede man en særlig slags bønner, som nærmest er et under med hensyn til deres proteinindhold, således at en familie kunne dyrke mad nok til hele familien, blot ved at have bønner op ad husets ene mur. Når jeg så rejste rundt de forskellige steder underviste jeg om børneernæring og lærte folk hvordan de for en billig penge kunne få flere proteiner. Jeg fik også oplært nogle mennesker som kunne fortsætte belæringerne. Jeg følte at jeg på den måde havde opnået noget godt – nemlig at nedsætte spædbørnsdødeligheden og forbedre folkets levevilkår."

Efter afslutningen på sin mission i Tonga i 1978 tog Anna-Liisa Rinne hjem til Finland igen, kun for at tage imod endnu en missionskaldelse. I 1979 tog hun til Scotland på en almindelig mission. „Det var en dejlig oplevelse, selv om det var fysisk krævende. Jeg havde kun unge missionærkammerater, og jeg skulle oplære dem. Vi havde den regel at seniorkammeraten skulle lave morgenmad, indtil juniorkammeraten havde lært lektierne. Jeg lavede altid finsk havregrød til morgenmad, og derfor lærte disse amerikanske piger hurtigt lektierne," siger søster Rinne, og ler. Af helbredsgrunde måtte hun afbryde sin mission efter 11 måneder, men det betød ikke at hun satte tempoet ned – nej, tvært imod.

Efter at have arbejdet to gange som frivillig tempeltjener i Schweiz templet, modtog hun i 1982 en kaldelse til en tempel mission. „Jeg har lige fra starten nydt at komme i templet, og jeg holder af alt arbejdet der. Det var værdifuldt for mig at arbejde sammen med ældre mennesker, som havde et langt livs erfaringer, og som hver dag forsøger at være rene af hjertet. På det tidspunkt fik jeg også tildelt den største opgave i mig liv. Jeg blev rådgiver til tempelpræsidentinden. Efter min mission vender jeg stadig tilbage til templet, og jeg ville sikkert have været der endnu, hvem ved hvor længe, hvis det ikke var fordi jeg havde problemer med at passe mit helbred dér på stedet," siger søster Rinne.

Da Anna-Liisa Rinne var kommet tilbage til Finland fra Schweiz, blev hun engageret i en opgave som hun også ar-

bejdede med før hun blev kaldet til at arbejde i templet: Hun skulle skrive Finlands kirkehistorie. Men inden dette arbejde var færdigt, fik hun en ny kaldelse – denne gang til Stockholm templet.

Hvis Anna-Liisa Rinnes karriere har været ekstraordinært varieret og bred, så har hendes hobbies ikke været det mindre. Denne bedstemor til 16 børnebørn elsker surfriding – en hobbi som hun har lært næsten alle sine børnebørn. Hun har også en lille sejlbåd og har bestået eksamen som sætteskipper, således at hun har fået internationalt sejler-certificat. Hun har stadig planer om at lære udspring fra vippe og pistolskydning.

„Jeg har i alle afskygninger af mit liv forsøgt at finde min egen identitet – hvem og hvad er jeg? Det har naturligvis været berigende for mig at leve i så mange forskellige kulturer. Jeg har mødt mange dejlige mennesker over hele verden og jeg har set hvor lidt et menneske kan klare sig med. Men på den anden side har mit liv gjort mig meget ensom. Og det har tvunget mig til at søge tryghed hos Kristus. Jeg har mange gange måttet stole udelukkende på ham, og jeg har altid modtaget hjælp fra ham," siger søster Rinne.

Anna-Liisa Rinne har tilsyneladende fundet sin identitet, for i de senre år er hun ofte blevet bedt om at holde foredrag om selvagtelse og selvtillid. I sit eget ward, Turku ward, har hun afholdt kurser med succes, og hun har holdt forelæsninger på Turkus folkeinstitut om at højne sin selvagtelse. Hun har, ved at være parat til at tjene Herren når som helst han havde brug for hende, bevist Kristi ord: „Den, som mister sig liv for min skyld, skal finde det." □

Marja-Leena Kiviniemi er mor til fem og journalist. Hun er for tiden fuldtidsoversætter for kirken – hun oversætter til finsk. Hun bor i Tampere stav i Finland og er stavens public relations director.

Europa-
konkurrence
1985

Vindere

Brev til min kone

Albert Richter

Kære kone!

Der er ingen tvivl om at du vil spørge dig selv om hvorfor jeg giver dig blomster og brev netop i dag. Du har ikke fødselsdag. Vi kan ikke fejre hverken forlovelssdag, bryllupsdag eller nogen anden mindedag. Og mors dag er ikke flyttet på kalenderen.

Men der er dog en særlig grund – ja, en helt speciel grund – jeg kan fejre. I dag klokken 14 har jeg været gift i nøjagtigt 9.659 dage og 20 timer, og det er præcist halvdelen af mit liv. Nu har uret passeret 14.00, og jeg kan sige at jeg har været gift det meste af mit liv – at jeg har været gift længere end jeg har været ungkarl.

Ni tusinde seks hundrede og nioghalvtreds dage – det er næsten 26 1/2 år! Vi har udført en masse arbejde og haft fælles bekymringer, men vi har også været fælles om glæder og vi har oplevet en del sammen. Børnene er voksne og kan klare sig selv, de fleste er allerede flyttet hjemmefra. Hvis det ikke var for vore børnebørn og plejebørn ville vi ikke høre barnelatter (og gråd), og der ville være helt stille i vort hus. Men vi nærmer os utvivlsomt en tid hvor vi vil blive overladt til os selv, noget vi hverken har haft mulighed for eller haft nødig at være før nu.

Nu hvor vi står på tærsklen til denne „tosomhed", ville det måske være godt at se tilbage og betragte den tid der er gået, for kun derved kan vi afgøre hvorfor vort forhold kunne holde gennem årene. Er det nu kun fordi børnene og andre krav ikke gav os mulighed for at vurdere vort forhold, at vi ikke før har gjort det? Eller har glæderne og sorgerne, vi har haft sammen gennem årene, knyttet os så tæt til hinanden, at vort forhold kan vare ved gennem evigheden uden at blive kedeligt? Svaret på dette spørgsmål er afgørende for hvorvidt vi blot tolererer vores „tosomhedsår", fordi vi ikke har noget at tale med hinanden om, eller vi vil blive gamle sammen og opnå den herlige tilfredsstil-

lelse, som gør et harmonisk forhold fuldstændig ideelt, fordi parterne supplerer hinanden på en sådan måde at de bliver til en helhed.

I de år der er gået har jeg ofte spurgt mig selv, hvordan jeg dog fandt en hustru som dig. Jeg følte mig tiltrukket af dig lige fra jeg mødte dig første gang, og jeg opdagede hurtigt at jeg var forelsket til op over begge ører. Men jeg havde ikke den fjerneste idé om hvilken enestående perle af en kvinde jeg var faldet for. Jeg tvivler på at jeg kunne have nogen idé om dette. Jeg var for uerfaren, ingen havde fortalt mig hvad jeg skulle se efter hos en ægtefælle og, for at være helt ærligt, tænkte jeg slet ikke på ægteskab i begyndelsen. Ægteskab var noget der lå langt ude i fremtiden – det var i det mindste ikke noget jeg bekymrede mig om endnu.

Er det overhovedet muligt, den dag man gifter sig, at vide om ægteskabet vil blive lykkeligt? Jeg er bange for at jeg må svare: ‚Nej!' Det er i hvert fald umuligt at bedømme udfra menneskelig forstand, fordi ægtefællerne vil ændre sig efterhånden som årene går, og ingen kan helt bestemt forudsige i hvilken retning udviklingen vil gå. De mennesker, vi var den dag vi blev gift, eksisterer ikke længere.

Når vi betragter ægteskabet som *evigt*, må vi især indrømme at de menneskelige evner ikke rækker til at vælge en ægtefælle. Hvad ved vi om de krav som ægtefæller vil blive stillet overfor i evighederne? Hvilke karakteregenskaber og evner vil specielt være vigtige der? Disse spørgsmål kan ikke besvares alene ved den menneskelige fornuft.

Vi havde jo endnu ikke fundet Guds kirke, da vi blev gift. Vi anede ikke at man kunne blive vejledt gennem Ånden og ved at søge Gud i bøn. Ikke desto mindre vidste jeg helt sikkert, uden skygge af tvivl, at det hverken var menneskelig fornuft eller tilfældet der bragte os sammen. Jeg ved helt sikkert at det var Gud der førte os sammen. Selv om jeg ikke bad til Gud, så fortalte han mig helt klart og umiskendeligt hvem jeg skulle gifte mig med. Men dengang vidste jeg ikke at den brændende følelse, og det der oplyste min forstand, kom fra Gud.

Gud havde et klart og bestemt formål med sin – forholdsvis omfattende – indgriben, for når jeg tænker tilbage på alle de piger, jeg kendte da jeg var alene, og som jeg kunne være blevet gift med, kan jeg ikke komme i tanke om en eneste en som sammen med mig ville have tilsluttet sig Guds kirke – ikke en eneste en som jeg kunne tænke mig skulle være mor til vore børn, og ikke en eneste som jeg kunne tænke mig at have til hustru i tid og al evighed.

Jeg er især imponeret over din trofasthed, i ordets videste forstand. Den omfatter den absolutte, gensidige ærlighed, som altid har eksisteret i vort ægteskab. Jeg ved at du aldrig bevidst ville lyve for mig. En anden side af trofasthed er altid at kunne stole på et menneske. Jeg er fuldkommen sikker på at du aldrig ville træffe en beslutning, som går imod mine eller vores families interesser. Jeg har aldrig været bekymret for at du ville glemme disse interesser på grund af dovenskab eller hensynsløshed. Og din uselviskhed, din beredvillighed til at ofre dig for andre og din utrolige flid, er andre sider af denne trofasthed, som gør dig parat til at overvinde dig selv og yde alt, trods vanskeligheder, smerter og ofre. I mit forhold til dig har jeg lært at forstå hvad kærlighed betyder og er i stand til. Jeg takker dig af hele mit hjerte, for det du ved dit eksempel har lært mig gennem årene.

Kærlighedsfilm slutter altid med et lykkeligt bryllup. Det er rigtigt – et bryllup altid er en lykkelig begivenhed, men alt for ofte ender den ‚lykkelige afslutning' ulykkeligt. Jeg var også lykkelig den dag vi blev gift, og vi nød begge festen. Men dengang vidste jeg ikke noget, som jeg siden lærte at forstå, nemlig at vort ægteskab ville blive smukkere år for år. Schiller sagde engang: ‚Forelskelse falmer, men kærlighed består.' Består den kun? Når jeg ser tilbage forslår dette ikke engang! Jeg kunne ikke tænke mig at undvære den udvikling der er sket i vor kærlighed gennem vort ægteskab. Nu har jeg været gift med dig over halvdelen af mit liv – og vor kærlighed er (efter min opfattelse) vokset til mere end det dobbelte i den tid.

Hvis det var dit mål at gøre mig lykkelig (og det er jeg ikke i tvivl om at det var), så ønsker jeg at du skal vide at du har nået dette mål for længe siden. Jeg er lykkelig for at vi – som vi så ofte har talt om – forstår hinanden. Jeg er lykkelig når jeg ser dig omgås børnene. Jeg beundrer dig, når jeg betragter dig mens du arbejder og ser hvor hurtigt og godt du får det hele fra hånden. Jeg er stolt af dig, når jeg ser dig sammen med andre – venlig, ydmyg og lykkelig, og bliver klar over hvordan din udstråling af naturlig godhed og din medfødte sans for takt, bliver fornemmet og værdsat af dem du er sammen med. Der går næsten ikke en dag uden jeg takker vor Fader i Himlen, fordi han bragte os sammen og beder ham velsigne dig for al den kærlighed du har bibragt vort hjem og vore børn. Mine tanker vil altid være hos dig og jeg vil fornemme din nærhed, hvorend du befinder dig.

Jeg frygter ikke ‚tosomhed' – ikke ved din side. Jeg glæder mig til vi bliver gamle og forhåbentlig kan få mere tid til hverandre. Joseph Smith sagde engang at der ingen Himlen ville være for ham, hvis han ikke havde sin hustru ved sin side. Jeg forstår ham.

Jeg har endnu *ikke* været gift med dig i 26 1/2 år. Jeg er bedrøvet over at jeg spildte så megen tid, for jeg er kun halv uden dig. Men jeg har trods alt givet dig hele mit hjerte!

Med al min kærlighed
din mand.

Albert Richter har seks børn, er ingeniør og biskop i Münchens 2. ward.

Europa-
konkurrence
1985

Vindere

ANNA

Berlinde Vergauwen

Unni skyndte sig hjem – med lange skridt. Hans hænder rystede og store tårer løb ham ned ad kinderne. Han kunne næsten ikke tro det, men den brænden han følte i sit hjerte forsikrede ham om at det der var sket natten før var rigtigt nok.

Han havde vogtet får på bakkerne sammen med Elihu, Zuf og de andre. Der var spænding i luften, som om solen kunne bryde frem hvad øjeblik det skulle være, selvom den lige var gået ned. Unni tænkte på sin nervøsitet og hvordan de andre ængsteligt havde kigget opefter. Og så – dette klare lys der pludeselig brød frem! Unni kunne stadig mærke hvordan det sved i hans øjne – da en budbringer fra Herren bekendtgjorde at Frelseren ville komme. Og som om dette ikke var nok, kom hundredvis af engle, der sang og priste Gud.

De forsvandt lige så hurtigt som de var kommet, mens hyrderne stod forbløffet tilbage, opfyldt af glæde. Unni var så opfyldt af taknemmelighed at det var som om hans bryst skulle sprænge ved tanken om hvordan han, en simpel fårehyrdesøn, havde fået lov at opleve noget så forunderligt.

Unnis hjerte bankede kraftigt – for det var nemlig ikke alt hvad der skete denne spændende nat. Hyrderne havde bestemt sig til at de ville prøve at finde barnet, men det var Elihu der først fandt ham. Unni knyttede begge sine hænder ved tanken om den snavsede stald – der lugtede. Men hans ene hånd blev atter slap – et svagt smil bredte sig over hans verjbidte ansigt, da han tænkte på hvor roligt det lille barn havde ligget, så mild og så god, og så den stærke udstråling – det havde overrasket Unni.

Døren knirkede, idet han åbnede den. „Anna, Anna!" Hans hustru kom hurtigt til syne med et lille barn på armen. „Kæreste Unni! Hvad er der sket? Du ser ud som om du har set månen falde ned fra himlen."

Anna lyttede opmærksomt til den beretning hendes mand fortalte. Hun fik en mærkelig fornemmelse og så ømt på sit lille barn: „Nathan, nu får du en velsignet ven!" Anna og Unni knælede ned sammen og takkede inderligt . . .

Anna var meget glad. Nu kunne hun fortælle Maria en nyhed. Der var et lille hus ledigt, ikke så langt fra deres, og der kunne de bo. Anna standsede i døren til stalden og fortalte sine venner den gode nyhed. Josef tog omgående afsted for at træffe arrangementet., Anna satte sig ned igen og fornemmede den fredelige atmosfære som hele tiden herskede i stalden. Hun nød roen og gik så i gang med at hjælpe Maria med den lille. Hun tænkte på Nathan og alle de problemer der var i forbindelse med hans fødsel. Hun var kun 15 år og syntes endnu kun hun var et barn. Maria var også ung og der var et eller andet som med det samme bandt dem sammen. Det så nu ikke ud som om Maria havde særlige problemer med Jesus. Anna misundte ofte Maria, fordi hendes barn var så roligt. Ikke desto mindre holdt Anna umådelig meget af Jesus. Det var svært for hende at tro på at han, når han blev voksen, skulle befri folket fra romernes undertrykkelse. Hun tvivlede somme tider og tog sig ofte i at stirre på Jesus. En af gangene blev hun forskrækket, da barnet åbnede sin øjne. Det var som om han kunne se hvad hun tænkte. Men så fortsatte ham med st sutte på sin tommelfinger.

Anna spadserede med sin lille Nathan ved hånden ned ad den støvede vej til deres hus. Hun havde været henne hos Maria og de havde haft det rart sammen. Hun strøg med moderlig stolthed Nathan gennem hans mørke hår. Han var så sød når han legede med Jesus. De kom godt ud af det de to. De skændtes aldrig.

Anna blev pludselig afbrudt i sine tanker da hun så en mørk støvsky i det fjerne. Hun tog uvilkårligt Nathan op på armen. Hvad kunne det mon være? Anna ville ikke tro sine egne øjne, da hun så en fremmed karavane nærme sig. Det måtte være rige mennesker, der var kommet på afveje. Se bare deres tøj og deres sko – arv! Anna var ved at tabe både næse og mund af bar forbløffelse, da hun så alle disse fremmede og alle deres smukke sager. Hun havde aldrig før set sådanne mænd. Hvilket land mon de kom fra? Anna lænede sig op mod et træ og lod dem passere. Hun så tydeligt at de fremmede var på vej hen til Maria. Det var mærkeligt – Maria havde ikke sagt noget om at hun havde venner så langt borte. Hun ville holde fri i aften, men lige nu havde hun noget tøj der skulle vaskes. Anna sukkede dybt og begav sig hjemad.

Om aftenen beundrede hun de smukke gaver Jesus havde fået. Hun fik en mærkelig fornemmelse da hun så Marias barn lege med Nathan. Hun kunne ikke holde tårerne

tilbage da hun så hvor fredsommeligt de legede. Det var med tungt hjerte Anna kyssede Maria venskabeligt farvel og gik hjem den aften. Det var underligt, tænkte hun, de ville jo se hinanden igen dagen efter. Men denne gang tog hun lille Jesus op og holdt ham ind til sig et øjeblik, og hun havde svært ved at give slip på ham og aflevere ham til Maria.

Anna skyndte sig hjem. Hun havde det ikke godt. Selv den smukke solnedgang kunne ikke opmuntre hende. Tvært imod – det var som om de violette striber langsomt men sikkert blev opslugt i nattemørket og Anna følte sig overvældet af en stærk trussel. Unni ville le og sige at det var typisk for kvinder.

Anna vågnede med et skrig – hun rystede og var drivvåd af sved. Sikke en drøm! Den lille søde Jesus var død! Anna blev overvældet af sorg. Hun gned nervøst sine øjne. Hun var da ikke længere noget barn, og det var jo kun en drøm! Hun hørte et æsel i det fjerne. Anna tændte olielampen og kiggede efter Nathan. Drengen snorkede selvfølgelig. Han var så sød. Men hvad var hun selv så bange for? Med et suk forsøgte hun at forjage de mørke tanker. Hun ville ønske at Unni var hjemme . . .

Næste dag gik Anna hen til sin veninde. Hun lod Nathan blive hjemme. Hun havde ikke sovet godt om natten og ville gerne tale alene med Maria, så hun kunne glemme den rædsomme nat. Men jo nærmere hun kom det lille hus, jo mere ængstelig blev hun. Det så nærmest ud som der ingen boede i det. Og lige med ét huskede hun sin drøm. Hun løb ind i huset – men nej, der var ingen! Hun forstod ingenting. Den unge mor kiggede ind i alle værelserne, hvorpå hun løb forvirret hjem.

Hvor var Maria? Hvad kunne der være sket? Forfærdet huskede hun at hun havde hørt et æsel. Var det mon røvere? Nej, der var ikke noget tegn på kamp.

Anna blev forstyrret i sine tanker af en fremmed lyd. Hun hørte nogen i det fjerne kalde, bande og råbe op. Hvad var nu det? Hun satte tempoet op, men hun følte sig utryg indvendig. Hendes mave slog en kolbøtte ved det syn hun så – Herodes' soldater gik ud og ind af alle husene med blodplettede sværd. Hvad gjorde de? Anna hørte mødrene skrige og pludselig ønskede hun at hun var hos Nathan. Uden at forstå noget som helst så hun det første barnelig. Lidt længere fremme stod mødrene og krammede deres døde børn ind til sig. Nathan! Rædselsslagen løb hun hjem. Nathan!

Det var en stor lettelse for Anna at se sin lille dreng endnu ligge i sin seng og smile sødt. Hendes lettelse vendte sig til en forfærdelig angst da hun så på hans øjne, de så mærkelige ud. Hun hev sit barn op af sengen og ruskede hårdt i ham. Da hans lille hoved faldt til siden, så hun blod løbe ud af hans ene mundvig. Anna blev ligbleg. Hun gik langsomt hen til døren hvor hun faldt omkuld. Hun blev siddende med sin lille Nathan i armene – som en knust dukke – og vuggede ham forsigtigt.

Udenfor blev støjen tydeligere, men pludselig holdt den inde. En truende stilhed – og derpå hjerteskærende gråd! Anna stirrede med et tomt blik ud over bakkerne, mens hun stadig knugede sin lille døde Nathan ind til sig. Hun syntes at høre et æsel i det fjerne og spekulerede på hvad det mon kunne være.

Da Unni forsigtigt tog barnet ud af hendes arme gjorde hun ikke modstand, men gnisten i hendes øjne var borte.

„I Rama hørtes en røst –
en klagende, sørgelig, grådkvalt røst.
Det var Rachel der græd over sine børn,
fordi de ikke var mere –
hun var utrøstelig."

Der gik tredive år. Anna var ikke længere nogen ung mor, men en kvinde som var modnet af livets tilskikkelser. Nu havde hendes børn selv børn, og tiden havde læget en masse af Annas sår. Hun boede nu nærmere Jerusalem sammen med Unni, og det kunne hun lide. Men der var dage, hvor Anna var meget deprimeret. Så ville hun hverken spise eller tale, og hendes tanker gik tilbage til fortiden, til den forfærdelige dag hvor hendes førstefødte blev myrdet. Ingen vovede at nævne det for Anna, fordi de så ikke kunne holde ud at se hendes øjne. Kun Unni kunne hjælpe sin kone. Han lagde sine grove hænder på hendes skuldre og talte blidt til hende. Men spørgsmålene var der stadig . . .

Det var en af disse dage i dag, og Anna havde sat sig under et oliventræ. Den kølige brise syntes at gøre hende godt, og det lykkedes hende at få lidt styr på sine tanker. Det var mærkeligt med de rygter der gik om en vis Jesus fra Nazaret. Man sagde at han var profet, men de fleste lo ad ham, han var jo søn af en tømrer der hed Josef. Hans mor hed Maria. Anna rystede, da hun nervøst trak tæppet om sig. Mon det var den lille Jesus? Men hvordan lykkedes det dem at undslippe den forfærdelige dag? Hun fik en frygtindgydende tanke – hvorfor havde Maria ikke fortalt hende det? I dag skulle denne Jesus forkynde i et af husene i nærheden, og Anna havde bestemt sig til at gå derhen. Hun blev mere og mere nervøs efterhånden som minutterne gik, og så besluttede hun sig til straks at gå hen hvor mødet skulle holdes. Anna var selvfølgelig ikke den første der kom, men det lykkedes hende at finde et godt sted at sidde. Det var med blandede følelser hun lyttede til de andre, der talte om denne Jesus. Han havde helbredt folk, hørte hun. Det var underligt, men Anna kunne godt huske den smukke historie Unni havde fortalte hende for så mange år siden. Mon det trods alt skulle være Frelseren? Anna blev afbrudt i sine tanker af uroen omkring hende. Han kom! Anna bed nervøst i sine fingre. Spændingen steg for hvert minut. Og da hun så ham, rislede det nedad hendes rygrad. Hun blev lidt skuffet da hun målte ham fra isse til fod. Men hvad havde hun i grunden ventet? Måske var det den lille Jesus. Han var selvfølgelig ikke noget barn længere efter 30 år. Men hun havde af en eller anden grund håbet på at . . . Anna tog sig sammen og besluttede sig til at høre godt efter hvad taleren havde at sige. Han var forhåbentlig interessant. Pludselig blev der en åbning i taget og der blev sænket en seng ned – lige foran Jesu fødder. En hjælpeløst syg mand lå og stirrede op på Jesus. Anna kunne mærke hvordan blodet bankede i hendes årer. Hvad ville han nu gøre? Det var tydeligt at den lamme tiggede om at blive helbredt, men var der mon noget håb om det? Var denne Jesus en Guds mand? Anna strakte hals for ikke at gå glip af noget. Hun så flere lovkyndige og farisæere som fulgte det hele med stor interesse. Og så talte Jesus: „Tro blot, mit barn, dine synder er dig forladt."

Der hørtes en indigneret mumlen gennem hele lokalet. Anna stirrede som lamslået. Vidste han ikke at der var lovkyndige til stede? De ville sikkert beskylde ham for blasfemi. Pludselig lød hans stemme: „Hvorfor opstiger der ondt i jeres hjerter? Er det ikke lettest at sige: Rejs dig op og gå? Men I skal vide at Menneskesønnen kan forlade synder på jorden. Stå op, tag din seng og gå." Anna så forbløffet til mens den lamme rejste sig. Drømte hun? Nej, det var rigtigt. Hun kunne ikke tro det. Men sammen med de tilstedeværende lovpriste hun Gud i Himlen. Hun opfyldtes af en forunderlig følelse. Det var virkelig en Guds mand!

Folk gjorde plads for Jesus, mens Anna stadig forsøgte at få et glimt af ham. Og da Jesus gik forbi Anna vendte han sig om imod hende, så deres øjne mødtes. Anna blev bleg som et lagen – disse øjne . . . Anna genkendte et glimt af de barneøjne hun så engang. Det var Jesus! Dette blik bekræftede det hele. Der var gået tredive år, og nu så hun den lille Jesus kigge på sig, i al sin visdom. I nogle få sekunder udkæmpede Anna en strid i sit hjerte. Hendes blik skreg efter Nathan og efter at forstå. Hun havde mest lyst til at gå sin vej fra det hele og aldrig vende tilbage dertil mere, men Jesu blik syntes at fastholde hende, og kærligheden vandt slaget. Anna syntes opslugt af ømhed og forståelse, og hun fyldtes med fred. Det virkede uforglemmeligt. Hun havde fået fred i sit hjerte.

Anna kunne ikke falde i søvn. Hun så på Unni som sov roligt. Det var mærkeligt at han kunne tage alting så let. Det var måske på grund af den oplevelse han havde den nat Jesus blev født.

Lige siden Anna havde set Jesus igen til dette første møde, gik hun og Unni hen og hørte ham forkynde så tit de kunne. Somme tider blev de forskrækkede over det de hørte fra hans mund, og de forstod det ikke, men deres hjerter brændte i dem, hver gang de så ham. Jo – hun og Unni havde fået et stort vidnesbyrd om Frelseren. Anna smilede og fik en klump i halsen når hun tænkte på Jesus, som stod blandt alle de små børn. Han så på hende på en særlig måde, i hans blik lå en uendelig kærlighed. De ord han talte sank dybt i hendes hjerte:

„Lad de små børn komme til mig; thi Himmeriget hører sådanne til. Og den der ikke tager imod Guds rige som en af disse små, skal slet ikke komme ind i det."

Det var som om Jesus specielt forklarede hende at hendes Nathan var hos Gud. Jo – det var virkelig forfærdeligt at miste lille Nathan. Hun og Unni havde i årevis været tynget af mange spørgsmål, men nu gav Jesus dem trøst og håb. Og Anna vidste at alt ville blive godt. Hun var ked af at hun ikke havde mødt Maria. Hun havde håbet på at møde hende, da Jesus gjorde sit sejrsindtog i Jerusalem. Det kunne jo være at hun bare ikke kunne se hende for alle de mennesker. Anna havde vendt sig om og på afstand havde hun hørt jubelråbene.

„Hosianna Davids søn, velsignet være han, som kommer i Herrens navn, Hosianna i det højeste." Farisæernes dystre blik fik hende til at blinke en gang, men det var forsvundet ved alt det spændende den dag. Hendes øjne gled langsomt i, og hun smilede ved tanken om at hun snart ville få Maria at se.

Unni trak afsted med Anna: „Skynd dig, skynd dig, ellers kommer vi for sent."

Torvet foran Pilatus' palads var fyldt med mennesker i alle aldre. Unni trak sin kone med hen til et sted hvor han havde lagt mærke til nogle flere af disciplene. Der var frygt at læse i deres ansigter. Annas hjerte bankede kraftigt. Hun havde håbet på at det hele ville vise sig at være en misforståelse, men alle stemmerne omkring dem viste noget andet – de havde fornægtet Kristus! Anna rystede over hele kroppen, nu så hun regenten komme. Han udstrålede tydeligt tøven og frygt. Anna blev overfaldet af en forfærdelig frygt. Hun trykkede Unnis hånd. Nej da – den nedbrudte mand – det kunne da ikke være Jesus! Hvor var hans styrke? Var han trods alt ikke Frelseren? Anna kiggede sig desperat omkring. Alles øjne var rettet mod den lille plet foran paladset. Anna så medlidende, sorgfyldte og frygtsomme blikke, hun lagde endog mærke til nogle der var opfyldt af hån, ligegyldighed, nysgerrighed, ja selv af had. Hun forstod det ikke. Hvor var hosiannaråbene nu? Unni trak sin kone nærmere. Han rynkede panden: „Vi skal vælge min ven. Barabbas eller Jesus. En morder eller en profet . . ."

Mængden begyndte at råbe: „Barabbas! Lad Barabbas gå fri!"

Anna råbte af fuld kraft: „Jesus! Jesus!" Men hendes og Jesu tilhængeres stemmer lød som en hvisken mod dem der råbte morderens navn. Og så lød det: „Korsfæst ham! Korsfæst ham!" Anna så Pilatus vaske sine hænder. Det hele blev taget omkring hende. Hun så knytnæverne gennem tårer – udtrykket for sadisme. Mængden råbte: „Hans blod skal komme over os og vore børn!" Sådan lød dommen! Anna mærkede at alt blev mørkt omkring hende. Unni greb hende i sine arme, og gik bort med hende, nedbrudt af sorg.

Det var den sjette time om fredagen. Mængden havde samlet sig omkring Golgata. Alles blikke var rettet mod de tre kors som var rejst. Unni og Anna var der også. Smerten stod aftegnet i deres ansigter. Anna fornemmede enhver rystelse som gik gennem Jesu legeme.

„Du, som kan nedbryde templet og opbygge det igen på tre dage, frels nu dig selv, hvis du er Guds Søn, og stig ned af korset. Ha, ha, ha, ha!"

Anna kiggede vredt til siden. Var det ikke nok at se ham lide? Hun ville nærmere hen til korset, men en romersk soldat spærrede vejen for hende. Tårerne strømmede ned ad Annas kinder. Hvordan kunne de gøre det? Hun hørte Jesus jamre, da de drev naglerne gennem hans hænder. Hun bed sig i læben. Hun kunne smage blod i sin mund. Det gav hende kvalme. Kære Gud – hvor længe skal han lide endnu? Anna mærkede pludselig at blodet forlod hendes ansigt. Der, ved siden af korset, stod en kvinde . . . Maria! Hun fik stor lyst til at løbe hen til hende. Men Unni holdt hende tilbage. Romerne ville betragte det som optøjer. Han havde ret. Anna var godt klar over det, men hun var så anspændt i hele sin krop. Åh – hvor hun dog følte med Jesu mor, og det var som om hele naturen følte det lige sådan. Det blev unaturligt og truende mørkt. Folkemængden blev urolig. Selv de stive romerske soldater så sig ængsteligt omkring. Anna kunne også fornemme den stigende trussel, men hendes store sorg jagede frygten på flugt. Hendes hjerte krympede sig da hun hørte Jesus kalde på Gud, og så blev alt stille. Det var som om han nu var død. Anna så Maria knæle ned ved korset, og så vidste hun at han var død.

Unni lagde sin arm om Anna. Pludselig begyndte jorden at ryste. Det meste af folkemængden løb hysterisk væk fra dette modbydelige sted. Nogle blev stående som forstenet. Anna og Unni så sig ængsteligt omkring. Den øverste af de romerske soldater, som holdt vagt over Jesus, forsøgte at bringe kontrol over mængden. Men de omkringstående hørte ham sige: „Han var virkelig Guds Søn!"

Anna udnyttede forvirringen til at komme hen til korset. Hun nærmede sig tøvende den hulkende kvinde.

„Maria . . ." lykkedes det Anna at hviske. Guds mor kiggede op: „Anna? . . ." De to kvinder omfavnede grædende hinanden. De forenedes i tårer under korset . . . deres sønner var døde, og de sønderknuste mødre stod tilbage . . .

„Anna! Anna!" Unni tog sin kone om livet og svingede hende rundt i luften, som om hun stadig var en ung pige. „Anna, han lever! Det er rigtig sandt! Vi så ham til vores møde i dag! Åh Anna, han er vores Frelser . . ."

Resten druknede i tårer. Unni begravede sin ansigt ved Annas skulder og lod tårerne få frit løb. Anna så tankefuldt på sin mand. Havde han drukket? Hvorfor stammede han? Troede han virkelig på al den dumme snak om opstandelsen? Alle vidste da at Jesu legeme var blevet stjålet. Hvor Anna dog ønskede at hun kunne tro på det. Unni rettede hovedet op. Han så underligt, men fyldt med kærlighed, på sin Anna. „Anna, jeg drømmer slet ikke. Du tror at jeg er fuld, og det er jeg også, jeg er fuld af lykke og glæde. Anna, tro på mig. Jesus er Kristus!"

Unni vidnede brændende om sandheden. Han forsøgte med sine ord at overbevise Anna, men hele hendes væsen udstrålede mistro. Unni citerede de ord Jesus havde sagt i sine taler, og som de så begejstret havde lyttet til sammen. Han citerede skriftsteder og påviste at de var gået i opfyldelse. Og så drejede han forsigtigt Annas ansigt op imod sig og sagde alvorligt: „Kære, søde Anna. Jeg ved at det er alt for meget på én gang, men jeg ved helt sikkert at Jesus er opstået. Du behøver ikke uden videre at acceptere det – men jeg ved at Mesteren har sagt at vi skulle bede til ham. Anna giv dig tid, men bed og spørg ham selv – vil du ikke nok?"

Anna fejede gulvet med hastige, nervøse bevægelser, tankerne for gennem hendes hoved. Brudstykker af fortiden rumsterede i hendes tanker: Jesus, som helbredte den lamme . . . de vrede ansigter . . . korset . . . regenten . . . spotten og hånen . . . Jesus som lille . . . en sønderbrudt mand . . . korset . . . hans blik . . . Anna begyndte at græde. Mindet om hans kærlighed knuste hendes forbehold. Hun knælede forsigtigt ned, sænkede hovedet . . . og en brændende følelse steg op fra hendes hjerte. Anna så op og stammede:

„Min Herre og Mester . . ."

Og lyset brød alle uvidenhedens bånd . . . □

Belinde Vergauwen har fire børn, er lærer af profession og præsidentinde for Unge Piger i Antwerpen distrikt.

BØRNESTJERNEN Juli 1986

Historie fra skriften

En aften da Davids søn, kong Salomo, havde ofret til Herren, viste Herren sig for ham i en drøm. Han vidste at Salomo var ærlig af hjertet og sagde: „Sig hvad du ønsker dig Salomo, og jeg vil give dig det."

Salomo sagde at det var meget svært for ham at være konge for et udvalgt folk. Han sagde at han følte sig som et lille barn og ikke anede hvad han skulle stille op. Der var kolossalt mange mennesker i hans folk – ja så mange at de ikke kunne tælles. Den ydmyge Salomo bad Herren: „Giv din tjener et forstående hjerte, så jeg kan bedømme dit folk og skelne mellem godt og ondt."

Salomo bad ikke om noget til sig selv – som for eksempel rigdomme, et langt liv eller sejr over sine fjender. Han bad om at blive velsignet med at være en god leder.

Herren var glad og tilfreds med Salomo og svarede: „Se, jeg har givet dig et viist og forstående hjerte. Der har aldrig før levet nogen som dig og der vil heller aldrig komme nogen som dig."

En dag kom to kvinder frem for Salomo. De var meget uenige. De boede i samme hus og havde hver især lige født et barn. Om natten var den ene kvindes barn død. Hun tog sit døde barn og lagde det i den anden mors arme – hun lå og sov. Så tog hun det levende barn og lod som om det var hendes.

Da den anden mor om morgenen så det døde barn i sine arme, vidste hun at det ikke var hendes. Hun genkendte sit levende barn i den anden kvindes arme som sit og beskyldte kvinden for at have taget hendes barn.

Kvinden svarede: „Nej – den levende søn er min og den døde er din."

De to kvinder kunne ikke selv løse deres strid, så de bad Salomo afgøre hvem der var mor til det levende barn.

Den kloge kong Salomo vendte sig om mod sine tjenere og befalede dem: „Bring mig et sværd!" Da kongen fik sværdet befalede han: „Hug det levende barn i to stykker og giv kvinderne hver en halvdel."

Den rigtige mor fik hjerteondt. Hun kunne ikke lade sit barn hugge i to dele. Så hun råbte til kongen: „O Herre, giv hende barnet levende, og lad det ikke hugge over."

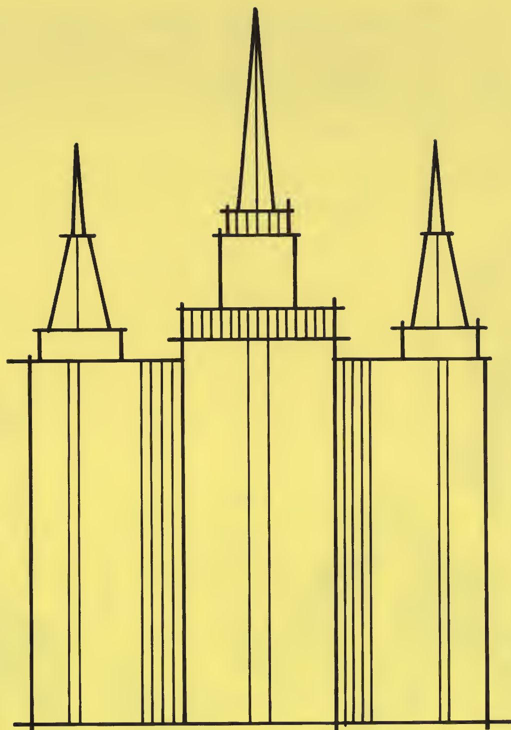
Den anden kvinde sagde: „Det er hverken dit eller mit barn, så lad det blive hugget over."

Kong Salomo vidste at den rigtige mor aldrig ville tillade at hendes barn blev dræbt, og kunne dermed sige hvem barnets rigtige mor var, og han sagde: „Giv hende det levende barn . . . hun er dets rigtige mor." ☐

Salomos visdom

Fra ven til ven

Fra et personligt interview mellem Janet Peterson og ældste Keith W. Wilcox fra De halvfjerds' første Kvorum

Ældste Keith W. Wilcox, som for nylig blev kaldet til at være medlem af De halvfjerds' første kvorum, var en af de fire arkitekter som var med til at bygge Washington templet. Hans tegning blev valgt som grundlag for opførelsen. Han er født i Hyrum, Utah, og har tilbragt sin barndom i Salt Lake dalen.

Ældste Wilcox var den næstældste af fire drenge i sin familie, og da han var fem år bestemte hans far at hans drenge skulle foretage sig noget nyttigt.

„Vi flyttede udenfor byen," husker ældste Wilcox, „ind i et smukt hus på landet.

Det lå i nærheden af Olympus bjerget i Holladay, Utah, og der var 8 hektar jord til. Vi dyrkede lucerne, der var græsplæner der skulle slås, en ko, høns og en lille køkkenhave der skulle passes. Der var masser af opgaver som kunne holde os drenge travlt beskæftiget, og jeg er taknemmelig for forældre der sørgede for at vi voksede op i så gode omgivelser.

Nogle af mine kæreste minder oplevede jeg ved foden af bjergene øst for vort hus. Her kunne vi løbe rundt og tage på ture om sommeren. Om vinteren var der meget smukt og vi kunne kælke 2½ km ned ad veje helt uden trafik og uden stop. Dengang var skihop også

meget populært. Vi lagde bare vore ski på nakken og gik op på bakken, hvorfra vi hoppede ned, og så brugte vi resten af dagen til at se hvem der kunne hoppe længst. Dengang var der ikke noget der hed sikkerhedsbindinger, så vi satte vore ski fast til støvlerne med kraftige elastikker som vi lavede af bilslanger. De strammede over støvlerne omkring tæerne."

Selv om ældste Wilcoxs far måtte arbejde 7 dage om ugen fik han alligevel tid til at gøre noget sammen med sine børn. „Jeg husker så tydeligt at han tog os unger med ud at svømme. Og på vejen hjem stoppede vi ved en bestemt forretning og fik is. Han tog os også med ud at fiske. Hver sommer kørte han os op til Cache Valley, hvor alle vore fire bedsteforældre boede. Så blev vi der i 3–4 uger. Mine bedsteforældre var elskelige og som følge deraf holdt vi meget af dem.

Før den store inddæmning blev lavet ved Hyrum var der en åben plads som vi kaldte ,hullet'. Der havde min bedstefar Wilson sine marker. Han måtte blandt andet drive køerne derned på marken hver morgen. I nærheden var der en bæk, hvor vi kunne fiske og svømme. ,Hullet' lå mellem Hyrum og byen Paradise. ,Hullet' var også et sandt paradis for os børn. Der var vi sammen med vores fætre og kusiner, og vi svømmede, fiskede, gik på jagt og legede hele dagen lang. Hen imod aften drev vi køerne hjem igen, så de kunne blive malket."

Der lå en stor afvandningskanal i nærheden af ældste Wilcoxs hjem og det var forbudt børnene at gå derned. En dag var ældste Wilcox ulydig og gik alligevel ned til kanalen, hvor han faldt i. Selv om han omgående greb fat i nogle lavthængende grene kunne han stadig ikke komme op, fordi skråningen ned til kanalen var for stejl. Han var for langt

borte til at nogen kunne høre ham råbe, men hans mor kom og reddede ham, fordi hun havde hørt Helligåndens „røst" tilskynde hende og lade hende vide at hendes søn Keith var i fare, og hvor han var.

„Noget af det jeg husker bedst om min mor fra jeg var lille er at hun var primarypræsidentinde." Ældste Wilcox husker også at en af hans yndlingslærerinder i primary var søster Jones. Hun var Ute-indianer og hendes far var stammehøvding.

„Hvert år tilrettelagde min mor sammen med sine rådgivere et større primaryprojekt i wardet. I projektet indgik et år et indianershow for pionerklassen. Vi skulle have autentiske indianerdragter på med fjerpragt. Vi havde rigtige tomahawker og søster Jones lærte os indianerdanse. Jeg kan stadig huske den indianer krigssang vi sang og dansede efter."

Ældste Wilcoxs kunstinteresse førte ham ind på arkitektens baneområde. „Jeg tror jeg er født kunstner," sagde han. „Min mor sagde altid at jeg tegnede et hus på tapetet før jeg kunne gå og tale. Hun var så stolt af det at hun ikke fjernede det.

Mine forældre var et stort eksempel for os. De var venlige og bestemte, og vi kendte husets regler. Vore forældre var meget forstående. De opdrog os i kærlighed.

Mit budskab til de unge er at de aldrig må lade en dag gå uden at fortælle deres far og mor at de elsker dem. Det kan somme tider være svært for børn at gå til deres søskende og sige til dem: ,Jeg elsker dig,' men det er også vigtigt.

I må også være lydige. Ret jer efter jeres forældres vejledning. Og husk så kun at gøre det som vil bringe jeres far og mor ære, sådan som Herren har befalet det. Husk at ingen elsker jer højere end jeres forældre." □

Bedstefars Bibel

Debra Huggins Baird

Der er én bestemt sommer som jeg altid tydeligt vil erindre. Cirka en uge før skolen var slut sagde min far at jeg skulle tilbringe de næste tre måneder med at passe får hos min bedstefar i bjergene.

Lige straks syntes jeg at det lød spændende. Lige til jeg fortalte min bedste veninde om det.

„Puhah!" sagde hun. „Det er da kedeligt. Hvordan kan det være at du gerne vil sådan noget dumt noget?"

For at skjule at jeg blev flov, forklarede jeg hurtigt at jeg heller ikke rigtig havde lyst, men at jeg måtte gøre det, fordi mine forældre var bekymret for at min bedstefar skulle være alene hele sommeren. Han havde haft et mindre hjertetilfælde det forår, og lægen sagde at han ikke måtte tage i bjergene. Men han holdt på at det havde han gjort hver sommer siden han var dreng, og det skulle heller ikke være anderledes denne sommer.

Illustreret af Scott Greer

Og da jeg var ung og stærk og kunne udføre det meste arbejde jeg blev sat til. skulle jeg hjælpe ham. Mine forældre syntes også at jeg kunne få en god erfaring gennem den oplevelse, og samtidig få mulighed for at lære min bedstefar bedre at kende.

Den første måned den sommer syntes endeløs, og jeg følte mig mere og mere nedtrykt og ensom for hver dag. Bedstefar gjorde ikke tingene bedre. Han var meget tavs, sagde ikke mange ord, og jeg spekulerede på hvordan jeg mon skulle „lære ham bedre at kende".

En aften sad vi foran ildstedet efter aftensmaden. Der var helt stille, bortset fra et brægende får i ny og næ i det fjerne. Himlen var særdeles klar den aften, og jeg kan huske at jeg lænede mit hoved tilbage for at studere stjernerne. De blinkede til mig og jeg forsøgte at forestille mig hvilke mange hemmeligheder de bar på. *Måske kan jeg blive astronaut en dag,* tænkte jeg ved mig selv, *og opdage nogle af deres hemmeligheder. Men lige meget hvad jeg bliver, så vil jeg i hvert fald ikke være en dum fårehyrde!*

„Bedstefar," sagde jeg omsider, „har du aldrig haft lyst til at gøre noget rigtigt *spændende?*"

Han lo. „Hvad for eksempel?" spurgte han.

Jeg skuttede mig ubehageligt til mode. „Det ved jeg ikke."

„Du har ikke mange fornøjelser i denne tid vel?"

„Nej – det er lidt kedeligt."

„Og måske også lidt ensomt?" spurgte han og smilede til mig.

„Ja, det er det også," indrømmede jeg. „Hvordan kan du holde det her ud år efter år, bedstefar?"

Han pegede ind i ilden med en lang pind. „For mig har det aldrig været et spørgsmål om at holde det ud. Jeg er fårehyrde. Det er bare mit arbejde."

Det er håbløst, tænkte jeg. *jeg lærer aldrig at forstå ham.*

Der var fortsat tavshed mellem os, lige til han rejste sig og gik ind i det lille hus hvor vi sov. Et par minutter efter kom han tilbage med en slidt Bibel i hånden. Jeg havde godt nok set ham læse i den hver aften, så det overraskede mig ikke. *Det* der overraskede mig var at han begyndte at tale.

„Da jeg var ung havde jeg det næsten lige som du har det lige nu. Jeg ville meget hellere gøre noget som virkelig kunne få betydning i mit liv.

Min far, din oldefar, døde da jeg var omkring din alder. Denne gamle Bibel var hans. Først efter hans død slog jeg op i den. Og da lagde jeg for første gang mærke til nogle skriftsteder han havde understreget. Der var især et som gav mig noget at tænke over. Måske kunne du tænke dig at læse det."

Han gav mig den gamle Bibel. Den var slået på Lukas kapitel 2. Jeg så med det samme at det var juleevangeliet. Jeg kunne se i ildskæret at siderne var gulnede og krøllede gennem mange års brug. Jeg fik øje på de understregede skriftsteder, og jeg læste: „I den samme egn var der hyrder, som lå ude på marken og holdt nattevagt over deres hjord . . ."

Mens jeg læste videre begyndte de kendte ord at få en ny

betydning. Til sidst lukkede jeg bogen og gav den forsigtigt tilbage til min bedstefar.

Han strøg kærligt over den. „Min far var fårehyrde og hans far var det før ham." sagde han. „Jeg er stolt over at følge i deres fodspor."

Bedstefar rejste sig og gik. Jeg sad helt alene i lang tid og så op på himlen. Det var de samme stjerner som skinnede den aften for så længe siden, og der var én af stjernerne som var noget helt specielt.

Resten af sommeren svandt hurtigt hen, og før jeg vidste af det var jeg tilbage i skolen. Mine venner drillede mig meget fordi jeg var fårehyrde, men det generede mig ikke spor. Jeg vidste noget som de formodentlig aldrig fik at vide.

Kort før jul fik min bedstefar endnu et hjertetilfælde og døde et par dage senere. Jeg blev meget ked af det. Nu kunne jeg aldrig mere tage med ham op til fårene om sommeren.

Julemorgen var der mere stille i vores hus end der plejede at være, fordi vi allesammen tænkte på bedstefar. Jeg for mit vedkommende vil aldrig glemme ham. Da vi samledes omkring juletræet gav min far mig en pakke. Jeg ønskede ikke at være utaknemmelig, men jeg var ikke i humør til at åbne gaver. Jeg tror han kunne se det på mig for han bad mig lukke den op.

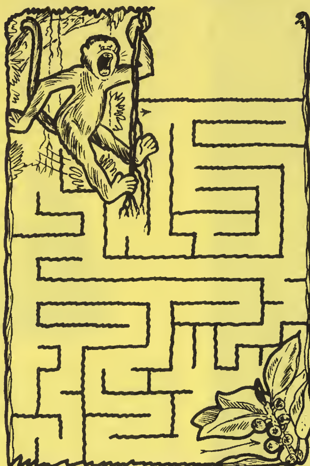
Jeg kunne næsten ikke tro mine egne øjne! Det var den gamle Bibel. Inden i lå et lille brev fra bedstefar. „Jeg tænkte at du måske gerne ville have den." – Det var alt hvad der stod. Ganske enkelt – ligesom han selv var.

Mens jeg sad og stirrede på Bibelen følte jeg det som om bedstefar var der, så på mig og ventede på hvordan jeg ville reagere. Jeg smilede og trykkede Bibelen ind til mig. Der lå flere gaver under træet til mig, men jeg vidste at ingen af dem kunne være bedre en bedstefars Bibel. ☐

BARE FOR SJOV

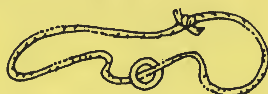
Abens opgave

Roberta L. Fairall

Hjælp aben med at nå fignerne uden at krydse nogen af stregerne.

Tag den ring og lad den vandre

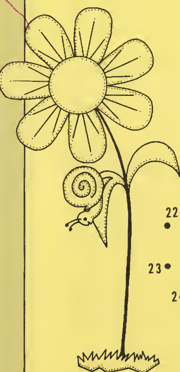

Du skal bruge en meget lang snor og en lille skive eller ring. Træk ringen på snoren og bind enderne sammen. Deltagerne sætter sig i en rundkreds og holder på snoren – en af deltagerne stiller sig ind i midten og gætter hvor ringen er. Når den der står i midten siger: „Kør!" lader deltagerne i kredsen hænderne køre fra den ene hånd til den anden, fra deltager til deltager, idet de lader ringen vandre eller lader som om de gør det. Når den i midten siger: „Stop!" skal han eller hun forsøge at gætte hvem der har ringen. Hvis der gættes rigtigt skal den deltager som havde ringen stå i midten. Hvis den i midten gætter forkert to gange, går han eller hun ud af legen og der vælges en anden til at stå i midten. Legen er forbi når der kun er to deltagere tilbage til at holde på snoren.

Fra prik til prik

Colleen Fahy

Spørgsmål af almindelig interesse besvaret som vejledning, ikke som en officiel tilkendegivelse af kirkens politik

Spørgsmål og svar

Spørgsmål:
Hvad er de vigtigste begivenheder som skal finde sted før Kristi genkomst?

Svar:
Joseph F. McConkie,
tilforordnet professor i fordums skrifter ved Brigham Young universitetet

Skriften fraråder tydeligvis at tale om dagen og timen hvor Kristus kommer tilbage. Det er klart at den kalender vi benytter ikke består af måneder og år, men snarere af begivenheder. Der er nogle ubetingede profetier som skal gå i opfyldelse før Kristus vender tilbage. Disse begivenheder omtales i skrifterne som „fuldendelsen af hans værk" og de vil fortrinsvis finde sted „ved det syvende årtusindes begyndelse (i jordens timelige historie) – for at berede vejen for hans tilkommelse" (se L&P 77:6, 12). I Åb. 9 kan vi læse om de krige og plager der vil blive udgydt når det syvende segl brydes. I en åbenbaring fik Joseph Smith at vide at alt dette „skal finde sted, efter at det syvende segl er åbnet, førend Kristi tilkommelse" (L&P 77:13).

De trofaste hellige vil kunne kende disse begivenheder og således være i stand til at forberede sig på at modtage Kristus ved hans genkomst. Lad os ganske kort se på seks nøglebegivenheder (ikke nødvendigvis i kronologisk orden), som skal finde sted før Kristi andet komme. Det er (1) forkyndelsen af evangeliet i hele verden; (2) israelitternes indsamling; (3) bygningen af templerne; (4) Kristi ankomst til Adam-ondi-Ahman; (5) slaget ved Harmagedon og (6) tegn og undere på himlen.

1. *Forkyndelsen af evangeliet i hele verden.* Det er meningen at det evangelium som blev genoprettet ved profeten Joseph Smith skal forkyndes til enhver nation, stamme, ethvert tungemål og folk, før Kristi genkomst. Disse nationer, familier og sproggrupper skal have mulighed for at antage eller afvise Kristus, således som Mormons Bog vidner om ham (3 Nephi 21:11). Det er blandt andet folk i Rusland, Kina, Indien og de muslimske nationer. Alle skal undervises i det genoprettede evangelium på deres eget sprog og af deres eget folk (L&P 90:11; Alma 29:8). I alle disse nationer vil der findes menigheder af sidste dages hellige, som er „udrustet med retfærdighed og med Guds kraft i stor herlighed." (1 Nephi 14:12, 14). Der skal helt klart ske store ændringer blandt politikere før disse profetier kan gå i opfyldelse.

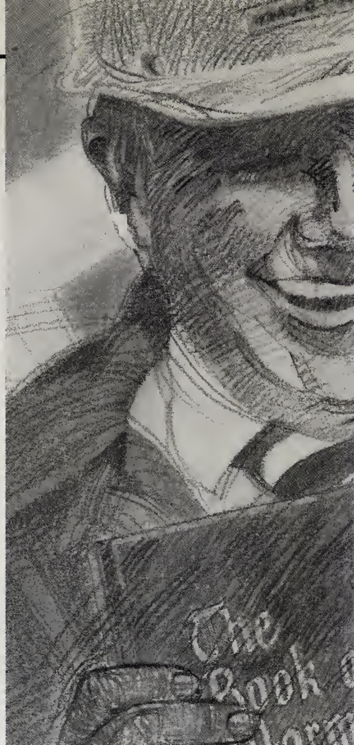
2. *Israelitternes indsamling.* I og med evangeliet forkyndes vil profetierne om israelitternes indsamling gå i opfyldelse. Der er tale om lamaniter, jøder såvel som om de ti tabte stammer. Alle forsvandt eller spredtes, fordi de afviste Kristus og hans bud. De vil atter kunne gøre krav på deres fordums arv, når de vender tilbage til Kristus og indgår hans evige pagter. Når de er „genforenet med Guds sande kirke og sti" vil de vende tilbage, i henhold til profetens anvisninger, eftersom han har nøglerne til israelitternes indsamling i deres arvelande (2 Nephi 9:2; L&P 110:11).

3. *Bygningen af templerne.* Efterhånden som israelitterne indsamles vil Zion blive etableret, og når Zion er etableret vil templerne blive bygget. Formålet med templerne er at berede folk til at møde Gud. Malakias lovede at Herren i et nu ville ankomme til sit tempel i de sidste dage (Malakias 3:1). Esajas taler om at tempelbygning er et tegn på israelitternes indsamling, før Kristi andet komme (Es. 2:1–3). I profetierne loves det at der skal bygges templer både i det gamle og det nye Jerusalem, hvilket er Jackson County (L&P 84:4; 124:36).

(Forts. s. 51)

Er Bibelen ikke nok?

A. Edward Clarson jun.

Vi får i vores hverdag mange muligheder for at lære andre om evangeliet. Jeg har i 6 år arbejdet som elektriker på borerigge rundt omkring i verden. Det er skifteholdsarbejde – jeg arbejder en måned og har fri en måned. Forbindelserne med andre mennesker skifter hele tiden. Hvis man vil skabe sig venner er man nødt til at koncentrere sig, fordi man aldrig ved om man ser det samme mandskab igen.

Da jeg arbejdede for et olieselskab i Vesterhavet, lige ud for Great Yarmouth i England, fik jeg en meget god ven – en kranfører fra Norwich i England, han hed James MacDonald.

En dag jeg kom ind på frokoststuen så jeg James sidde ved bordet med bøjet hoved. Han var ved at velsigne sin mad. Jeg blev overrasket over at se et menneske så frygtløs over at være religiøs i de fortravlede, rå omgivelser. Her så jeg et menneske som virkelig ønskede at være ven med vor Fader i Himlen og som takkede ham for hans godhed. Lige fra den første dag håbede jeg på at få lejlighed til at undervise ham i evangeliet.

Efterhånden som jeg lærte James at kende tilbragte vi mange timer med at drøfte vore religiøse synspunkter og læresætninger, og vi sammenlignede det med det Frelseren har sagt. James havde stor kundskab til Bibelen. Efterhånden som vores 4 ugers tjeneste var ved at være forbi følte vi os begge to tilskyndet til at gøre noget særligt. Jeg ville gerne have at James, før vi skiltes, fik en overbevisning om sandheden i det jeg havde lært ham.

Men der var noget som hindrede os i at få det til at lykkes. Han var ikke sikker på at Mormons Bog virkelig var nødvendig. Han havde læst den og syntes det var en dejlig bog. Men han sagde: „Er Bibelen ikke nok? Vi har ikke brug for mere end én Bibel. I Bibelen har vi Jesu belæringer til sit folk."

Jeg forklarede ham derpå princippet om faste og bøn og spurgte James om han ville være med til at faste den næste dag. Jeg fortalte ham at han skulle bede og tænke over de tvivlspørgsmål han havde i sit hjerte, lige til han fornemmede at han havde modtaget et svar.

Da James trak sig tilbage til sit værelse ved dagens afslutning, knælede han ned og spurgte sin himmelske Fader om Mormons Bog var nødvendig. Han sagde til vor himmelske Fader at når han rejste sig fra bønnen, ville han slå op i Mormons Bog og finde svaret. Han vidste at hvis den var sand og denne hellige bog var nødvendig, så ville han få svaret fra den. Da han rejste sig fra bønnen slog han op i Mormons Bog og satte sin finger på et skriftsted. Der stod:

„Du dåre, som siger: En Bibel, vi har en Bibel, og vi behøver ingen anden Bibel. Har I fået nogen Bibel, uden gennem jøderne?

Ved I ikke, at der findes mere end ét folk? Ved I ikke, at jeg Herren, jeres Gud, har skabt alle mennesker, og at jeg ihukommer dem, som er på øerne i havet, og at jeg regerer i himlene oventil og på jorden nedentil og lader mit ord gå ud til menneskenes børn, ja, til alle jordens slægter?

Hvorfor knurrer I, fordi I skal modtage mere af mit ord? Ved I ikke, at to folks vidnesbyrd er jer et bevis, at jeg er Gud, og at jeg ihukommer den ene nation såvel som den anden? Derfor taler jeg de samme ord til det ene folk som til det andet. Og når de to folk kommer sammen, da skal de to folks vidnesbyrd også komme sammen" (2 Nephi 29:6–8)

Da han læste disse ord følte han Helligåndens fantastiske varme. Han faldt atter på knæ og takkede sin himmelske Fader ydmygt. Han gik derpå hen til mit værelse og bankede på min dør.

Illustreret af Dilleen Marsh

James og jeg tilbragte mange timer med at tale om evangeliet og jeg ønskede at han skulle blive overbevist om sandheden. Men han havde et stort problem.

Hans ansigt var afklaret og hans håndtryk var overbevisende og stærkt. Han sagde: „Jeg har fået svar på min bøn. Jeg ved at Mormons Bog er sand og nødvendig, og at du har belært mig om sandheden." Derpå sagde han: „Jeg vil gerne have at du lærer mig noget mere og jeg vil lytte og tro på alt hvad du siger." Vi talte om evangeliets principper til langt ud på natten, hvorpå vi bad sammen om at vi begge måtte blive styrket og opfyldt med kundskab.

Den næste dag forlod vi boreriggen for at rejse hver til sit. Jeg sagde til James at han kunne slå op i telefonbogen og finde hvor kirken lå, så han kunne aftale et møde med missionærerne. Jeg anede ikke hvad der ville ske, men jeg havde tillid til at Herren ville hjælpe James, så han uden vanskeligheder fandt frem til ældsterne.

En uge senere fik jeg et brev fra en missionær i Norwich i England – en missionær som kom fra min egen stav i El Paso, Texas. Han skrev:

Jeg skriver for at takke dig fordi du gav os mulighed for at undervise og døbe en af dine venner. Han er virkelig en af Herrens „tapre". Jeg ville ønske at du kunne have været her da James gik ned i dåbsbassinet, og jeg fik æren af at døbe ham ind i Jesu Kristi kirke. Bror McDonald er svaret på mange menneskers bønner. Min kammerat og jeg har fastet og bedt i over en måned om at vi måtte få lov at undervise en eller anden. Da James ringede og bad os komme og undervise ham, vidste vi at vore bønner var besvaret. Må Herren velsigne dig. Ældste Barton.

Et par dage efter modtog jeg endnu et brev. Denne gang fra James. Der stod:

Hvor er jeg dog taknemmelig fordi vor himmelske Fader besvarede min bøn om vejledning, visdom og kundskab! Hvor er jeg dog taknemmelig for de mange velsignelser han har givet mig og min familie! Hvor er jeg dog glad fordi jeg fik kundskab om sandheden, for jeg ved at Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige er Herrens sande kirke, som er gengivet til jorden i disse sidste dage. Jeg ved at Jesus Kristus er Guds Søn, alle tings skaber, og at jeg er skabt i hans billede. Jeg ved at han døde for at sone for verdens synder og at han kunne overvinde døden og virkelig gjorde det, for at alle mennesker kan komme tilbage til vor himmelske Fader og få evigt liv. Jeg ved at vor himmelske Fader og Herren, Jesus Kristus, har hver sin personlighed, at de har kød og ben og at de besøgte Joseph Smith for at genoprette Guds rige på jorden. Jeg bliver fortsat velsignet med al mulig kundskab og visdom, som svar på mine bønner. Jeg har et stort ønske om at tjene Herren trofast, for at ære Faderen og Sønnen.

Kærlig hilsen i Kristus,
James P. MacDonald.

Dette brev glædede mig meget. Jeg havde adlydt Herrens befaling til ethvert medlem: „Vær missionær" og „vogt mine får." Og ved at være lydig fik jeg mig ikke alene en god ven, men jeg kan også dele evangeliets glæder med ham. Som Herren har sagt: „Og om det skulle ske, at I måtte arbejde hele jeres liv med at råbe omvendelse til dette folk og kun førte een sjæl til mig, hvor stor skal da ikke jeres glæde være med ham i min Faders rige!" (L&P 18:15). Jeg har smagt denne glæde. Det *er* fantastisk! Og jeg håber at jeg fortsat kan bringe sjæle til ham. ☐

Et hyggeligt bjælkehus

Donald L. Enders

Et historisk kig ind i Joseph Smith seniors hjem i Palmyra, New York

Ifølge historiske kilder er det helt klart at familien Smith ankom til Palmyra i 1816 [1]. Det var en lille landsby med kun omkring 600 indbyggere [2]. Men da den projekterede Erie kanal skulle gå der igennem og jorden var frodig, gav det løfter om at blive et godt landbrugsområde og et vigtigt handelscentrum. Kort efter at familien Smith var flyttet dertil besluttede de sig til at „forene alle . . . deres kræfter . . . for at få et stykke jord" [3]. Alle de i familien, som var i stand til det, påtog sig derfor forskellige arbejdsopgaver. Fader Smith, Alvin og Hyrum arbejdede som daglejere – de gravede brønde og beklædte dem med sten, bygge murstensmure og ildsteder, høstede, jagede og indfangede vildt, de huggede brænde og solgte det. Joseph Smith senior tjente også penge som bødker. Lucy Smith tegnede og malede voksduge til borde og kommoder, og tjente derved til det meste af det familien skulle bruge og til at dække deres personlige behov, mens hendes mand og sønner arbejdede for at samle penge ind til at de kunne købe et stykke jord [4].

I efteråret 1817, ca et år efter familiens ankomst til Palmyra, havde de penge nok til at købe de første 40 hektar jord. De købte det af Evertson Land Company i byen New York. Firmaet havde en repræsentant som boede i Canandaigua, ca 32 km syd for Palmyra. Da Smiths havde foretaget den første indbetaling fik de tilladelse til at „rydde jorden og bygge et bjælkehus" [5].

Disse 40 hektarer var „et vildnis af uopdyrket jord" [6], og blev kaldt „Nordskovene" [7]. Jorden lå syd for Palmyra ved et vognspor, som ikke var nogen rigtig vej. Landskabet hævede sig i en bakke der begyndte omkring 25 meter fra landsbyen og op til 21/2 km udenfor byen. Herfra var der endnu en kilometer til Smiths bjælkehus, som lå i en lille hulning, der var ca 360 meter bred og lå mellem nogle mindre træklædte høje. Vognsporene, som var en officiel vej indtil juni 1820, kom til at hedde Stafford Street [8]. Den førte fra Palmyra sydpå til landsbyen Manchester, ca 9 km væk. Selv om farmen lå på Manchestersiden af grænsen mellem bydistrikterne Manchester og Palmyra, kom Smith af vanvare til at bygge deres hytte på Palmyra siden.

Det var kun få familier der havde bosat sig langs denne vej og i nærheden af Canandaigua vejen. Nogle af disse familier – blandt andet Staffords, Stoddards, Chases, Saunders, Jackways og Rockwells – lærte familien Smith godt at kende. De fleste havde bygget bjælkehytter og var i færd med at rydde jorden og etablere sig på gårde, da Joseph senior bosatte sig der sammen med sin familie [9]. Noget af Smiths jord skrånede lidt, og egnede sig godt til at dyrke korn, majs og bønner, og til græsgange for kvæg, når skoven var ryddet. Gennem jordene løb en bæk, hvis bredder var bevokset med græs og piletræer. Her levede vadefugle og småvildt ved vandet, hvor der svømmede ørreder og endog laks [10].

I vinteren 1817–18 lykkedes det familien Smith at rydde en lille grund og begynde at bygge en bjælkehytte. Lige fra såtid om foråret til høsten om efteråret var det nødvendigt at arbejde for andre, for at familien kunne forsørge sig selv og imødekomme deres økonomiske forpligtelser i forbindelse med gården. Men i efteråret 1818 stod huset færdigt. Lucy udbrød lykkeligt at kun „to år efter vi ankom som fremmede til Palmyra, uden venner, hjem eller arbejde, kunne vi bosætte os på egen jord i et hyggeligt, bekvemt hus, beskedent, men pænt bygget og møbleret ved vore egne anstrengelser" [11].

Det er anstrengende at bygge et bjælkehus. Når familien Smith havde fældet træerne måtte de bruge adskillige dage på at trække stammerne på plads ved hjælp af heste eller okseforspand, hvorpå træstammerne skulle gøres klar til at bygge af. Husbyggeri gav anledning til selskabelighed, når naboer, venner og familie kom og hjalp til med

dette hårde og ofte ensomme slid. Naboerne har utvivlsomt hjulpet familien Smith med at bygge deres hytte. Moder Smith antydede for eksempel at „hvis . . . man skal dømme efter det ydre, så har vi al mulig grund til at tro at vi har mange gode og hengivne venner, for aldrig har jeg oplevet mere venlighed og opmærksomhed overfor noget menneske eller nogen familien end vi har modtaget fra dem der bor omkring os" [12].

Da det lille hus var færdigt var der plads til 11/2 etage – to rum for neden og „et loft der var opdelt i to sektioner" [13]. Fundamentet målte omkring 5,5 x 7 meter [14].

Det ene af rummene i underetagen blev brugt som køkken, spiseområde og arbejdsværelse. Det store ildsted har formodentlig stået ved en endevæg. Det andet rum, der omtaltes som „det bedste værelse", har været en kombination af en dagligstue og forældrenes soveværelse [15]. Kvisten ovenpå med de to værelser har formodentlig været brugt som soveværelser til de fleste af familiens børn.

Familien Smiths hytte har tilsyneladende haft nogle træk, som ikke var almindelige for bjælkehuse i det vestlige New York i den periode. Taget var for eksemplet barkplader, i huset var der glasruder, trægulve og døre. Desuden var der et ildsted, opbygget af sten og med røgaftræk. Indenfor har der formodentlig også været mere komfortabelt med skillevæg, udsmykning og fodpaneler, malet i klare farver, måske postkasserød [16].

Da huset var færdigbygget fortsatte familien den vanskelige opgave med at rydde jorden. William, der var seks år yngre ned Joseph, sagde at hans familie, mens de boede på gården, „ryddede 24 hektarer med de største træer" han nogen sinde havde set, „blandt andet nogle som var meget vanskelige at fælde" [17]. Det mest almindelige var at slæbe de fældede træer sammen i en bunke, lade dem tørre en eller to sæsoner, hvorpå de blev brændt. Asken blev brugt til at lave sæbe af, og var som sådan værdifuld. Den blev byttet væk for varer eller solgt til landsbyens købmand.

Fader Smith og hans drenge kløvede også stammer, som blev brugt til rækværker, bure til dyr og til læskure. De gravede brønde, byggede lader, lavede en bødkerforretning, og de har formodentlig også haft en kornlade og et røghus. Ovenover bødkerforretningen var et loft [18], hvor de opbevarede træstave og tøndebånd, såvel som det hør moder Smith og hendes døtre brugte til at væve linned. Familien Smith lavede tønder som de solgte i forretningen – nogle af dem formodentlig til de lokale købmænd, som brugte dem når de skulle afsende varer fra Palmyra ad landevejene og Eriekanalen. De lavede også kurvestole, kurve og træskåle, og udhulede træ til bikuber [19] – som de altsammen solgte.

Da jorden var ryddet såede familien hvede, majs, bønner og hør. De anlagde også en „stor frugtplantage med æbletræer" [20]. Der har formodentlig også været ferskentræer.

Smiths holdt et stort stykke jord som have [21]. Det meste af det de dyrkede i haven blev brugt i hjemmet, men noget af det blev solgt, for at supplere familiens indtægt. Det var mest almindeligt at dyrke kartofler, kål, roer, gulerødder, sukkerroer, ærter, bønner, løg, pastinakker og græskar i haverne på den tid, og det har familien Smith sikkert også gjort.

Ifølge Lucy har familien „lavet ahornsirup om foråret, da de flyttede til gården" [22]. De fleste landmænd kunne lave ahornsirup eller „molasse", men det var noget af en kunst at lave sukker – specielt den fine kvalitet. I frugtplantagen havde de 1200–1500 „sukkertræer", og de gav omkring 450 kg sukker om året, hvilket ifølge William ikke „var et job for dovne" [23]. Noget af det blev brugt i egen husholdning, men det meste blev solgt eller byttet væk for andre

nødvendigheder. Sukkeret solgte de for 5 til 8 cent pr halve kilo, og det blev videresolgt i forretningen for 11 cent. Det var halvdelen af hvad vestindisk sukker kostede i 1818 [24].

Fra 1820 og fremover: Besøg på gården

Året 1820 nærmede sig, mens familien Smith stadig fældede træer på deres jord, og de havde nu ryddet omkring 12 hektarer [25]. Nu var jorden rede til at blive tilsået. Sæden blev sået med håndkraft mellem træstubbene der stod som små prikker på den netop ryddede jord. Selv om familien først fik deres første høst i sensommeren 1821 [26], så begyndte de allerede såningen i foråret 1820. Det var under disse forhold – mens foråret vågnede til liv og med strengt arbejde på gården – at den meget unge Joseph Smith fandt et afsondret sted et lille stykke borte fra bjælkehuset, i en klynge træer i nærheden af det sted hans far og brødre havde fældet træer dagen før [27]. Der fik han svar på sin første bøn, som han bad højt, hvorpå Faderen og Sønnen viste sig for den 14-årige Joseph, tilgav ham hans synder og fortalte ham at de havde et stort stykke arbejde til ham at udføre (se Joseph Smiths Skrivelser 2:14–20).

I løbet af de næste 2–3 år fik familien lidt efter lidt ryddet resten af de 24 hektarer jord, der så omsider var fuldt opdyrket. I alle disse år var alle børnene hjemme, undtagen i de perioder hvor drenge og mænd måtte ud og arbejde. Eftersom bjælkehytten var så overfyldt – med en familie bestående af 10 personer – byggede de et værelse til huset, formodentlig da de ventede „lille" Lucy, som blev født i juli 1821 [28].

Men familiens tilværelse var ikke kun arbejde i deres første år på gården. De deltog også i kulturelle begivenheder – i kirkelige og religiøse sammenkomster, børnene i deres skole, kommunale festligheder, selskaber, „syklubber" og baller. Når Lucy var til eftermiddagste sammen med sine veninder, blandt andet købmandsfruen og præstefruen, som var ret velstående, var der nogen som sagde at „hun ikke kunne bo i den bjælkehytte ... længere", og at hun fortjente noget bedre. Lucy svarede at „hun følte sig meget godt tilpas" [29]. Familien Smith mente tilsyneladende ikke at de ikke var en del af det lokale samfund. Det var normalt for mange familier i området at bo i en bjælkehytte og leve af landbrug. Så sent som i 1830 var der i det mindste fire familier i nabolaget som stadig boede i bjælkehytter [30].

I september 1823 midt under høsten hjalp „alle sønnerne (i profetens familie) ... far med at slå korn og få det i hus" [31]. Det beskedne bondehus, der nu husede forældre og ni børn, fik den 21. om aftenen en hellig gæst. Englen Moroni viste sig for Joseph i et lille værelse som han delte med andre. Under tre forskellige besøg samme nat, advarede den himmelske gæst Joseph om at udøve selvdisciplin og leve et pænt liv. Og han trøstede ham, ved at fortælle ham at Gud havde hørt hans bøn og udvalgt ham til at hjælpe med til at få en gammel optegnelse frem til lys og kundskab. Den indeholdt evangeliet i dets fylde, således som det var forkyndt for dette lands tidligere indbyggere (se Joseph Smiths Skrivelser 2:27–47). Denne oplevelse skabte snart en ændring i hele familiens tilværelse. Det var ikke længere så vigtigt at skabe en produktiv gård, bygge et komfortabelt hus og at få en plads i samfundet, som at ære den guddommelige forpligtelse som var pålagt dem.

Den guddommelige oplevelse i september blev hurtigt efterfulgt af en tragedie. I november døde det ældste barn, Alvin, i en alder af 25 år. Efter en perforeret blindtarm behandlede en uerfaren læge ham med merkuroklorid, hvorpå der gik koldbrand i tarmene. Der kom „en masse mennesker" til begravelsen for at deltage i sørgehøjtide-

ligheden. Den læge der var til stede ved hans død beskrev Alvin som „et af de dejligste unge mennesker som nogen sinde har gået i Palmyras gader". Han efterlod sig ikke alene en dybt sørgende familie, men også en forlovede som var sønderknust over hans død [32].

Cirka et år før sin død begyndte Alvin at bygge et nyt træhus til familien. Han drømte om at hans forældre kunne få et sted hvor de kunne hvile fra deres arbejde og få det godt på deres gamle dage. Han var væk hjemmefra – måske fordi han var med i arbejdet på Eriekanalen – for at tjene penge, så de kunne betale resten af den første udbetaling på jorden og hele anden indbetaling. Og det lykkedes ham. Men repræsentanten for Evertson Land Company var for nylig død og der var ikke kommet andre i stedet for ham, så der var ingen som Smiths kunne betale afdragene til [33].

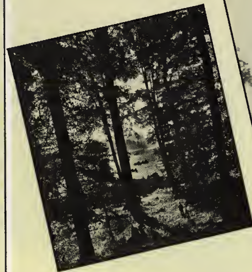
Som følge deraf besluttede familien at købe materialer til deres nye hus for de penge Alvin havde tjent. Ved Alvins død var skelettet til huset rejst og alle brædderne lå klar på grunden. Da det første chock over Alvins død var ved at fortage sig betalte Smiths en nabo, Russell Stoddard, som boede tre gårde mod syd, for at bygge huset færdigt. Det nye hus har formodentlig været klar til indflytning i foråret 1825 [35].

„Vi ved ikke hvordan huset så ud eller hvor stort det var da Smiths flyttede ind. Det var dog mindre end det hus vi kender i dag. En som levede på samme tid sagde at det kun var delvist afluk-ket" [36] mens profetens familie boede i det og at det aldrig blev færdigt. En nær ven til familien Smith, Joseph Knight, som ofte besøgte dem og overnattede hos dem, antydede at der kun var 2–3 værelser i underetagen foruden måske lige så meget ovenpå, som familien beboede [37]. Moder Smith, som antydede at der ikke var kælder under huset, kaldte huset „et lille sted" (38), men syntes at det var stort nok og pænt udstyret.

1825–1829: Mellemperioden og indledningen

Trods familiens anstrengelser for at skabe sig en behagelig levevis, overtog Lemuel Durfee gården den 20. december 1825 [39]. Man ved ikke helt hvorfor Smiths mistede deres gård. Tyve år senere siger moder Smith at de blev snydt ud af huset af en kæltring [40]. En, som boede hos den kommende ejer af huset, sagde at profetens forældre ikke var i stand til at betale for jorden [41]. Hr Durfee, som var kvæker og en respekteret borger i Palmyra, lod familien Smith blive på gården, hvor de boede til leje i fire år. De betalte lejen ved at forbedre gården og lade deres sønner, Samuel og Don Carlos, arbejde for hr Durfee gennem længere tid [42].

Det var mens familien boede i det nye træhus at Joseph jun. kom hjem med Emma, kort efter de var blevet gift i januar 1827. Der blev indgået flere ægteskaber i den smithske familie på det tidspunkt. Hyrum havde giftet sig med Jerusha Barden to måneder før og Sophronia giftede sig med Calvin Stoddard et par måneder efter [43]. Joseph og Emma boede i huset da Moroni betroede Joseph guldpladerne i september 1827. De gamle optegnelser blev af sikkerhedsgrunde opbevaret under nogle mursten i dette hus, for senere at blive flyttet op på loftet over bødkerforretningen, på den anden side af gaden. Joseph, der ikke kunne fortsætte oversættelsen af pladerne der på gården, på grund af hyppige chikanerier udefra, flyttede med Emma og pladerne til hendes forældre i Harmony, Pennsylvania, i december 1827. Den unge profet kom derefter ikke så tit hjem til gården, og da kun i forholdsvis korte perioder ad gangen. I mellemtiden gik livet på gården sin vante gang, i det mindste indtil de hellige optegnelser var færdigoversat og parat til at blive udgivet. I juni 1828 blev familien atter ramt af en sorg, da Josephs og Emmas første barn døde, og de

første 116 sider af oversættelsen gik tabt.

Fader og moder Smith tog til Harmony sidst på efteråret 1828 for at opmuntre deres søn og svigerdatter og spørge til hvordan det gik med Josephs guddommelig opgave. Vinteren var godt på vej da de kom hjem til gården igen den 22. januar 1829 [44].

Under deres fravær havde Hyrum lukket bjælkehytten af, hvor han havde boet sammen med sin hustru siden de blev gift. De flyttede ind i træhuset, så de kunne passe Hyrums søster Sophronia og hans bror Samuel, som lå syge med alvorlige vinterforkølelser.

Kort efter at Joseph senior og Lucy var kommet tilbage til gården i januar, kom Oliver Cowdery og boede hos familien, hvor han blev i vintermånederne mens han underviste i den nærliggende skole. Familien Smith vidste godt at de måtte forlade træhuset om foråret i 1829 [45], hvilket de selv var gået ind på nogle måneder forinden. Derfor forberedte de sig hele vinteren på at flytte tilbage til bjælkehytten. Lucy var nervøs for hvordan hun skulle få fortalt Oliver at der ikke ville være plads til ham i bjælkehytten. „Jeg mente ikke at vi kunne gøre det behageligt for hr Cowdery, når vi var så mange og snart skulle flytte, så jeg sagde til ham at det nok blev nødvendigt for ham at finde sig et andet sted at bo . . . for vi er selv i forvejen mange og skal bo tæt i bjælkehytten, hvor der ikke er nogen af de bekvemmeligheder vi har her." Moder Smiths bekymring for Olivers bekvemmelighed viste sig at være overflødig, eftersom Herren fik brug for ham andetsteds [46].

Først i april 1829 tog Oliver afsted til Harmony sammen med Samuel Smith, for at hjælpe Joseph med at oversætte guldpladerne. Kort tid efter at de var taget afsted, flyttede familien, som bestod af Joseph senior, Lucy og fem ugifte børn samt Hyrum og hans familie. Da de to familier var flyttet ind i det lille hus, kunne der absolut heller ikke være flere. Snart efter fødte Jerusha sit andet barn, hvorpå der nu atter var 11 beboere i huset [47].

Moder Smith skrev at hun, da hun var 53 og Joseph senior 57, „levede et meget tilbagetrukket liv" [48], skønt de fortsatte med at arbejde så meget de kunne for at forsørge sig selv og familien. De syntes også at de var nødt til at hjælpe deres profet-søn med at betale de rejser han ind imellem var forpligtet til at gøre mellem Pennsylvania og Palmyra.

Om sommeren, da oversættelsen af Mormons Bog næsten var fuldført, fik Joseph befaling om at lade 8 mænd få det privilegium at se pladerne. Joseph senior, Hyrum og Samuel hørte til blandt de udvalgte. De samledes på familien Smiths gård, hvor de trak sig tilbage til et sted hvor profetens familie ofte tog hen for at bede deres personlige bønner [49].

Vidnerne så guldpladerne og holdt dem i hånden, og samme aften bar de vidnesbyrd om pladernes eksistens. Der var også andre, blandt andet alle i familien Smith, „som bar vidnesbyrd om sandheden af denne sidste dages uddeling" [50].

Vidnerne, og dem der var med fra Fayette, blev hos familien Smith et par dage. I det tidsrum kontaktede profeten og Martin Harris nogle trykkere i Palmyra og Rochester og talte med dem om udgivelsen af Mormons Bog. Før Joseph tog tilbage til Harmony gav han Oliver Cowdery besked på at skrive et ekstra manuskript af Mormons Bog, til brug for trykkeren.

Originalen skulle forblive hos Oliver og familien Smith. Oliver blev i bjælkehytten mens han skrev denne kopi. Det tog flere måneder for ham at afskrive kopien til trykkeren. Han skrev kun få sider ad gangen, hvorpå de blev sendt til trykkeren [51]. For at bevare det originale manuskript i sikkerhed blev det lagt i en kasse under de ældre Smiths seng [52].

Den 17. august 1829 skrev profeten og Martin Harris kontrakt med redaktør

Egbert B. Grandin om at trykke 5000 eksemplarer af Mormons Bog [53]. Oliver Cowdery og Peter Whitmer jun. boede hos Smiths i bjælkehytten, hvor de passede på manuskriptet og bøgerne. Lige fra dette tidspunkt og til Smiths flyttede fra gården havde de ofte gæster. Nogle var ventede, men mange uventede, der søgte oplysninger om den nye religion. Den lille bjælkehytte – og formodentlig også udbygningerne – gav ly for mange familiemedlemmer, venner og besøgende, der kom for at høre det nye evangelium forkyndt, og så blev de der, for at sove og spise [54].

Blandt dem der besøgte Smiths hjem, i de sidste måneder hvor de boede i det vestlige New York, var fremtidige ledere i Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige, blandt andet to fremtidige apostle og en lang række kommende missionærer. En af Utahs fremtidige guvernører (fra 1861–63), Stephen S. Harding, gæstede også familien Smith. I august 1829, da Harding skulle besøge slægtninge og venner i Palmyra, tog han hen til Grandins trykkeri. Der fik han titelsiden og den første uopskårne Mormons Bog af en fætter, Pomeroy Tucker, som var faktor i trykkeriet. Smiths inviterede Harding hjem, så de kunne høre manuskriptet oplæst og for at han kunne overnatte hos dem [55].

Når Harding og andre besøgende ankom til gården, blev de „installeret i husets bedste værelse". Når der blev kaldt til middagsbordet gik alle ud i køkkenet og nød et måltid af „brunt brød, mælk og en masse røde hindbær".

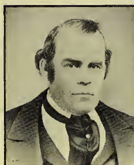
Moder Smith undskyldte at hun serverede „rugbrød" og sagde at dersom hun havde vidst at hun fik gæster havde hun bagt „hvedebrød". Efter middagen gik alle tilbage til husets „bedste værelse". Der læste Oliver Cowdery op af manuskriptet for dem som sad „omkring ham . . . i skæret af tællelys, lavet af dyretalg" [56].

1830: Tiden gik

Vinteren 1829–30 gik og det blev forår, og dermed var også Mormons Bog færdigtrykt. Profeten Joseph kom fra Harmony og forkyndte flere gang i bjælkehytten [57]. Der var mange til stede ved disse møder, og de fyldte i reglen bjælkehusets „to store værelser". Til tider var forsamlingen så stor at de fyldte hele „det store område" omkring huset og „stod helt ud på vejen" mod øst [58]. I Peter Whitmers bjælkehytte der var ca 6 x 9 m, og som lå i Fayette, omkring 40 km øst for Smiths gård, samledes nogle og halvtreds eller flere, som var oprigtigt interesserede i at værket skulle have fremgang. Det var her at sidste-dages værket officielt tog sin begyndelse, da kirken blev organiseret den 6. april 1830 [59].

Ved afslutningen af denne vigtige begivenhed tog familierne Hyrum og fader Smith tilbage til bjælkehytten i Manchester, for at tilbringe deres sidste halve år på gården. Forsommeren i 1830 blev en travl tid for familien Smith. Samuel tog afsted på en af kirkens første missionsrejser for at sælge eksemplarer af Mormons Bog og aflevere budskabet om den. I de følgende uger gjorde han 2 yderligere missionsrejser i de omliggende amter. Joseph senior og hans yngste søn, Don Carlos, tog også afsted på en missionsrejse, de 400 km til Potsdam i staten New York, og besøgte Josephs far, Asael Smith, og flere af hans søskende [60].

Oliver Cowdery, Joseph og andre i familien Smith forkyndte evangeliet i Palmyra og de omliggende landsbyer. Blandt de mest bemærkelsesværdige af dem der blev omvendt i denne periode var en som ikke var fra byen – Parley P. Pratt. Parley var på vej mod øst, gennem staten New York, på vej hjem fra det vestlige Ohio, hvor han havde været for at forkynde cambellisternes lære sammen med Sidney Rigdon – en anden fremtidig omvendt og leder i kirken [61]. Han blev inspireret til at gå fra borde ved Erie kanalen, som han sejlede

Parley P. Pratt

Grandin Press

Sidney Rigdon

ad, for at spadsere ad en vej gennem Palmyra, hvor han mødte en mand der drev nogle køer hjem og som præsenterede sig som Hyrum Smith. Parley blev inviteret hjem for at tilbringe aftenen sammen med Smiths i bjælkehytten. Han blev hele natten sammen med Hyrum, Jerusha, Lucy og Orrin Porter Rockwells mor, Sarah, hvor han hørte om den forunderlige nye bog og kirken, og han kunne genkende sandheden, da han hørte den. Han kom tilbage sammen med sin familie fra det østlige New York og blev døbt sammen med dem [62].

Efteråret 1830 blev den sidste af disse smukke årstider for familien Smith, der på gården. Sidst i september afholdtes den anden konference i den unge kirke og det blev afslutningen på tiden i Fayette, New York. Hyrum havde fået bud om at flytte med sin familie til Colesville for at vogte hjorden der. Han tog omgående afsted [63].

Nu hvor alle moder og fader Smiths børn var hjemmefra, undtagen den 9-årige Lucy, var de helt alene på gården for første gang. De bestemte sig også til at tage til Waterloo, i nærheden af Fayette, som deres profet-søn havde givet dem besked på [64].

Da Joseph og Lucy forlod deres hjem var det dog hverken sammen eller med fred. En bekendt fandt en regning på fjorten dollar med Joseph seniors navn på, og tog ud til ham på gården, hvor han krævede omgående betaling eller gældsfængsel. Familien Smith havde ikke pengene, og manden der kom sammen med en betjent, ville ikke godtage Lucys guldperlekæde, som hun tog af og tilbød som betaling for gælden. Som svar gik manden hen til „ildstedet, truede med hånden over ildstedet og sagde at de kunne brænde alle kopierne af Mormons Bog . . . så ville han eftergive dem gælden". Profetens far, der ikke ville fornægte sit vidnesbyrd og ikke havde penge til at betale med, havde intet andet valg end at lade betjenten fængsle ham. Han sad indspærret i ca 30 dage. Mens han var indsat omvendte han to medfanger [65].

I den tid Lucys mand sad inde gjorde hun de sidste forberedelser til at forlade gården. Samuel pakkede deres ejendele og samlede deres husdyr, hvorpå han sammenkaldte familien. Så drog de østpå til Waterloo for at samles med kirken [66]. Dermed tog familien afsked med deres bjælkehytte. □

Fodnoter

[1] Martha J. Coray: „Biographical Sketches of the Mack Family and Autobiography of Lucy Mack Smith", c. 1845, LDS Church Archives, Salt Lake City, samt Highway Tax Assessment And Tolls, Palmyra Village; 1817–23, Palmyra, New York.

[2] Milton V. Backman: *Joseph Smith's First Vision*, s. 45. (Bookcraft, Salt Lake City, 1980).

[3] Corays manuskript.

[4] Samme ms.

[5] Samme.

[6] Pomeroy Tucker: *Origin, Rise and Progress of Mormonism*, s. 12–23. (D. Appleton and Company, New York, 1867).

[7] Backman, s. 40.

[8] Stafford Street Survey, 13. juni 1820, Palmyra Town Records (Palmyra, New York), Book 1, s. 221, som citeret i Larry Porters *A Study of the Origin of the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints in the States of New York and Pennsylvania, 1816–1831*, s. 42. Doktorafhandling, Brigham Young University, Provo, Utah, 1971.

[9] Thomas L. Cook: *Palmyra and Vicinity*, s. 225–26. (Press of the Palmyra Courier-Journal, Palmyra, New York, 1930).

[10] *Palmyra Register* 5. sep, 1820, s. 4. (Palmyra, New York).

[11] Corays manus.

[12] Samme

[13] Tucker, s. 13.

Stephen S. Harding

Lucy Mack Smith

[14] Donald A. Hutslar: *The Log Architecture of Ohio* s. 48. (Ohio Historical Society, Columbus, 1977).

[15] Thomas Gregg: *The Prophet of Palmyra*, s. 41–43. John B. Alden, Publisher, New York, 1890).

[16] Donald A. Hutslar: *The Log Architecture of Ohio*, s. 48 (Ohio State Historical Society, Columbus, 1977). Samt Berge, s. 31.

[17] William Smith interview: *Deseret Evening News* 20 jan. 1894, s. 11. (Salt Lake City, Utah.

[18] Corays ms.

[19] Willard Bean: ABC History of Palmyra, s. 27. (Palmyra Courier Co., Inc., Palmyra, New York, 1938).

[20] Corays ms.

[21] William Smith interview.

[22] Corays ms.

[23] William Smith interview.

[24] Robert Holditch: *The Emigrant's Guide to the United States of America*, s. 6. (Hone, London, 1818).

[25] Corays ms.

[26] Samme.

[27] Samme.

[28] Tucker, s. 12–13. De andre børn i Smiths familie var i alderen: Alvin 23, Hyrum 21, Sophronia 18, Joseph junior 15, Samuel 13, William 10, Catherine 7 og Don Carlos 5. To børn var døde som spæde i Vermont.

[29] Corays ms.

[30] Palmyra and Vicinity, s. 24–56.

[31] Corays ms.

[32] Samme.

[33] Samme.

[34] Samme.

[35] Samme.

[36] Tucker, s. 12–13.

[37] Joseph Knight: „Manuscript of the Early History of Joseph Smith", LDS Church Archives.

[38] Corays ms. Også i brev fra Lucy Mack Smith, Manchester, New York, til hendes svigerinde, Mary Pierce, Royalton, Vermont, 23. jan. 1829. LDS Church Archives.

[39] Skøder, Ontario County, New York, Book 44:232–234. Mikrofilm, LDS Church Genealogical Department, Salt Lake City, Utah.

[40] Corays ms.

[41] Porter, s. 107.

[42] Corays ms.

[43] Ronald Vern Jackson: *Joseph Fielding Smith, 1838*, familieoptegnelser, LDS Church Historical Department Library, Salt Lake City. (Accelerated Indexing Systems, Inc., Bountiful, Utah, 1980).

[44] Lucy Mack Smiths brev til Pierce.

[45] Corays ms.

[46] Samme.

[47] Jackson: *Joseph Fielding Smith.*

[48] Corays ms.

[49] Samme.

[50] Samme.

[51] Oliver Cowderys brev til Joseph Smith junior, 6. nov. 1829. Kirtland Letter Book, s. 6–8, afskrevet i 1832. LDS Church Archives.

[52] Corays ms.

[53] Kontrakt angående trykning af Mormons Bog, 17. august 1829. Aftale mellem Joseph Smith jun., Martin Harris og Egbert B. Grandin. Originalen i LDS Church Historical Department.

[54] Corays ms.

[55] Gregg, s. 41–43.

[56] Samme.

[57] Corays ms samt „A Short Sketch of the Life of Solomon Chamberlain" i Porter, s. 360–64.

[58] Parley P. Pratt: *Autobiography of Parley P. Pratt*, s. 45. (Deseret Book Co., Salt Lake City, 1964), samt Ezra Thayer Visit to Smith Home, 1830, Larry Porter PH. D., doktorafhandling, s. 49–100.

[59] Peter Whitmer sen. Farm Research File. Arts and Sites Division, Museum of Church History and Art, Salt Lake City, Utah. (Uddrag af undersøgelser foretaget af Richard L. Anderson, History Department, Brigham Young University, Provo, Utah).

[60] Corays ms.

[61] Både Parley P. Pratt og Sidney Rigdon var campellitter (Kristi disciple) – en religiøs sekt som blev grundlagt af Alexander Campbell. De underviste i Herrens nært forestående andet komme, og om gengivelsen af guddommelig myndighed og retningslinier.

[62] *Journal of Discourses*, 5:193.

[63] Corays ms.

[64] Samme.

[65] Samme.

[66] Samme.

Frem og [...] ad vogn[...]

Sådan kom [...] til Utah

Abraham Lincolns indsættelse som præsident for De forenede Stater i november 1860 blev indledningen til en lang række begivenheder, som skabte en ændring i mønstret for sidste dages helliges emigration til Utah gennem flere år. Da Lincoln blev valgt trak sydstaterne sig ud af unionen – og borgerkrigen tog sin begyndelse.

I dette tidsrum kom de hellige emigranter ud for mange tvivlspørgsmål.

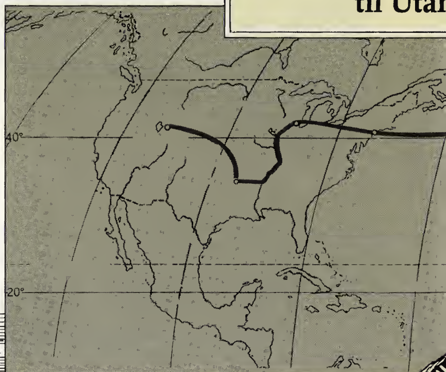
Ville borgerkrigen hindre skibsfarten fra Europa? Ville hæren tage kommandoen over alle tilgængelige transportmuligheder?

Mange af de hellige emigranter var for fattige til at købe deres egne vogne og okseforspand og kirken havde ikke midler til at købe dem, selv om de havde været tilgængelige.

De første emigranter kom i billige håndkærrer, men de var ikke gode nok når der var problemer med mad og med vejret. Derfor måtte kirkens ledere opfinde en ny og billig vogn til emigranterne i 1861.

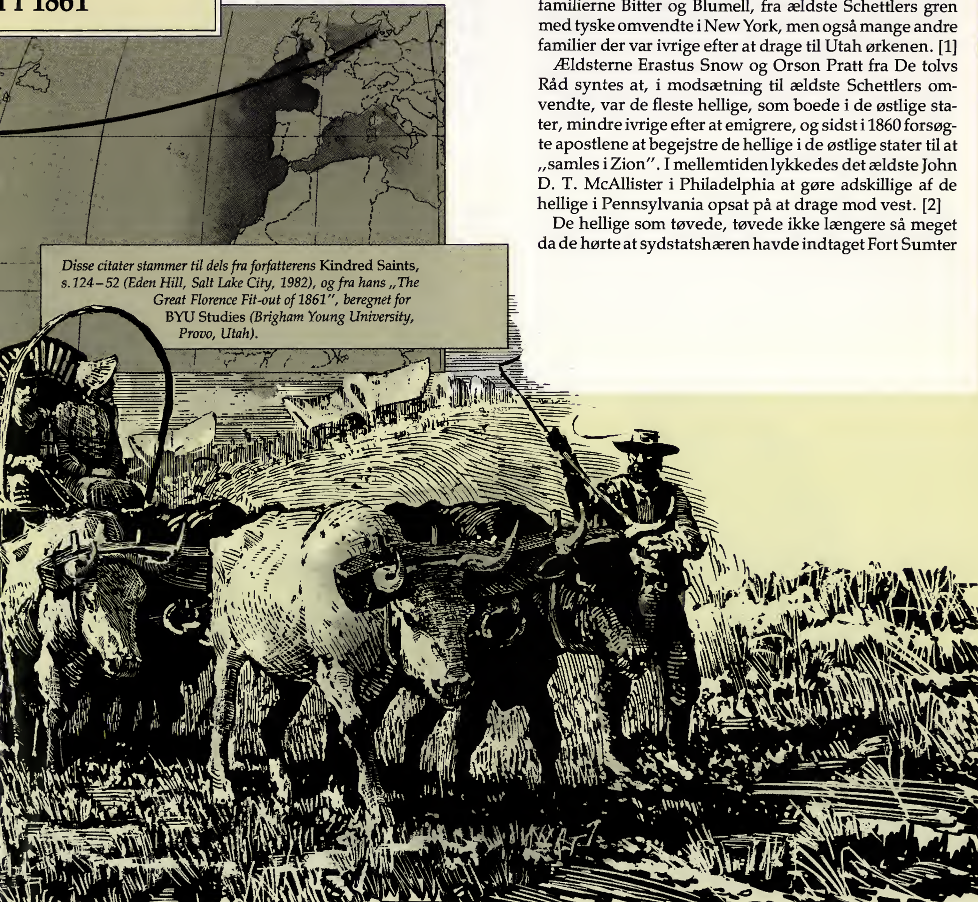
Beretningen om sidste dages helliges emigration i 1861 „frem og tilbage" ad vognsporene blev et drama som spændte over Atlanterhavet, Europa og Amerika, hvor kirkemedlemmer fra mange forskellige lande spillede en rolle for de helliges indsamling til Utah.

William G. Hartley

g tilbage sporene

a de hellige a i 1861

Disse citater stammer til dels fra forfatterens Kindred Saints, *s. 124–52 (Eden Hill, Salt Lake City, 1982), og fra hans „The Great Florence Fit-out of 1861", beregnet for* BYU Studies *(Brigham Young University, Provo, Utah).*

Første billede: De østlige stater

Wilhelmina Bitter og hendes mand Traugott, der var født baptister, hørte ældste Bernhard Schettler forkynde i Williamsburg (Brooklyn), New York, og spekulerede på hvorfor mormonerne og alle andre mon fik lyst til at rejse til Utah ørkenen. Men deres venner, familien Blumell, havde fastet og bedt om at få at vide om kirken var sand, og fået et vidnesbyrd om at den var sand, og det værelse de befandt sig i da de bad „blev helt oplyst". Bror og søster Bitter fik snart selv et vidnesbyrd og blev døbt sammen med familien Blumell. I foråret 1861 var det ikke kun familierne Bitter og Blumell, fra ældste Schettlers gren med tyske omvendte i New York, men også mange andre familier der var ivrige efter at drage til Utah ørkenen. [1]

Ældsterne Erastus Snow og Orson Pratt fra De tolvs Råd syntes at, i modsætning til ældste Schettlers omvendte, var de fleste hellige, som boede i de østlige stater, mindre ivrige efter at emigrere, og sidst i 1860 forsøgte apostlene at begejstre de hellige i de østlige stater til at „samles i Zion". I mellemtiden lykkedes det ældste John D. T. McAllister i Philadelphia at gøre adskillige af de hellige i Pennsylvania opsat på at drage mod vest. [2]

De hellige som tøvede, tøvede ikke længere så meget da de hørte at sydstatshæren havde indtaget Fort Sumter

i Sydcarolina den 14. april. Ældste Snow kaldte de skud der lød i Fort Sumter for en „kraftig forkyndelse" om at de hellige i øst skulle flygte til Utah og finde sikkerhed. [3] Ældste Lucius Scovil, der arbejdede i New York og New Jersey da krigen brød ud, sendte omgående kopier af Joseph Smiths profeti fra 1832 om borgerkrigen (se L&P 87) til flere af sine slægtninge som ikke var sidste dages hellige. Han skrev i sin dagbog at præsident Lincolns kraftige agitation for at hverve tropper forskrækkede mange borgere i de østlige stater. „Krig! Krig og blod! lyder råbet," skrev han. Ældste Scovil rådede de hellige i øst til „at bryde op og forlade Babylon" samme forår. [4]

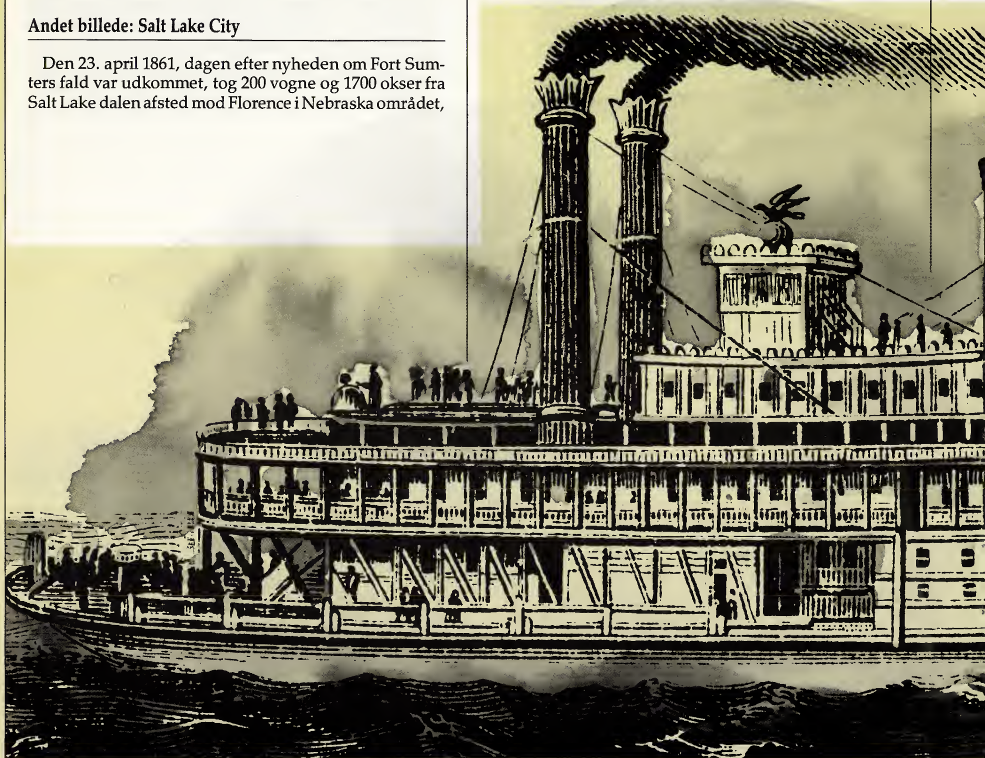
Den 26. april blev ældste Pratt og ældste Snow på grund af et anonymt brev tilskyndet til at annullere de sidste dages helliges offentlige møder i og omkring byen New York. Rebeller der sympatiserede med sydstaterne rev jernbanespor op i Baltimore, og apostlene begyndte at blive nervøse for at krigen ville hindre de hellige i at emigrere.

Andet billede: Salt Lake City

Den 23. april 1861, dagen efter nyheden om Fort Sumters fald var udkommet, tog 200 vogne og 1700 okser fra Salt Lake dalen afsted mod Florence i Nebraska området, for at skaffe transportmuligheder for hundredvis af nødstedte hellige emigranter.

I begyndelsen af februar bad Brigham Young wardene i Utah udlåne vogne og okseforspand til en rundrejse, der ville vare et halvt år, i stedet for at betale tiende. Femoghalvfjerds ward – næsten hvert eneste i Utah – skænkede en fuldt udstyret vogn og okseforspand. De fleste sendte to eller flere afsted. Disse vogne, der kørte „frem og tilbage", udgjorde kirkevogntog, hvis førere var pionerveteraner som Joseph W. Young, John R. Murdock, Joseph Horne og Ira Eldredge.

Unge mænd gik ind på at føre vognene. Brigham Young sendte selv flere af sine egne afsted som førere, blandt andet den 19-årige Zebulon Jacobs, som i sin dagbog beskrev kampe og sejre under rejsen. Ved fire vognstationer langs vejen var der opbevaret tonsvis af mel – også skænket af ward i Utah – for at de hellige kunne få mad på vejen tilbage.

Tredie billede: København

Alt imens bad den skandinaviske missionspræsident John Van Cott i 1861 håbefulde emigranter komme til Københavns havn sidst i april.

Det var netop i den måned hvor nyheden om krigen i Amerika kom.

Præsident Van Cott gik om bord i dampskibet *Valdemar* af Østersøen og opfordrede mere end 550 hellige til at gå om bord den 9. maj, for at sejle til Kiel i Nordtyskland.

Han ankom til Kiel før de hellige med et andet dampskib og fik fat i et tog til dem.

Hele selskabet rejste så til Hamborg, hvor de gik om bord i to atlanterhavsskibe – nemlig *Eugenie* og *Brittannia*, som sejlede dem til Hull og Grimsby ved Englands østkyst, hvor de tilsluttede sig de andre europæiske hellige der skulle krydse Atlanten.

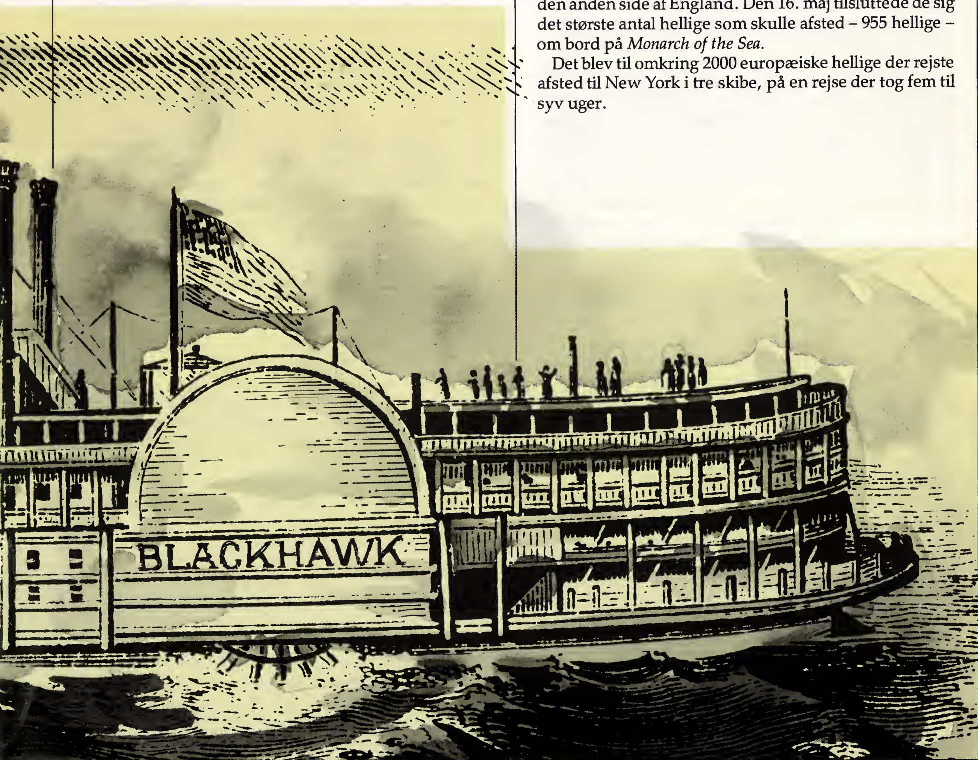
Fjerde billede: Liverpool

Sidst i 1860 fornemmede Norwichs distriktspræsident, William Jeffries i England, „emigrationsånden". [5] Han blev opsagt fra sin stilling og giftede sig med sin kæreste, Mary. De pakkede deres ting og ankom til Liverpool den 11. april 1861. Omkring samme tidspunkt steg F. W. Blake og et hundrede andre hellige ind i et tog i Birmingham på vej til Liverpool „under hurraråb og viften med lommetørklæder". [6]

Den europæiske missionspræsident, George Q. Cannon, lejede tre skibe i Liverpool, fyldte dem med forsyninger, udnævnte en mormonkaptajn til hvert skib og så til at emigranterne gik om bord og kom afsted.

Den 16. april satte Jeffries og 378 andre hellige sejl ombord på *Manchester*. F. W. Blake og 623 andre hellige fulgte efter ombord på *Underwriter* den 23. april. Tre uger senere ankom præsident Can Cotts skandinaviske emigranter til Liverpool med bumletog fra Hull, der lå på den anden side af England. Den 16. maj tilsluttede de sig det største antal hellige som skulle afsted – 955 hellige – om bord på *Monarch of the Sea*.

Det blev til omkring 2000 europæiske hellige der rejste afsted til New York i tre skibe, på en rejse der tog fem til syv uger.

Femte billede: Tværs over det borgerkrigsramte Amerika

Da de tre grupper europæiske hellige var ankommet til New York tilsluttede de sig hurtigt en fjerde gruppe hellige, dem fra de østlige stater. I byen New York fulgte kirkens emigrationsledere de fire rejsekompagnier – ialt 3000 hellige – til havnebåde som sejlede dem alle til Jerseys bybanegård. Herfra rejste de med toget mod nordvest til Dunkirk i staten New York, mod vest til Eriesøen og Chicago, og sydvest på til Mississippi floden ved Quincy i Illinois, 80 kilometer syd for det forladte Nauvoo.

Herfra rejste de hellige med flodbåde 33 kilometer til Hannibal i Missouri, hvorfra de atter rejste med tog – denne gang tværs over Missouri til St. Joseph. Her gik de ombord i flodbåde som de sejlede i 2–3 dage ad Missouri floden til Florence (Nebraska). Den 10-dages rejse fra New York krævede at de skiftede tog 5–6 gange og to sejlture med flodbåde – en trættende og ubehagelig rejse gennem Amerika for at komme ud til ydergrænserne.

Passagererne fra *Manchester* og *Underwriter* nåede New York i maj og rejste derfra med det samme. De hellige fra de østlige stater, hvor blandt andet den unge Thomas Griggs var med (han komponerede senere „Løft din stemme glad og ren" – *Sange*, nr. 177) sammen med 60 hellige fra Boston, såvel som medlemmerne af ældste Schettlers tyske gren, tog afsted den 11. juni. Dagen efter steg præsident McAllister og 300 hellige fra Pennsylvania på det samme tog som dem fra øst. Og endelig, den 20. juni påbegyndte den sidste gruppe, passagererne fra *Monarch* deres togrejse fra New York, netop rettidigt til at komme med vognene der kørte „frem og tilbage".

De hellige som rejste fra Jersey til Florence så tydelige spor af den amerikanske borgerkrig. På Jerseys bybanegård mødte de hellige fra Boston den 11. juni „et regiment soldater fra New York på vej i krig", som chikanerede dem. [7] De hellige havde svært ved at komme med toget på grund af „regeringens behov for troppetransport". [8] I Elmira i New York havde George Ottinger, en af de hellige fra Pennsylvania som senere blev en en berømt kunstner i Utah, „sit mas med en soldat" som forsøgte at genere to sidste dages hellige kvinder. [9] I Chicago kørte toget forbi „en galgeløkke, hvorpå der stod: ‚Død over forrædere' ". [10]

Da emigranterne nåede Missouri så de nogle tropper der holdt vagt ved en kanon de havde indtaget fra sydstatsmændene, og de fik at vide at der sad en oprørsk officer indespærret på togstationen. Næsten ethvert tårn og enhver bro de kørte forbi var bevogtet, og der gik rygter om at nogle oprørere havde skudt mod tidligere passagertog. Thomas Griggs skrev at Chillicothe i Missouri „tydeligt så ud til at være belejret, alle forretninger var lukket og på gaderne patruljerede bevæbnede mænd, som var mere eller mindre berusede". [11] Griggs tilføjede at „sydstatsånden var fremherskende" og at det amerikanske flag og oprørsflaget skiftevis blev hejst op på flagstængerne. [12]

Krigen satte hindringer i vejen for trafikken på Missouri floden, hvilket tvang emigranterne til at overlæsse de tilgængelige dampskibe. George Ottinger skrev at på den båd han var med „var der mennesker foran, bagved og til siderne, og de var ved at falde over hinanden". [13]

Midt i juli, da Lucius Scovil og Orson Pratt skyndte sig til Florence for at samle de sidste af de sidste dages hellige vogne, kørte der ikke længere tog i Missouri. Sydstatsfolkene havde brændt jernbanebroerne og revet sporene op, og de to ældster måtte køre til Florence med diligence. Hvis de hellige, som rejste med toget, var kommet til Missouri en måned senere end beregnet, ville krigen have forhindret dem i at komme til Florence.

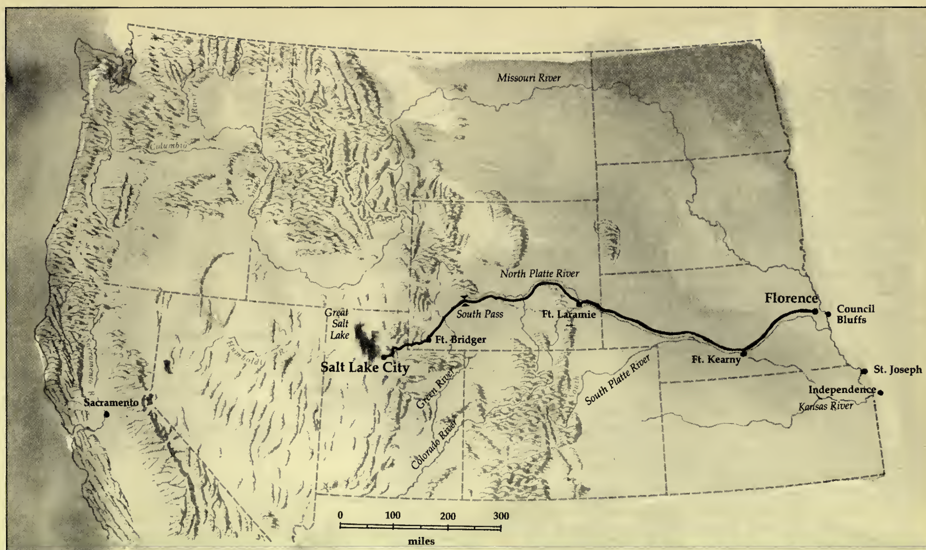
Sjette billede: Florence

I løbet af maj, juni og juli 1861 drog omkring 4000 hellige fra øst med 200 af vognene fra Utah gennem Florence, hvor der var opstillet en forsyningslejr med alle mulige forsyninger, købmandsvarer, lejrpladser, kvægfolde, vægte osv. – det var kirkefunktionærer som tog sig af udleveringen. Jacob Gates, som var med i arbejdet, havde opstillet en lejr. Og efter ordre fra Brigham Young var han ankommet til New York City fra England i februar. Der bestilte han på forhånd plads på togene i maj og juni måned for europæiske emigranter, og gav sig tid til at besøge en gammel ven fra drengeårene og viste ham Joseph Smiths profeti om borgerkrigen. I Chicago købte han 111 usammensatte vogne i Peter Schuttlers vognfirma for 7300 $, til levering i Florence i juni.

Da ældste Gates kom til Florence først i april hørte han den sørgelig nyhed om Fort Sumters fald. Den 24. april så han soldater fra Fort Kearney i Nebraska på vej mod øst. „Krigsånden var over os," skrev han, „og det er som om hele nationen frygter at der vil ske noget forfærdeligt". [14]

Den 5. maj hørte han hvor mange hold der rejste „frem og tilbage" til og fra Salt Lake City. Uden at ane hvor mange emigranter han kunne forvente – på grund af eventuelle forsinkelser – åbnede han et varehus og opbyggede et lager af forsyninger og togudstyr.

Den første gruppe emigranter – de hellige der sejlede med *Manchester* – ankom til Florence den 24. maj. Ældste Gates hjalp dem med at få vogne, danne et uafhængigt vogntog og starte mod vest den 29. maj. Det andet kompagni emigranter – passagererne fra *Underwriter* – ankom til Florence den 3. juni, efterfulgt af hellige fra de østlige stater den 20 juni. I mellemtiden rullede vognene fra Utah ind i Florence den 16. juni og den 30. juni som beregnet. Den sidste gruppe emigranter – dem fra *Monarch* – ankom den 2. juli.

Ældste Gates, ældste Pratt, ældste Snow og kaptajn Young blev overraskede over det store antal emigranter der kom. Ældste Snow havde bedømt at der vil blive brug for 300 vogne. Han regnede i virkeligheden 300 vogne forkert. Den 2. juli var der over 2500 hellige i Florences forsyningslejr – blandt dem tyske, schweiziske, italienske, danske, svenske, norske, skotske, walisiske, engelske, irske og canadiske.

Hellige som ikke var i stand til selv at købe vogne og okseforspand indtegnede sig til at rejse med vognene fra Utah. Kaptajn Joseph W. Young havde opsynet med „billetsalget", og opfyldningen af de fire vogntog, hvorved ældste Gates blev fri, så han kunne føre tilsyn med afsendelsen af de uafhængige vogntog.

Mens emigranterne ventede på at komme med vognene, samlede de Schuttler-vogne, byggede et offentligt hotel og syede vogndækkener og telte. Til føde for de hellige og til at pakke vogntogene med, skaffede ældste Gates medhjælpere læssevis af forsyninger fra lagrene i området, blandt andet 5.900 kg sukker, 1.300 kg æbler, 1.500 kg skinke og 7.500 kg bacon.

Sidst i juni og først i juli var 6 uafhængige vogntog og de fire vogntog fra Utah udstyret. Emigrationsfonden udstedte lån, solgte varer, forsyninger og billetter på kredit til passagerer der havde brug for det – det drejede sig om over 600 familieoverhoveder. Folk i kirkens vogntog fik tildelt pladser, der var 6 til 12 mennesker i hver vogn. Turen kostede 14 $ for voksne og 7 for børn under 8 år. Hver passager måtte medtage 25 kg bagage gratis og skulle betale 10 cent for hvert ekstra kg.

En søster skrev at i hendes vogn „var der midt i vognen opstablet ting som ikke blev brugt til dagligt, næsten helt op til loftet", hvorved vognen blev opdelt i to afdelinger. [15] Lejrkedler blev bundet nedenunder vognene. Folk camperede udenfor Florence til afrejsedagen, hvor de øvede sig i at lave mad på lejrbål og lærte at drive et okseforspand.

Vogntogene fra Utah tog ad sted indenfor de første to uger af juli. Jacob Gates lukkede sin lejr i Florence og forlod stedet den 17. juli – fire dage før det første store slag i borgerkrigen. På det tidspunkt havde 12 vogntog med 624 vogne forladt Florence med 3.900 emigranter – 1000 fra de østlige stater, 1.900 fra Europa og 1.000 „uafhængige", som var ankommet til Florence på egen hånd. Omkring 1.700 emigranter rejste til Utah med fire af vogntogskompagnierne der var kommet fra Utah.

Syvende billede: Mormonsporet

De 1.600 km lange emigrationsspor løb langs Platte flodens nordlige bred over Nebraska og en del af Wyoming, fulgte Sweetwater floden halvejs gennem Wyoming til

det sydlige bjergpas, før den skærer gennem det sydvestlige Fort Bridger, over de 2.300 meter høje, barske bjerge ind i Utah. Midtvejs passerede vogntogene De forenede Staters troppeenheder der havde været stationeret i Utah – og som med deres troppetransporter og bagagevogne var på vej østpå for at tilslutte sig krigen.

For det meste rejste emigranterne i sikkerhed. Selv om de kom ud for nogle problemer, så ankom størstedelen af emigranterne til Salt Lake City i sikkerhed og med helbredet i behold. En emigrant fra England, James H. Linford, skrev at „det var en ensformig rejse hver dag" men at det „alt i alt var en dejlig rejse for dem der var sunde og stærke". Og han bemærkede at „alle de emigranter der var i stand til det gik fra Florence til Utah". [16]

De europæiske hellige syntes at nogle af Utahs holdledere, også kaldet „Utah-drengene", var rå i deres opførsel. Men „Utah-drengene" var med til at gøre rejsen mere interessant. Zeb Jacobs skrev i sin dagbog om en mand som havde tilsluttet sig de unge holdledere under en „bekasinjagt" en nat. „Vi stoppede ham og blev klar over at han hørte til Heber P. Kimballs gruppe, som var et stykke foran os. Drengen var gået med til at fange kaniner på yankee-maner. Det gik ud på at bygge et lille bål og lægge sig ned med en åben sæk og vente på at kaninerne løb ind i den, hvorpå man slår dem i hovedet med en kølle, idet man nu og da giver et forsigtigt fløjt. De andre drenge der skulle jage kaninerne ind gav pludselig et hyl fra sig. Den unge mand troede at indianerne var over ham og begyndte at løbe for fuld fart. Han havde løbet en kilometer da vi standsede ham. Fyren var ude af sig selv af skræk". [17]

I løbet af august, september og oktober nåede vogntogene Salt Lake City. Kirkelederne bød de nyankomne velkommen og „Utah-drengene" genoptog deres mindre spændende arbejde. Der skulle ikke længere køres ture „frem og tilbage" ad sporet, og de lånte vogne og okseforspand blev leveret tilbage til deres ejermænd i Utah. De blev afskrevet over 2000 $ i tiende som betaling.

Emigranterne fandt hurtigt arbejde og logi. Hundredvis blev i Salt Lake City, mens andre bosatte sig i andre områder i Utah – f.eks. St George, Tooele og Lehi. Brigham Young var glad for at 3.900 emigranter var nået Utah i sikkerhed – 1.700 af dem med vognene og okseforspand der kom fra Utah, hvilket sparede kirken tusindvis af dollars, som det ellers ville have kostet at købe kvæg og vogne. „Det var en fantastisk ordning at sende vogne frem og tilbage mellem Utah og Florence," skrev ældste McAllister [18].

Mellem 1862 og 1868 (jernbanen nåede til Utah i 1869) kom over 24 000 emigranter til Utah. En tredjedel til halvdelen af dem havde brug for kirkens hjælp og kom med vogne der kom fra Utah.

Æren for den omhyggelig planlagte emigration, der fandt sted i 1860-erne, må tilskrives Brigham Youngs organisationstalent og de emigrationsledere som førte tilsyn med indvandringen. Selv om der var andre kompagnier som måtte igennem store lidelser, så var de omhyggelig planlagte og velforsynede vogntog der kørte „frem og tilbage" samt de uafhængige vogntog der rejste sammen med dem typisk for vor sidste dages hellige emigrationsarv. ☐

Fodnoter

[1] Bernhard Schettler: Memorandum Book, 1861, Historical Department of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints; „Rosine Wilhelmina Aust Bitter" og „Traugott Bitter". Levnedsskildringer i Constance Browns besiddelse, (Rexburg, Idaho). Blandt andre tyskere som er nævnt i Schettlers bog er for eksempel Krieg, Schmidt, Schneider, Schlesselmann, Hardi, Kunkler, Stauffer, Stamminger og Benecke.

[2] *Millennial Star*, 6. april 1961.

[3] Erastus Snow til George A. Smith den 26. juni 1861, i Journal History fra denne dato, Church Historical Department; John D. T. McAllister til George Q. Cannon, 30. juli 1861, i Journal History fra denne dato.

[4] Lucius Scovils dagbog, 27. april 1861, Church Historical Department.

[5] William Jefferies: Journal and Reminiscenses, 1860. Brigham University's Harold B. Lee Library, Provo, Utah.

[6] Journal of F. W. Blake, 20. april 1861, Church Historical Department.

[7] Thomas Cott Griggs summary of Boston Saints' trip to Florence and of the Joseph Horne wagon train, Journal History, 13. sep. 1861. s. 1a.

[8] Griggs, s. 1c.

[9] George M. Ottinger: Reminiscences and Journal, 12. juni 1861. I Susanna Helblings besiddelse. Salt Lake City, Utah.

[10] Griggs, s. 1c.

[11] Griggs, s. 1d.

[12] Samme.

[13] Ottinger journal, 18. juni 1861.

[14] Jacob Gates: Reminiscences and Diaries, 24. april 1861. Church Historical Department.

[15] Wilhelmina Bitters livsskildring.

[16] *An Autobiography of James Henry Linford, Sr.* Linford Family Organization, 1947), s. 24–25.

[17] Journal of Zebulon Jacobs, 24. august 1861, Journal History, 23. sep. 1861.

[18] John D. T. McAllister til George Q. Cannon den 30. juli 1861. Journal History fra denne dato.

Disse citater stammer til dels fra forfatterens *Kindred Saints*, s.124–52 (Eden Hill, Salt Lake City, 1982), og fra hans „The Great Florence Fit-out of 1861", beregnet for *BYU Studies* (Brigham Young University, Provo, Utah). I Leonard J. Arrington: *Great Basin Kingdom*, s. 205–11, findes en analyse af kirkens vogntog i den resterende periode af 1860-erne. (Lincoln: University of Nebraska Press, 1958).

 (Forts. frå s. 33)

4. *Kristi ankomst til Adam-ondi-Ahman.* Før den store og frygtelige dag, hvor Kristus kommer både for at gøre krav på sine egne og bringe dom over de ugudelige, og før han viser sig åbent og offentligt, vil han vise sig i det stille i Adam-ondi-Ahman for nogle af de forskellige tidsaldres hellige, som forblev trofaste. Her vil de, som havde nøgler og myndigheder lige fra Adams tid til vore dage, være til stede for at aflægge regnskab for deres forvaltning. De vil give Adam nøglerne tilbage og han vil så aflevere dem til Kristus. Således vil alt være parat til at Kristus kan indlede sin tusindårige regeringsperiode (L&P 116; Daniel 7:9–14; 21–22).

5. *Slaget ved Harmagedon.* Når israelitterne er indsamlet til deres land fra alle jordens nationer og det gamle Jerusalem er genopbygget, blandt andet Herrens tempel, så kommer den store ugudelighed, ondskab og ødelæggelse, som kulminerer i slaget ved Harmagedon. Nogle har den fejlagtige opfattelse at det vil være retfærdighed der indvarsler tusindårsriget. Dette er ikke tilfældet. Hele verden vil være opfyldt af ugudelighed. To af Guds profeter vil blive myrdet i Jerusalem og deres lig skal ligge på gaden i tre og en halv dag, før Gud lader dem opstå fra de døde (Åb. 11:8–11).

I henhold til det guddommelige forsyn vil Jerusalems trængsler komme til at stå i forhold til dets synder. Byen vil ryste, husene blive plyndret, kvinderne blive skændet (Zak. 14:2). Det er tydeligt at kun de retfærdige vil slippe for ødelæggelserne og plyndringerne.

Sådan vil forholdene være når det sidste store slag skal slås – slaget ved Harmagedon. Dette endelige slag i en religionskrig, en krig der forårsager at israelitterne og deres Kristus går imod Gog og Magogs styrker og som vil blive udkæmpet på sletterne i det gamle Palæstina. I henhold til Åb. 9:16 vil omkring „to gange titusinde gange" (det vil sige mere end 200 millioner mennesker) blive engageret i et slag som vil omfatte og udstrække sig til alle jordens nationer. Under denne krig vil Kristus sætte sin fod på Oliebjerget og det hellige bjerg vil gå midt over. Han vil redde sit folk og stå som dommer over de ugudelige. Under kampen med Gog og Magog vil israelitternes fjender omsider blive tilintetgjort og det bliver enden på jordens nationer og kongedømmer (Åb. 9; L&P 45:48; Åb. 19:14–16).

6. *Tegn og undere på himlen.* For omkring 2000 år siden, da Kristus talte til sine disciple på Oliebjerget, fortalte han dem om de ødelæggelser som atter ville komme over israelitterne i de sidste dage. Dengang lovede han: „Og straks efter de dages trængsel skal solen formørkes og månen ikke give sit lys og stjernerne falde ned fra himmelen, og himmelens kræfter skal rystes" (Joseph Smiths Skrivelser 1:33).

Det bliver det sidste store tegn, for „da", siger han, „skal Menneskesønnens tegn vise sig på himmelen og alle jordens stammer jamrer; og de skal se Menneskesønnen komme i himmelens skyer med kraft og megen herlighed" (Joseph Smiths Skrivelser 1:36). ☐

TROYS VEN

Sylvia H. Greenhalgh

Illustreret af Richard Hull

Troy dukkede op i primary ind imellem, for at se om hans nye lærer virkelig var der, bare for at undervise ham.

Da jeg forlod biskoppens kontor undrede jeg mig over hvordan jeg skulle klare at være den primarypræsidentinde jeg lige havde fortalt biskoppen jeg ville være. Jeg havde lært at vi med Herrens hjælp kan klare hvad som helst vi bliver bedt om, men denne gang følte jeg virkelig et tungt ansvar på mine skuldre.

Det første jeg skulle gøre var at lade biskoppen vide hvem jeg ønskede til rådgivere. Jeg var ny i wardet og derfor kendte jeg ikke ret mange, selv om vi boede i det område hvor min mand var opvokset. Men biskoppen bad mig afgøre det ved hjælp af bøn og faste, og det var forbløffende at se som dette princip virkede. I løbet af ugen følte jeg mig tiltrukket af navnene på to søstre. Disse særlige kvinder blev virkelig mine rådgivere, og efterhånden som tiden gik kunne jeg se Herrens indflydelse i den sag.

Vi valgte sammen og med Herrens hjælp vores sekretær. Hun var en pålidelig, venlig mor til fem, og hun havde altid været trofast i kirken. Vi vidste at vi kunne stole på at hun var der hver uge.

Vor første udfordring var at lære alle børnene og hver enkelt lærer personligt at kende. Vi lagde især mærke til en 10–årig dreng der var alene i sin klasse. Han hed Troy. Han var begyndt at blive væk den ene gang efter den anden og det var efterhånden ikke så sjældent at han gik glip af primary. Vi havde adskillige gange hørt hans lærer sige: „Hvorfor forberede lektie for et enkelt barn, når han i reglen ikke kommer? Jeg spilder min tid."

Det blev foreslået at vi flyttede Troy en klasse op eller ned, så han kunne være sammen med flere børn. Vi prøvede begge dele. Men det varede ikke længe før Troy slet ikke kom mere. Vi følte det virkelig som et tab, og vi i primarypræsidentskabet besluttede os til at faste og bede for at få at vide hvordan vi kunne hjælpe Troy.

Jeg måtte igen forbløffes over hvordan dette princip virkede. Da vi mødtes, så det ud til at vi allesammen havde tænkt på vores sekretær, skønt vi spekulerede på hvordan vi mon skulle finde en til at erstatte hende. Da jeg talte med hende viste det sig at hun netop havde afsluttet læreruddannelsens grundkursus. Vi foreslog hende til biskoppen og fortalte ham at vi var sikre på at Herren ønskede at netop Jackie skulle hjælpe Troy. Hun accepterede stillingen, idet hun vidste at der i klassen kun var én dreng som ofte slet ikke kom. Også hun havde hørt andre lærere tale om hvor svær han var at styre og hvor nedslående det var kun at undervise ét barn. Men Jackie accepterede alligevel denne undervisningsopgave med en meget positiv indstilling, i kærlighed til en dreng som sikkert ville give hende al mulig grund til ikke at kunne lide ham.

Jeg bestemte mig til at fortælle Troy at han havde fået en ny og meget sød lærer. Uden at være overbevist kom han slet ikke til primary hverken den uge eller den næste.

Men efterhånden som ugerne gik dukkede Troy op i primary ind imellem, for at se om hans nye lærer virkelig var der, bare for at undervise ham. Jackie var der altid. Og hun tog mange gange hjem til Troy for at få ham til at komme.

Jackie bad ofte for at få at vide hvordan hun kunne nå ind til ham. En aften lå hun og tænkte på Troy lige før hun skulle sove, og da fik hun en stærk inspiration: „Bliv ven med ham!"

Vi så hvordan denne 10–årige dreng lige så stille blev varmet tilbage til primary af en lærers kærlighed. Det så ud som om der opstod et særligt forhold mellem Troy og Jackie – hans ven. Hun underviste ham på denne gode, usædvanlige måde og anvendte spejderprogrammets mange morsomme og interessante aktiviteter som hun forberedte til Troy. Denne hengivne lærer udnyttede disse uvurderlige undervisningssituationer så udmærket, fordi hun vidste at hvert eneste barn har stor værdi. Det varede ikke længe før Troy kom hver gang.

Jackie blev ved med at være Troys lærer – hun fulgte ham lige til han blev oprykket fra primary. Alle var meget stolte af ham. Der var dog ikke mange der vidste at hvis det ikke havde været for en helt speciel lærers indsats, så var det aldrig sket.

Kort tid efter at Troy var oprykket fik han en alvorlig infektion omkring sit hjerte og han blev så alvorligt syg at han blev indlagt på primarys børnehospital, som ligger midt i Salt Lake City. Det varede flere uger før han begyndte at få det bedre. Troys mor husker endnu hvor forbløffede alle blev da de hørte at han underviste både sygeplejersker og patienter på hospitalet i evangeliet, og hans forældre lagde mærke til at det han lærte dem var de grundprincipper han havde lært af sin primarylærer og i sit hjem.

Troy kom sig ikke og vi sørgede dybt da vi hørte at han var død. Han blev kun tretten år. Alle i wardet og nabolaget fik et chock. Men værst var det for hans familie, hvis mange håb og drømme for Troy nu brast.

Under planlægningen af begravelsen bad Troys forældre en om at fortælle sit livs historie – en som havde stået drengen særlig nær – det var hans tidligere primarylærerinde. Da hun talte til begravelsen kunne enhver høre at den kærlighed hun nærede til Troy virkelig var ægte, og vi forstod hvorfor han havde reageret som han gjorde overfor hende.

Årene er gået, men jeg har aldrig glemt den oplevelse. Jeg ved at sjæle har stor værdi i vor himmelske Faders øjne. Det er et vidnesbyrd som jeg aldrig vil glemme, på grund af Troy og Jackie. □

Sylvia H. Greenhalgh har fire børn og giver samfundslektien i Parker wards hjælpeforening i Idaho.

Bag sløret

To sidste dages åbenbaringer

Robert L. Millet

Til aprilkonferencen i 1976 bekendtgjorde præsident Spencer W. Kimball at der ville blive tilføjet to åbenbaringer til Den kostelige Perle. De to åbenbaringer – den åbenbaring som Joseph Smith fik i 1836, hvor han så det celestiale rige, og den åbenbaring som Joseph F. Smith fik i 1918, hvor han så de dødes forløsning – blev senere tilføjet Lære og Pagter og blev til henholdsvis afsnit 137 og 138. Ældste Boyd K. Packer fra De tolv apostles Kvorum har om præsident Kimballs bekendtgørelse sagt: „Vi vil opleve denne bekendtgørelses betydning. Vi vil fortælle vore børnebørn og oldebørn om dem og vi vil skrive i vore mindebøger at vi levede på jorden og husker at det skete" (Tale for Church Educational System personnel, 14. oktober 1977).

Det er sjældent der føjes noget til Lære og Pagter. Kirken har ikke haft mulighed for at antage en ny åbenbaring til vore standardværker siden Wilford Woodruffs officielle erklæring i 1890.

Når vi ser nærmere på hvordan vi fik disse åbenbaringer og hvad der står i dem kan vi måske bedre forstå hvorfor de nu står i Lære og Pagter.

Åbenbaringen om det celestiale rige (L&P 137)

De historiske omgivelser, i hvilke Joseph Smith så det celestiale rige, er både inspirerende og oplysende. I 1833 mindede Herren de hellige i Kirtland om sin befaling til dem om at „bygge et hus, i hvilket hus jeg har til hensigt at udruste dem, som jeg har udvalgt, med kraft fra det høje" (L&P 95:8). Da Kirtland templet var bygget belønnede Herren de hellige for deres ofre ved på en forunderlig vis at udøse lys og sandhed. En sidste dages hellig historiker har for nylig skrevet om denne begivenhedsrige epoke i vor historie:

„I løbet af 15 uger – fra den 21. januar til den 1. maj 1836 – fik sidste dages hellige formodentlig flere åbenbaringer og syner, og var vidne til flere usædvanlige åndelige tilkendegivelser, end i nogen anden epoke af kirkens historie. Der var hellige som sagde at de havde set himmelske væsener ved ti forskellige møder der blev afholdt i dette tidsrum. Ved otte af disse møder fortalte mange at de havde set engle. Ved fem af dem vidnede de forskellige om at Jesus, Frelseren, havde vist sig. Når de hellige således havde omgang med himmelske hærskarer var der mange som profeterede, talte i tunger og andre som havde evner til at udlægge tungetalen" (Milton C. Backman jun., *The Heavens Resound: A History of the Latter-day Saints in Ohio*, s. 185).

Torsdag aften, den 21. januar 1836, var profeten samlet med en lang række kirkeledere fra Kirtland og Missouri i templet. Efter salvelserne og da alle i præsidentskabet havde lagt deres hænder på profetens hoved og var i færd med at erklære ham mange herlige velsignelser og profetier, fremstod et forunderligt syn foran de forsamlede ledere (*History of the Church*, 2:379–80).

„Himlene åbnedes for os, og jeg så Guds rige og dets herlighed, om jeg var i legemet eller ude af legemet kan jeg ikke sige.

Jeg så den ports ophøjede skønhed, hvorigennem arvingerne til dette rige vil gå, og den strålede, som var den omgivet af ild.

Jeg så også Guds strålende trone, hvorpå Faderen og Sønnen sad.

Jeg så deres riges smukke gader, som syntes brolagt med guld" (L&P 137:1–4).

Denne åbenbaring om det celestiale rige lignede meget den Johannes Åbenbareren fik om den hellige by, om jorden i sin herliggjorte og celestiale tilstand: „Bymurens grundstene bestod af alle slags prægtige ædelstene," skriver Johannes. Han siger videre: „Stadens gade var af rent guld ligesom gennemsigtigt glas" (Åb. 21:19, 21).

Josephs beretning om åbenbaringen fortsætter:

„Jeg så fader Adam og Abraham, min fader og min moder, min broder Alvin, som længe har været død,

og undrede mig over, at han havde opnået en arvelod i det rige; jeg vidste jo, at han havde forladt dette liv, før Herren havde udstrakt sin hånd for at indsamle Israel anden gang, og således ikke var blevet døbt til syndernes forladelse" (vers 5–6).

Joseph fik i åbenbaringen et glimt af de fremtidige celestiale boliger. Han så sine forældre i de retfærdiges rige, selv om de faktisk begge endnu levede i 1836. Fader Smith befandt sig, interessant nok, i samme lokale som sin søn Joseph da denne modtog åbenbaringen.

Profeten så også sin bror Alvin. Alvin Smith var Joseph sen., og Lucy Mack Smiths førstefødte. Han havde en behagelig og kærlig natur, og han søgte hele tiden muligheder for at støtte familien i deres økonomiske kampe. Profeten beskrev senere sin ældste bror som en der ikke lod sig bedrage (*History of the Church*, 5:126) og som „en flot mand, kun Adam og Set var flottere" (*History of the Church*, 5:247).

Da Alvin lå på dødslejet bad han alle familien Smiths børn komme hen til sin seng og få de sidste råd og hans sidste kærlighedserklæring. Moder Smith beretter i sin *History of Joseph Smith:* „Da han kom til Joseph sagde han: ‚Jeg skal

dø nu, den sygdom jeg lider af og min fornemmelse siger mig at jeg kun har meget kort tid igen. Jeg beder dig være en god dreng og gøre alt hvad der står i din magt for at få fat i optegnelserne. (Joseph havde mindre end tre måneder forinden haft besøg af Moroni). Vær trofast til at modtage befalinger og efterkom enhver befaling du får.'"

Alvin døde den 19. november 1823. Lucy Mack Smith skriver hvilken sorg hans død forvoldte dem: „Alvin var ung og havde en usædvanlig god natur – han var venlig og elskværdig, så hele nabolaget, hvor vi boede, sørgede over hans bortgang."

Eftersom Alvin var død syv år før kirken blev organiseret og ikke var blevet døbt ved den rette myndighed, undrede Joseph sig over det han så, for hvordan var det muligt at hans bror kunne komme i den højeste Himmel?

„Derfor lød Herrens røst til mig og sagde: Alle, som er døde uden kundskab om evangeliet, men som ville have modtaget det, dersom det havde været muligt for dem at forblive på jorden, vil blive arvinger til Guds celestiale rige;

ligeledes vil alle, der fra nu af dør uden kundskab derom, og som ville have modtaget det af hele deres hjerter, blive arvinger til det rige,

thi jeg, Herren, vil dømme alle mennesker efter deres gerninger, efter deres hjertes ønsker" (L&P 137:7–9).

Joseph lærte derved at alle mennesker får mulighed – her eller i livet herefter – for at acceptere og anvende Jesu Kristi evangeliums principper. Den åbenbaring bekræftede at Herren ikke alene vil dømme mennesker efter deres gerninger, men også efter deres indstilling – deres hjerters ønsker (se også Alma 41:3).

En anden meget smuk lærdom som kommer til udtryk i åbenbaringen om det celestiale rige handler om små børn som dør. „Og jeg så også, at alle børn, der dør, før de når ansvarlighedens alder, frelses i Himmelens celestiale rige" (L&P 137:10).

Joseph F. Smiths åbenbaring om de dødes forløsning kaster bemærkelsesværdigt lys over hvordan Frelseren kunne „erklære de fangne fri" i tidernes midte.

Dette bekræfter kun hvad tidligere profeter har belært om. Kong Benjamin sagde at han af en engel havde lært at „barnet, der dør tidligt, fortabes ikke" (Mosiah 3:18). Og da Abinadi beskrev dem der kommer frem i den første opstandelse siger han simpelthen: „Små børn ejer ligeledes det evige liv" (Mosiah 15:25).

I en åbenbaring til Joseph Smith i september 1830 specificeres det at „små børn er forløst fra verdens begyndelse gennem min Enbårne" (L&P 29:46. Også i Joseph Smiths inspirerede oversættelse af Matt. 19:13–15). Og Joseph belærte i 1842 om at „Herren tager mange bort, selv som spæde, for at de kan slippe for menneskenes misundelse og for denne verdens sorger og ondskab. De var for rene, for elskelige til at leve på jorden.

Derfor er der, ret beset, større grund til at glæde sig over at de slipper for ondskab end til at sørge, for vi vil snart være sammen med dem igen" (*History of the Church,* 4:553). Disse børn vil komme frem fra graven således som de blev nedlagt – som børn. (*History of the Church,* 4:555–56). Det forventes ikke at de i deres opstandne tilstand vil komme ud for det samme som vi gør i vor jordiske tilstand, men de vil fortsætte og opnå de højeste og største af ophøjelsens velsignelser, som er forbundet med fortsat og evigt familiesammenhold.

Fire et halv år efter at profeten Joseph havde modtaget åbenbaringen om det celestiale rige, holdt han sin første offentlige tale om dåb for de døde. En mand som var til stede ved den lejlighed har efterladt følgende beretning:

„Jeg var til stede da profeten Joseph holdt en tale om dåb for de døde, den 15. august 1840. Han læste det meste af kapitel 15 i 1 Korinter og sagde at der i Jesu Kristi evangelium var store glædelige nyheder . . . Han sagde også at apostlen (Paulus) havde talt om et folk som forstod dåb for de døde, for det blev praktiseret blandt dem. Han fortsatte med at sige at folk nu kunne arbejde for deres venner som var gået bort, og at frelsesplanen var udformet så alle, der var villige til at adlyde de krav som Guds lov stiller, kunne blive frelst. Han fortsatte og holdt en meget smuk tale" (Andrew F. Ehat and Lyndon W. Cook: *The Words of Joseph Smith,* s. 49).

En måned efter denne tale døde Joseph Smith senior. Lige før sin død bad fader Smith om at nogen måtte blive

I sin åbenbaring om det celestiale rige så Joseph Smith sine forældre, som stadig levede, og sin bror Alvin, som var død før evangeliet blev gengivet.

døbt på hans ældste søns, Alvins vegne.

Hyrum opfyldte sin fars sidste ønske og blev døbt som stedfortræder for Alvin i 1840 og igen i 1841, i henhold til faderens sidste vilje. Alvin modtog også sin begavelse ved stedfortræder den 11. april 1877 og blev beseglet til sine forældre den 25. august 1897.

Åbenbaringen om de dødes forløsning (L&P 138)

De sandheder som profeten Joseph Smith fik åbenbaret i begyndelsen udfoldedes „linie på linie" efter hans død. Herren gav profetens nevø – Joseph F. Smith – yderligere åbenbaringer med indsigt i hvordan evangeliet blev forkyndt i åndeverdenen.

I det sidste halve år af præsident Joseph F. Smiths liv svandt hans kræfter meget på grund af hans høje alder, og han tilbragte megen tid med at studere i Beehive House i Salt Lake City. Han fik dog samlet tilstrækkelig mange kræfter til at kunne deltage i oktoberkonferencen 1918. Til åbningsmødet rejste han sig og talte til de hellige. Hans stemme afslørede at han var dybt rørt. Han sagde:

„Jeg vil ikke, og jeg tør ikke, forsøge at komme ind på alt det jeg har på sinde denne formiddag. Jeg vil udsætte det til senere, dersom det er Herrens vilje. Men jeg vil nu forsøge at fortælle jer noget af det der ligger mig på sinde og som bor i mit hjerte. Jeg har ikke været alene disse sidste fem måneder. Jeg har tilbragt min tid i åndelig bøn, med ydmyg, beslutsom tro, og jeg har ustandselig kommunikeret med Herrens ånd." Og i henhold til sin søns, Joseph Fielding Smiths beretning i sin fars biografi *The Life of Joseph F. Smith,* uddybede præsidenten den kendsgerning at han det sidste halve år havde været modtagelig for adskillige åbenbaringer, hvoraf han havde fortalt sin søn nogle. En af disse åbenbaringer var om de dødes forløsning, som han modtog netop

Adskillelsen mellem det jordiske og udødelige er hårfin og Herren tillader ofte folk i disse to sfærer at have forbindelse med hinanden.

dagen før, den 3. oktober 1918, og nedskrev umiddelbart efter konferencens afslutning.

I sine hyppige konfrontationer med døden følte Joseph F. Smith sig tiltrukket af den verden som kommer efter dette jordeliv. Hans forældre, Hyrum og Mary Fielding Smith, var begge døde mens Joseph endnu var en ung mand. Han prøvede senere at miste flere af sine børn. Joseph Fielding skrev:

„Når døden holdt sit indtog i hans hjem, hvilket den ofte gjorde, og han mistede en af sine små, var han sønderknust af sorg, ikke fordi han levede uden håb, men fordi han havde mistet en af sine ‚kostbare perler' som var ham kærere end livet selv."

Kun et par måneder før præsident Smith fik åbenbaringen om de dødes forløsning, døde hans søn, Hyrum Mack Smith, som var medlem af De tolv apostles Råd. Han blev kun 45 år. Det var specielt en stor sorg for præsidenten. Selv i hans svækkede fysiske tilstand, på grund af alderdom, måtte han igennem „en af de sværeste lidelser han nogen sinde var blev bedt om at udholde". Men i det meste af hans liv var sløret til den efterjordiske tilværelse ret så tynd. Som ung missionær på Hawaii fik han et drømmesyn som styrkede hans tro og tillid til Gud. I de efterfølgende år var det en hjælp og gav ham sikkerhed for at Herren accepterede hans og hans forgængeres arbejde i kirkens præsidentskab. I drømmen så den unge Joseph sin onkel, profeten Joseph, og han fik bestyrket sit ønske om at holde sig fri af denne verdens fordærv. Han lærte endvidere på et tidligt tidspunkt at adskillelsen mellem det jordiske og udødelige er hårfin, og at Herren ofte tillader folk i disse to sfærer at have forbindelse med hinanden.

De sidste tredive måneder af Joseph F. Smiths liv – fra april 1916 til oktober 1918 – var en periode hvor han især fik megen åndelig oplysning. I denne periode gav han kirken noget af den vigtigste og mest inspirerende indsigt i denne uddeling. Til aprilkonferencen i 1916 holdt præsident Smith en bemærkelsesværdig tale, som han kaldte „I Guddommens nærvær".

Han talte om at ånderne var nær verden, og om den interesse og omsorg ånderne har for os og vort arbejde. Han understregede at de, der i deres jordiske tilstand arbejdede flittigt på at etablere Zion, ikke ville blive nægtet dette privilegium at „se ned på resultaterne af deres arbejde" i deres *efterjordiske* tilstand. „De er langt dybere interesseret i vort velbefindende i dag, om ikke med større evner til det, bag sløret, så med større interesse end de var det i kødet".

Nøgleordet i denne tale er måske følgende: „Somme tider øger Herren vort syn udfra dette standpunkt på denne side af sløret, så vi kan fornemme og virkelig synes at vi ser bag det tynde slør som adskiller os fra denne anden sfære."

I juni 1916 udgav Det øverste Præsidentskab og De Tolv en pjece med en lærdomsmæssig fremstilling, den hed „Faderen og Sønnen", for at fjerne enhver misforståelse angående læren om guddommens natur, og specielt om Jesu Kristi rolle som „Fader".

Præsident Joseph F. Smith holdt en af sine mest betydningsfulde taler – „Små børns status i opstandelsen" – i et tempel til et fastemøde i februar 1918. Herfra kan vi ikke alene hente indsigt i hvilken kraft og profeti der ligger i intellektuelle og forberedte lærdomme, men vi får også et lille indblik i en ædel fars hjerte – en far som har mistet små børn og sørget over deres død – og hvordan han glæder sig over sin sikre forvisning om at (1) børn er udødelige, at deres ånder fortsat vil leve og have fremgang på den anden side af sløret og (2) at børn, som profeten Joseph Smith sagde, vil komme frem fra graven ligesom de blev nedlagt i den – som børn – hvorpå de vil blive opfostret og opdraget til fysisk modenhed af værdige forældre. „Hvor er jeg dog velsignet at jeg fik disse børn," jublede præsident Joseph F. Smith, „og hvilken lykke at jeg skal møde dem på den anden side."

Nogle måneder senere, torsdag den 3. oktober 1918, måtte præsident Smith holde sengen i sit værelse på grund af sygdom, og da sad han og læste og mediterede over forsoningens verdensomspændende natur, og apostlen Peters henvisninger til Kristi efterjordiske mission. Scenen var klar: Et helt livs forberedelser belønnedes i dette øjeblik med en himmelsk begavelse – åbenbaringen om de dødes forløsning.

„Mens jeg grundede over disse ting, som står skrevet," skriver præsidenten, „åbnedes min forstands øjne, og Herrens ånd kom over mig, og jeg så de dødes skarer, både store og små" (L&P 138:11).

Joseph Smith så „en utallig skare af retfærdige ånder", de retfærdige som var døde fra Adams tid til tidernes midte.

De ventede ivrigt på at Kristus skulle komme ind i deres liv, og de glædede sig til deres forløsningstime (se vers 12–17).

Da Jesus havde udstået det forsonende offer på Golgata, gik Herren over levende og døde ind i åndeverdenen til de afdøde. De døde, der „havde betragtet åndens lange adskillelse fra legemet som fangenskab" (se vers 50 samt L&P 45:17), er på en måde fængslet. Selv de retfærdige søger at blive „forløst" (se vers 15, 18). Således kom Mesteren for at forkynde „frihed for de fangne, der havde været trofaste" (vers 18). Kristus gik om bag sløret for at forkynde „for de ånder, der var i forvaring" som Peter havde sagt han ville (1 Peter 3:19). Joseph Smith sagde: „Hades, Sheol, paradis og åndernes fængsel er altsammen det samme. Det er åndeverdenen" (*History of the Church*, 5:425). Og ældste Bruce R. McConkie har forklaret at det i denne åbenbaring tydeligt er „fremsat, at hele åndeverdenen, og ikke blot den del, der betragtes som et helvede, anses for at være et åndeligt fængsel" (*Den danske Stjerne*, august 1977, s. 8). Ikke desto mindre giver Kristus de retfærdige ånder „magt til at komme frem efter sin opstandelse fra de døde for at indgå til Faderens rige og dér blive kronet med udødelighed og evigt liv" (L&P 138:51).

Mens præsident Smith overvejede hvordan Frelseren kunne undervise så mange i evangeliet i åndeverdenen på den korte tid mellem hans død og opstandelse, fik han den mest betydningsfulde lærdomsmæssige indsigt. Han lærte at forstå „at Herren ikke i egen person gik og belærte de ugudelige og ulydige", men at han „ordnede sine styrker blandt de retfærdige og udpegede budbringere, som var iklædt magt og myndighed" (vers 29–30), som kunne udbringe evangeliets budskab „til alle de døde, (Herren) ikke personlig kunne gå til på grund af deres oprør og over-

Når børn dør vil deres ånder fortsat leve på den anden side af sløret. De vil opstå som børn – hvorpå de vil blive opfostret og opdraget af værdige forældre.

trædelse" (vers 37). De, som kaldes, udbringer evangeliets budskab til dem der ikke havde mulighed for at antage eller forkaste sandheden her på jorden samt til dem der afviste profeterne på jorden. De undervises i evangeliets første principper og ordinanser (blandt andet de forskellige ordinansers art), så de kan bliv dømt og belønnet efter de samme guddommelige standarder som verdens indbyggere (se vers 31–34).

Kundskaben om at Kristus ikke personligt besøger de ulydige, er en lære som først blev indført i kirken efter denne åbenbaring, og øger forståelsen for det arbejde som finder sted i denne sfære. Men den bekræfter kun hvad Joseph Smith belærte om – nemlig at de der er trofaste i dette liv fortsat lærer og arbejder i åndeverdenen for dem der ikke kender Gud (se vers 57). Profeten erklærede, som der står i George Laubs mindebog for den 12. maj 1844: „Alle som døde i troen går til åndernes fængsel for at forkynde for de døde, som er levende i ånden, og de forkynder for dem, for at de kan leve som Gud i ånden, så mennesker kan arbejde for dem i kødet" (Ehat and Cook, s. 370). Joseph F. Smith har talt om denne lære ved flere lejligheder (se *Evangeliske Lærdomme,* s. 112). Men her så han det med sine egne øjne.

Efterhånden som åbenbaringen fortsatte kunne præsident Smith genkende mange af de ædle og store fra tidernes morgen, blandt andet Adam, Set, Noa, Abraham, Esajas, de nephitiske profeter før Kristus og mange flere. Desuden genkendte han moder Eva og mange af hendes trofaste døtre. Præsident Smith havde flere år før belært om at kvinder arbejdede for kvinder i åndeverdenen, ligesom de gør det på hellige steder på jorden (*Evangeliske Lærdomme,* side 388). Og her gælder det samme – han fattede denne kendsgerning ved at se det med sine egne øjne.

Præsident Smith fremlagde denne bemærkelsesværdige åbenbaring som „er en fuldstændig og omfattende bekræftelse af kirkens anerkendte lære om frelse for de døde" (*Den danske Stjerne,* august 1977, s. 8) – og højdepunktet i dette lærdomsmæssige bidrag er hans vidnesbyrd: „Dette er åbenbaringen om de dødes forløsning således om det blev åbenbaret for mig. Jeg modtog den og jeg bærer vidnesbyrd herom, og jeg ved, at dette vidnesbyrd er sandt gennem vor Herre og Frelser Jesu Kristi velsignelse. Amen" (L&P 138:60).

Denne åbenbaring blev fremlagt for Det øverste Præsidentskab, De Tolv og den præsiderende patriark til et rådsmøde torsdag den 31. oktober 1918. På grund af sit helbred kunne præsidenten ikke være til stede, men han bad sin søn, Joseph Fielding Smith, læse åbenbaringen for de forsamlede generalautoriteter.

Ældste James Talmage har skrevet følgende i sin dagbog: „De tolvs Råd accepterede, i forening med rådgiverne i Det øverste Præsidentskab og den præsiderende patriark, åbenbaringen som Herrens ord" (James E. Talmage Journal, Church Archives).

Præsident Smiths fysiske tilstand forværredes i de første uger af november 1918, og han døde den 19. november. Til den efterfølgende konference (april 1919) gav ældste Talmage præsidenten sin bevægende og anerkendende hyldest: „Hvor er han nu?

Kort før sin død fik han tilladelse til at få et glimt af livet herefter, og han fik at vide hvor han snart skulle arbejde. Han forkyndte retfærdighed på jorden, og han forkynder retfærdighed i dag. Han var missionær fra drengeårene, og han er missionær i dag blandt dem der ikke før har hørt om evangeliet selv om de har forladt jorden og er gået til åndeverdenen. Jeg kan ikke forstille mig andet end at han er travlt engageret i Mesterens arbejde."

Konklusion

Joseph Smiths åbenbaring om det celestiale rige skildrer en kærlig Gud som har en masse boliger rede. Joseph F. Smiths åbenbaring om de dødes forløsning kaster bemærkelsesværdigt lys over hvordan Frelseren kunne „erklære de fangne fri" i tidernes midte, og udlægger samtidig planen for hvordan frelsens lærdomme fortsat kan bekendtgøres for verden på den anden side af graven. Og således vil forløsningens værk gå fremad på begge sider af sløret. Og „derfor" bliver „evangeliet forkyndt også for døde, for at de vel skulle dømmes på legemet, som mennesker dømmes, men leve i ånden, ligesom Gud lever" – således som Peter belærte de hellige om (1 Peter 4:6). ☐

Robert L. Millet er assisterende professor i fordums skrifter ved Brigham Young University i Provo, Utah. Han og hans hustru, Shauna, har fem børn.

Europa-
konkurrence
1985

Vindere

Side 59, øverst:
Armando Palumbo, Palermo
(1. præmie)

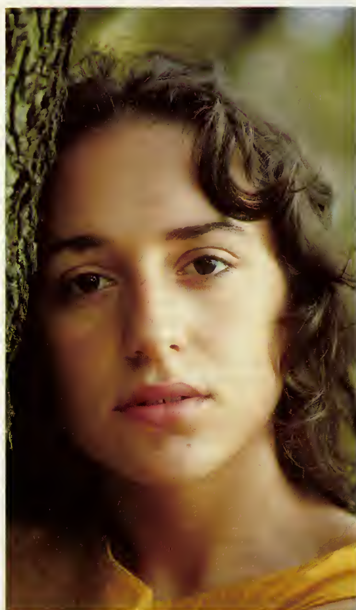
Side 59, nederst t.h.:
Alberto Pilolli, Genua
(2. præmie)

Side 59, nederst t. v.:
Claudio Bonaldo, Torino
(3. præmie)

Heinrich Lersch, Wien:
Troens træ.

Baboe Kits gave

Som Kitty de Ruyter har fortalt det til Kathie Johnston Brough

Tillykke – *Itte petit,"* hviskede mor da vi vågnede tidligt om morgenen i den japanske koncentrationslejr på Java i Indonesien. „Nu er du ni år og min store pige. Det varer ikke længe før vi kan fejre din fødselsdag i frihed. Og så skal vi have kager, saftevand og is, kan du tro!"

„Du har allerede vist at du er et særligt barn, som jeg har fået fordi du er bestemt til noget særligt. Du er kommet til verden, hvor du skal leve fordi du skal nå et mål. Der er et formål med dit liv, og vi skal kun være i denne lejr midlertidigt." Min mor holdt stille, men bestemt på at krigen en dag ville slutte og så skulle freden vare ved.

Min storesøster, min lillesøster og min lillebror, min mor og jeg havde været i lejren i 1 1/2 år – lige siden de japanske soldater havde tvunget os til at forlade vort hus. Mine tre ældre brødre var i en anden lejr. Vi vidste at min far befandt sig i en lejr i Japan eller på Filippinerne, fordi han var med i modstandskampen mod Indonesiens besættelse.

Jeg var deprimeret og ensom. Verden var uretfærdig. Vi var indespærret bag disse pigtrådshegn, hvor der var lopper og lus og hvor vi blev bidt af fluer og myg. Vi havde hver især fået 1 1/2 meter vi måtte være på i det ulideligt hede skur. Folk skændtes og var uvenlige overfor hverandre. Der var altid børn der græd og vi måtte skiftes til at gå på det gammeldags wc.

„Hvordan mon vi har det når jeg fylder 10?" tænkte jeg. „Er jeg mon så fri?" Hvor ville jeg ønske at jeg kunne gå på blødt, grønt græs og trille mig rundt i det – snuse til det! Hvor ville det være dejligt hvis jeg kunne synge lige så meget som jeg havde lyst til, skrige hvis jeg ville eller bare være mig selv!

En dag hvor jeg i den grad trængte til at være alene, blæste jeg på min mors advarsler om at jeg skulle holde mig i nærheden af vores skur. Jeg tog det eneste jeg ejede – en pind – og gik min vej. Min mor skrev ofte på jorden med denne pind – en leg for at lære os bogstaverne. Hun fortalte os også historier fra Bibelen og om alt mulig andet som vi plejede at gøre eller om noget hun gjorde som barn.

Jeg tænkte på disse „gode gamle dage" mens jeg gik længere og længere bort fra lejrbygningerne – helt ud til lejrens udkant og det frygtede pigtrådshegn. Trods mine omgivelser drømte jeg mig hjem til vort gamle hus i bjergene, min ponny og mit legetøj. Hvorfor havde jeg dog ikke taget min dukke – Pop Mientje – med. Hun sad i stolen da soldaterne kom og tog os. Jeg var for bange og for søvnig til at tænke på min gamle kludedukke, og jeg havde glemt hende derhjemme. Bare jeg dog havde haft hende her lige nu!

Jeg savnede min nanny, den ældre javanesiske dame som plejede at passe mig. Når jeg blev bange eller havde slået mig så var det nanny – Baboe Kit – som trøstede mig. Jeg kunne endnu fornemme hendes dejlige, bløde, omsorgsfulde hænder, hendes duft og hendes stemme, som hviskede trøstende ord. Jeg forestillede mig endda at jeg hørte hende kalde på mig: „Nonny Kitty, Kitty!"

Men vent! Lyt engang . . . det var ikke noget jeg forestillede mig.

Jeg hørte det igen: „Nonny Kitty, Kitty. *Pas på,* se til venstre. Jeg er her inde i busken. Du må ikke komme hen til mig. Pigtrådshegnet er meget skarpt og de siger at der er landminer lige her."

Jeg drejede forsigtigt hovedet og så ind under busken. Der var hun – min nanny!

„Er du kommet for at tage mig bort fra

Illustrationer af Robert Barrett

„Åh, tag mig med dig!" græd jeg og skar mit ansigt, og jeg skrabede mig på pigtråden. „Du må ikke gå!"

denne frygtelige lejr?" spurgte jeg.

„Nej, Nonny. Jeg er kommet for at give dig noget, fordi du har fødselsdag."

Jeg gik nærmere, og lod som om jeg satte pinden i jorden.

„Nanny, må jeg ikke nok komme med dig. Jeg hader at være her. Må jeg ikke godt røre ved dig. Åh – Baboe Kit, må jeg ikke nok?"

Hendes stemme lød streng. Hun sagde at jeg skulle forholde mig helt i ro, tale helt stille og lytte til hvad hun sagde.

„Jeg har din Pop Mientje, så hun kan holde dig med selskab, for baboe'er må ikke komme ind i denne lejr, og det er for farligt for et europæsisk barn at bo i byen. Husk altid at bede dine bønner og bed om styrke til at udholde det som er nødvendigt, for Allah er klog og han ved alting. Han ved hvornår krigen slutter og han vil kun prøve os og se om vi vil være trofaste og holde ud til enden. Men til sidst vil vi få det dejligt. Tag nu Pop Mientje, og lov mig at du ikke vil miste hende. Tag hende med dig hvor som helst du går. Hvis du gør det vil hun en dag bringe dig lykke."

Jeg vidste at det Nanny sagde var rigtigt, og jeg havde lært at jeg altid skulle adlyde hende. Men i det øjeblik havde jeg sådan brug for at røre ved hende – uanset hvor farligt det var. Jeg skiftede stilling og kravlede hen mod pigtrådshegnet. Hun gav mig Pop Mientje. Vore hænder mødtes. Hun strøg mig over hænderne.

„Åh, tag mig med dig. Du må ikke gå fra mig!" Jeg trak dukken til side og rakte efter hende med begge mine hænder, jeg skar mit ansigt og jeg skrabede mig på pigtråden da jeg forsøgte at presse mig helt ind til hende. Jeg kunne mærke hendes duft. Jeg lukkede mine øjne og nød de få sekunder hendes hænder kærtegnede mit ansigt.

„Gå nu, Nonny. Skynd dig. Tak din dukke, hurtigt. Jeg må gå nu, skynd dig."

Jeg var ikke hurtig nok. En af vagterne så os. Han så hende løbe sin vej. Han sigtede og skød min nanny – min Baboe Kit – i ryggen. Der blev et stort gabende sår og jeg kunne se at hun vendte sig omkring og vinkede til mig, idet hun sagde: „Alt er godt nu!"

I forvirringen, da vagterne råbte op og kvinderne skreg og under det efterfølgende skyderi, var der ingen der lagde mærke til mig. Jeg stod helt chokeret, ude af stand til at bevæge mig. Der var en der samlede Pop Mientje op og gav mig hende. Jeg standsede for at samle min pind op og da jeg rejste mig så jeg en japansk soldat, som stod lige foran mig. Han så på mig og hviskede: „Skynd dig at gå." Jeg løb hele vejen hjem til vores skur. Jeg var blevet reddet af min fjende – en japansk soldat! Min mor ventede på mig. Hun havde ledt efter mig alle vegne. Da hun så mig komme løbende med Pop Mientje vidste hun at jeg havde set Baboe Kit.

Jeg fortalte hende hvad der var sket. „Hvis jeg bare havde været lidt hurtigere! Hvis jeg bare ikke havde været så sen til at adlyde Baboe Kit, så havde hun levet endnu!"

Min mor tog mig i sine arme og trøstede mig, og sagde om og om igen at det der skete ikke var min fejl.

Jeg kæmpede med denne skyldfølelse i mange år før jeg fuldt ud forstod meningen med Baboe Kits opofrelse. I mellemtiden har jeg bragt Pop Mientje med mig overalt.

Lige før min 11-års fødselsdag blev vi befriet af de britiske, australske og amerikanske faldskærmsjægere. Vore ejendele blev konfiskeret under borgerkrigen mellem hollænderne og indoneser-

På min 16-års fødselsdag stødte jeg på Pop Mientje en dag jeg gjorde rent i et skab, hvor hun lå trygt på en hylde.

ne, så vi havde ikke noget hjem at vende tilbage til. Vi blev i flygtningelejren og ventede på at min storebror skulle blive rask efter kolera. Min far måtte en tur på hospitalet og blev sendt til Holland med skib sammen med de sårede hollandske soldater. Han levede kun kort tid efter at vi andre var ankommet til Amsterdam.

Det var nu op til min mor at finde noget arbejde, så hun kunne forsørge sig selv og sine seks børn som endnu levede. Vi ejede ikke penge og boede i en lillebitte lejlighed møbleret med gamle trækasser. Livet var ikke let, og selv om min mor længtes efter at skabe en mere behagelig tilværelse for os, så havde hun ikke midler til det.

På min 16-års fødselsdag stødte jeg på Pop Mientje en dag jeg gjorde rent i et skab, hvor hun lå trygt på en hylde. Hun var snavset. Jeg havde hende hos mig da jeg var luftsyg dengang vi fløj med en fragtflyver, og hun lå under mig i mudder, da vi krøb i ly dengang indoneserne skød på vores lastvogn.

Jeg besluttede mig til at gøre hende ren. Mens jeg stod og skrubbede hende med en børste gik hendes tøj, som var syet fast til kroppen, i stykker. Jeg ville ikke kassere hende, så jeg begyndte at reparere på hende. Men da jeg stak nålen ind i det hun var udstoppet med føltes det ikke bare som blødt kapok. Ud af Pop Mientje faldt alle de kostbarheder som hun havde gemt på i alle disse år: diamanter, rubiner, perler, jade og forskellige ringe. Hvordan var det lykkedes min gamle kludedukke at holde på alle disse kostbarheder?

Selv om min mor ikke var medlem af kirken var hun meget religiøs og hun havde reageret på de tilskyndelser hun fik. Da krigen begyndte besluttede hun sig til at bygge et beskyttelsesrum et lille stykke fra vort hus i Indonesien. Her opbevarede hun mad, vand, medicin og tøj. Med dette forråd opretholdt vi livet i de otte måneder hvor vi ikke måtte forlade vort hjem. Hun havde også gemt familiens smykker i beskyttelsesrummet, og før vi blev ført til koncentrationslejren sagde min mor til Baboe Kit at hun måtte tage det som min mor havde oplagret, så hun kunne redde sin egen familie fra den hungersnød som allerede var vidt udbredt. Men så snart Nanny opdagede hvor vi sad fængslet fyldte hun omhyggeligt nogle af smykkerne i min dukke og gik de 192 kilometer for at give mig dukken.

Fundet af smykkerne ændrede vor tilværelse. Da vi havde solgt dem fik vi først og fremmest varmt tøj og møbler, så vor tilværelse kunne blive behageligere. Og de kunne endvidere hjælpe os til at få en bedre uddannelse. Den uddannelse jeg fik, på grund af kostbarhederne i Pop Mientje, betød bedre arbejde og højere løn, både i Amsterdam og senere også i Amerika. Baboe Kit har til stadighed gjort sin indflydelse gældende hos mig lige siden min 9-års fødselsdag. I mange år havde jeg dårlig samvittighed og mareridt om natten på grund af hendes død – indtil en dag jeg blev klar over at Nanny vidste at hun satte sit liv på spil. Hun var villig til at dø for mig. Og på grund af hendes offer, blev det hun hviskede til mig på min 9-års fødselsdag, og som dengang kun var en drøm, til virkelighed. Jeg har ikke alene fejret fødselsdage hvor jeg har fået kager og gaver og isafkølet saftevand, men jeg fik også mulighed for at modtage og antage Jesu Kristi gengivne evangelium, hvorved jeg har fået en større forståelse for den slags kærlighed som Baboe Kit viste mig. „Større kærlighed har ingen end den at sætte livet til for sine venner" (Joh. 15:13).

Forskellige knapper fra denne periode. Indsat foto: Den strålende guldperle som man mener har tilhørt profetens mor, Lucy Mack Smith.

Arkæologiske udgravninger omkring Joseph Smiths hus

Dale L. Berge

3–4 km syd for Palmyra ligger den gård som Joseph Smith voksede op på, skjult mellem højene i det vestlige af staten New York. Når man står og ser ud over landskabet får man øje på huset med de hvide brædder – det ligger nu i ensom majestæt på det gamle landsted fra 1820. Laden og de andre udhuse er væk. Det uhøvlede rækværk, som engang omkransede markerne, og stierne, hvor Joseph som dreng færdedes gammelkendt, er også forsvundet med årene. Man ved ikke præcist hvor profeten fik sin første åbenbaring, her i dette skovklædte landområde, som nu er opdyrket.

Selv om familien Smith boede en tid i dette smukke, gamle hus her på stedet, så var det ikke det hus familien Smith boede i da Joseph fik sin første åbenbaring, det var heller ikke her englen Moroni viste sig for den unge Joseph i efteråret 1823. Det var ikke her familien Smith boede da de otte vidner fik de gamle optegnelser at se på gården i 1829, og heller ikke her familien Smith boede, da Mormons Bog nogle uger efter blev trykt i Palmyra.

På det tidspunkt hvor disse betydningsfulde begivenheder fandt sted boede profetens familie i et lille bjælkehus et par hundrede meter nordvest for vejen, hvor træhuset ligger. Dette bjælkehus byggede fader Smith sammen med sine sønner og her boede familien i otte af de tolv år hvor de havde gården – fra sidst i 1818 til foråret 1825, og fra foråret 1829 til sidst i 1830. Fra 1825 til 1829 boede familien Smith i det hvide træhus.

Tiden og vejret tærede med menneskenes hjælp på Smiths bjælkehus, så det gik til grunde for over hundrede år siden. Lige siden har man glemt alt om dette lille bjælkehus. For at redde det fra glemsel har kirkens Historic Arts and Sites Committee og kirkens History Area of the Religious Studies Center ved Brigham Young universitetet i

Kulturgenstande fundet på grunden ved bjælkehytten: (til venstre) potteskår fra tiden mellem 1790–1830. En vognstang og et dæksel til en hollandsk ovn. (I midten) metalgenstande, blandt andet søm, en lås, en ring til et seletøj og en oksesko. (Til højre) køkkenredskaber – en gaffel og en ske.

Provo, Utah, for nylig bemyndiget en arkæologisk undersøgelse omkring bjælkehyttens beliggenhed.

Historikere og arkæologer har samarbejdet for at finde frem til kendsgerninger om Joseph Smiths hus, som ingen af dem kunne have fundet frem til alene. Historiske undersøgelser foreslår arkæologerne hvor de skal grave. Til gengæld afslører de kulturgenstande, som arkæologerne udgraver, nyheder som kan være med til at støtte historiske beretninger.

Vort arbejde påbegyndtes med nogle farvebilleder og infrarøde billeder af Joseph Smiths gård, der blev taget i 1978 som led i en serie luftfototgrafier af kirkehistoriske steder. Disse billeder skulle vise forskellene mellem vegetation og jordbund, så man kunne se hvor mennesker har opført bygninger eller på anden vis skabt ændringer i jordbunden. I området omkring familien Smiths gård fandt vi sytten sådanne forandringer.

I 1981 foretog jeg en undersøgelse af jordoverfladen på hvert af disse steder. Kun et af stederne var der kulturmaterialer (glas, metal og keramik) og byggematerialer (mursten, søm og brosten) som kunne dateres fra den tid hvor familien Smith boede på stedet. Var det mon her bjælkehuset lå?

Heldigvis kunne vi få noget af svaret fra historiske kilder: Bjælkehuset har formodentlig ligget nord for det nuværende træhus som ligger i nærheden af byskellet mellem Manchester og Palmyra, på den vestlige side af vejen.

Den oplysningskilde som fører mest direkte til det sted hvor bjælkehuset lå er en vejoversigt fra 1820, som dr. Larry C. Porter ved Brigham Young universitetet fandt i 1969. I en oversigt som findes i *Old Town Record, 1793–1870,* står der:

„Optegnelser over undersøgelser af en offentlig hovedvej begyndte ved den sydlige linie af bydistrikt 12 2d række af bydistrikter i Palmyra by, tre rod, fjorten link sydøst for Joseph Smiths hus." Oversigten slutter: „Ovenstående optegnelse er udregnet til at være midten af vejen og opmålt ved den dårlige, gamle vejstrækning, som vi udforskede og opmålte den 13. dag i juni 1820."

En rod er 4,95 meter og en link er 19,8 cm. Således skulle familien Smiths hus ligge ca. 17,60 meter nordvest for midten af vejen ved byskellet mellem Palmyra og Manchester – den nøjagtige beliggenhed ifølge min 1981-oversigt og der hvor jeg fandt kulturmaterialer og bygningsrester.

Undersøgelserne af grunden påbegyndtes den 25. juni 1982 af arkæologer ved Brigham Young universitetet sammen med historikere fra kirkens Historical Department, studenter som har taget eksamen i antropologi ved BYU og forskellige frivillige kirkemedlemmer.

Det første vi gjorde var at lægge et skakbrætlignende ståltrådsnet over grunden. Derpå satte vi træpæle med godt tre meters afstand og nummerede dem, så vi helt præcist kunne lokalisere stedet og dybden hvor de kulturgenstande havde ligget, som vi fandt ved udgravningen. Kulturgenstandene blev derpå katalogiseret efter det plan og det kvadrat hvor de var fundet, og omhyggeligt aftegnet og fotograferet, for at vi kunne holde styr på hvor de hver især var fundet.

Da vi påbegyndte arbejdet lå stedet midt i en majsmark – med majs der var omkring 1 meter høje. Jorden havde år efter år været pløjet regelmæssigt helt ned til 25 cm dybde lige siden familien Smith første gang gjorde det i 1818. Som følge deraf var alle kulturgenstande som lå i mindre end 25 cm dybde blevet berørt.

Fundamentet til familiens Smith bjælkebus var formodentlig ligesom fundamentet til Peter Whitmers bjælkehus – ikke særlig dybtgående og sandsyn-

ligvis to brosten dybt og bredt [1]. Pløjning vil sprede sådanne sten, og landmænd vil fjerne dem fra pløjemarken. Derfor regnede vi med at pløjningens berøring af kulturgenstandenes beliggenhed ville vise omtrent hvor dybt det oprindelige fundament gik.

Den egentlige udgravning begyndte med at vi siede al den jord vi fjernede fra hvert kvadrat i den dybde plovjernet gik.

Så kiggede vi efter enhver antydning i den rene jord som påviste at mennesket havde bragt forstyrrelser i den. Vi tog også jordprøver fra områder uden efterladenskaber, hvor der netop var tilsået eller hvor vi kunne finde pollen. Derved kunne vi afgøre hvilke vilde planter der var på området og hvilke mennesker havde tilført, dengang der boede mennesker i huset.

Vi fandt frem til tre forstyrrelser under pløjeniveauet: en brønd, et lavt kælderrum og en ukendt samling sten.

Brønden målte ca tre meter i diameter, og den snævrede ind til 1,5 meter. Vi undersøgte den indtil en dybte af 3,3 meter, hvis vi ville grave dybere måtte vi forstærke siderne.

Det viste sig at der var smidt flere store sten i brønden og at de ikke var brugt som beklædning. De fleste af stenene var brændt på den ene side, hvilket kunne tyde på at de havde været brugt til et ildsted. De få brændte brudstykker af sten vi fandt viste at ildstedet var bygget af brosten med en arne af mursten, formodentlig i midten. Vi ved at der var et ildsted i hytten, for i profeten Joseph Smiths beretning om sin første åbenbaring siger han at han kom hjem fra den hellige lund og „lænede sig op imod ildstedet" (Joseph Smiths Skrivelser 2:20).

Vi håber med tiden og som fundene tillader det at kunne grave hele brønden ud. Eftersom det var helt almindeligt at smide affald i brønde man ikke mere brugte kan der meget vel ligge adskillige kulturgenstande, som det er muligt at restaurere.

Den lille kælder målte 3 x 1,8 meter og var 75 cm dyb. Her fandt vi mange kulturgenstande: keramik, nåle, spænder, knive, gafler, skeer, brændt hvede og bønner samt et låg til en jernkasserolle. Småtingene antydede at kælderen må have ligget under køkkengulvet, fordi sådanne ting kunne falde gennem revnerne mellem gulvbrædderne. De største ting vi fandt i det højere jordlag må være faldet ned i kælderen da hytten blev revet ned eller forladt. Vi fandt også bygningsrester i kælderen, blandt andet murbrokker og søm.

Den ukendte samling af sten har været 2,4 m. x 1,8 m. x 0,6 m. I midten af en fordybning lå en række brosten som lå måske 60 cm til 1 m dybt. Det kan have været soklen muligvis til soveværelset.

Lige nu er vi ved at undersøge kulturgenstande – bl. a. adskillige tusinde keramikskår (som er dateret fra 1790 til 1830, indenfor det tidspunkt hvor hytten har været beboet), samt stumper af flasker, glas, vinduesruder, metal og byggematerialer. Under sigtningen af det øverste jordlag fandt vi tre koboltblå glasperler og en massiv guldperle. Det er interessant fordi man ved at Lucy Mack Smith havde en perlekæde af guld [2].

Fra historiske kilder ved man at bjælkehytten blev brugt som stald da familien Smith var flyttet fra den [3]. Eftersom hytten hurtigt var blevet uegnet som menneskebolig, så snart der kom dyr ind, må man formode at der ikke har boet mennesker efter familien Smith forlod den. Hvis det er rigtigt – og det tyder dateringen af de kulturfund man har gjort derpå – så var familien Smith den eneste familie som har boet i bjælkehytten. Derfor må de fleste af de kulturgenstande man har fundet på stedet have tilhørt familien Smith, og derved kan vi få uvurderlige oplysninger om det liv de levede i 1820-erne.

Konklusion. Ifølge historiske beviser og de kulturfund der er gjort såvel som selve udgravningen, hersker der ikke megen tvivl om at det område vi undersøger er stedet hvor familien Smiths bjælkehytte lå. Vi må konkludere at hytten faktisk var meget lille. Der var to værelser i stuen og to små loftværelser. Der blev senere bygget et soveværelse til af brædder. I den ene ende af hytten var et ildsted, som var bygget op af runde brosten med en arne i midten. Arnen var opbygget af rå mursten. Vinduerne var små flade indrammede glasruder, formodentlig 20 x 25 cm. Et lille kælderrum under gulvet var der måske blot på grund af fundamentets konstruktion, eller også har det været brugt til at opbevare såsæd eller til at holde mejeriprodukter afkølet. Bag hytten lå en stor brønd.

Kulturfundene kunne tyde på at familien Smith tilhørte middelklassen i Amerika og til dagligt anvendte de ting som var moderne i landet på det tidspunkt. Familien har tilsyneladende været flittige og sparsommelige. De var i stand til at købe en gård, bygge en bjælkehytte og senere et mere komfortabelt træhus. De sædekorn man har fundet viser at familien dyrkede hvede og bønner på deres jord. De dyreknogler man har fundet på stedet tyder på at de også opdrættede eller købte svin. Ved nærmere undersøgelser af såsæd, pollen og dyreknogler kan vi få yderligere oplysninger.

Ældste B. H. Roberts mener at den unge Joseph Smiths værelse var et af loftskamrene i dette bjælkehus (se *A Comprehensive History of the Church*, 1:71). Hvis dette var tilfældet må der have været meget lidt plads. Hvis hele hytten kun har målt 6 x 9 m og det ydermere var opdelt i to værelser (iberegnet de lave områder op til væggene) har der faktisk kun været omkring 3,6 x 3,6 m gulvareal fra væg til væg i hvert. Midt i værelset har der måske været 1,2 til 1,8 m til loftet. I værelset har der stået en seng, et stativ med et vaskefad og en kande og måske en stol. Varmen kom fra skorstenen eller en støbejernsovn. Værelset har sikkert kun tjent som sovested. Det var i hvert tilfælde meget beskedent.

Måske byggede familien Smith en bjælkehytte med bygninger omkring, med rækværker, enge, frugthave og blomsterhave, som var mere præsentabelt for dem, ved siden af det oprindelige hus.

På baggrund af mange historiske undersøgelser og de sidste arkæologiske undersøgelser kan man restaurere huset og stedet så det bliver næsten som det var. Så kunne besøgende få et mere realistisk billede af hvordan livet var for den unge mand som vendte hjem til bjælkehytten fra lunden først på foråret i 1820, og som senere fik besøg af englen Moroni i sit lille loftkammer. ☐

Fodnoter

[1] Dale L. Berge: „Archaeology at the Peter Whitmer Farm, Seneca County, New York", *Brigham Young University Studies*, vol. 13, nr 2 (Winter 1973).

[2] Lucy Mack Smith: *History of Joseph Smith*, s. 179–80. (Bookcraft, Salt Lake City, 1958).

[3] Pomeroy Tucker: *Origin, Rise and Progress of Mormonism*, s. 13 (D. Appleton & Co., New York, 1867). Også i Thomas L. Cook: *Palmyra and Vicinity*, s. 219. (The Palmyran Courier Journal, Palmyra, N. Y., 1930).

